

**FALLA
JOSEP ANTONI,
PURÍSSIMA
I MAJOR
2026**

'Les Falles, el barri i la festa'

ASSOCIACIÓ CULTURAL DE L'ELIANA

FALLA JOSEP ANTONI, PURÍSSIMA I MAJOR 2026

ALTON

PUBLICIDAD

alton_publicidad

Alton Publicidad

C/Mayor,54 - Tel.96 151 29 86 - 46183 L'Eliaana-VALENCIA

INDEX

EDITA: Associació Cultural Falla Josep Antoni, Puríssima i Major de l'Eliana.

COORDINACIÓ: Marta Andrés.

ENTREVISTES: Marta Piera.

VERSOS: Maribel Fuertes.

COL·LABORADORS: José Enrique Martínez Escrivà, Voro Contreras, Paula Herráiz, Marta Piera, Daniel Carrión, Jose Alberto Policarpo, Marta Andrés, Daniela Herrero, Pura Peris, Manuel S. Jardí, Juan Espinosa i Teresa Peiró.

TRADUCCIÓ I CORRECCIÓ DE TEXTOS: Marta Andrés i Pau Cisneros.

DISSENY PORTADA, PORTADELLES I ELEMENTS GRÀFICS D'ENLLAÇ: Juan Espinosa i Logik Graphics.

IMPRESSIÓ I MAQUETACIÓ: Logik Graphics.

DIPÒSIT LEGAL: V-238-2026.

EDICIÓ: 200 EXEMPLARS

«El llibre ha participat en la convocatòria dels premis de la Generalitat per a la promoció de l'ús del valencià de l'any 2026»

L'ASSOCIACIÓ CULTURAL FALLA JOSEP ANTONI no s'identifica necessàriament amb els articles dels seus col·laboradors.

SOBRE DESCÀRREGUES, ENLLAÇOS I IMATGES EN AQUEST LLIBRE Tot el material que apareix en aquest llibre té únicament una finalitat didàctica i divulgativa.

A tots els propietaris de les pàgines i imatges, moltes gràcies. I encara que aquest llibre només ha estat editat amb finalitats divulgatives, en el cas d'infringir cap copyright, preguem que ens el comuniquen al nostre contacte en la web de la Falla, amb la finalitat de retirar allò que es considere necessari.

Saluda de l'alcalde	4
Saluda del regidor	5
Saluda del president	6
Saluda del president infantil	7
Junta directiva i Comissió masculina	8
A la fallera major	10
Comissió femenina	12
Lema, explicació i versets de la falla gran	14
Dibuix de la falla gran	15
Matrimonis fallers	16
A la fallera major infantil	18
Comissió femenina infantil	20
Lema, explicació i versets de la falla infantil	21
Dibuix de la falla infantil	23
Al president infantil	24
Comissió masculina infantil	26
LA FALLA, EL BARRI I LA FESTA	28
1. L'expressió de la festa	33
2. El barri i la vida fallera	69
3. Comunitat i germanor	89
4. Mirada crítica i consciència	117
5. Mirada cap al futur	143
Què farem estes falles? Programa de festeigs	150
Actes commemoratius del 50 Aniversari	155
Què fem en la Josepa?	168
Entrevista als representants de 2025	192

ALCALDE DE L'ELIANA

SALVADOR *Torrent i Català*

Les Falles del 2026 ja estan ací, un any més, per omplir els carrers de l'Eliana de llum, música, pólvora, i tradició. És un moment per viure intensament la nostra festa, una festa que ens uneix a totes i a tots i que ens recorda la força de les nostres arrels i la importància de mantenir viva la nostra cultura.

La vostra comissió ha celebrat ja mig segle de vida, una trajectòria que ha acompanyat l'evolució de la nostra festa i que, al mateix temps, s'ha consolidat com una peça clau en la identitat fallera del poble. La dedicació, l'esforç i la passió de tots els seus membres l'han convertida en un autèntic referent i en un dels pilars més estimats de les nostres tradicions, motius que l'han fet mereixedora del Premi Ciutadania Vila de l'Eliana 2025 en l'àmbit de la Cultura. Enhorabona!

Un any més, les falleres i els fallers seran els protagonistes d'aquesta gran festa. A vosaltres, Malena Llores i Cruz, Fallera Major; Martina Mazzone i Comendador, Fallera Major Infantil; Javier Macián i Gamón, President Infantil; i Daniel Carrión i Torrent, President, us vull felicitar per la vostra elecció. El vostre regnat serà una experiència inoblidable que us anirem a viure amb tot el cor.

Finalment, vull convidar tots els veïns i veïnes a participar en els actes i gaudir de la programació fallera. Aproveiteu aquest moment per compartir amb els vostres éssers estimats i per celebrar la nostra festa més emblemàtica.

Per unes Falles plenes de felicitat, germanor i molta il·lusió!

Salva Torrent
Alcalde de l'Eliana

JUAN

Espinosa i Gil

El mes de març és, sens dubte, un dels moments més esperats per al poble valencià, ja que amb la seua arribada també arriben les tan estimades Falles. Són dies en què els nostres carrers s'omplin de llum, soroll de pólvora, música, tradició i sentiment faller. Jornades de celebració en què les comissions falleres, junt amb tot el veïnat del municipi, comparteixen moments de festa, alegria i convivència, sempre des del respecte, el civisme i la germanor que caracteritzen aquesta festa.

Els valencians i valencianes no sabríem entendre el pas de l'any sense aquests dies tan especials: dies de mascletaes, de passacarrers, de la plantà dels monuments, de l'ofrena a la Mare de Déu i, finalment, el dia de la cremà, coincidint amb la festivitat del nostre patró, Sant Josep. En definitiva, el mes de març no tindria sentit sense la celebració d'una de les festes més importants i representatives del nostre territori.

Enguany, estic convençut que la Falla Josep Antoni Puríssima i Major, la comissió fallera activa més antiga del nostre poble, ha preparat una programació plena d'actes especials. Per això, vull felicitar sincerament a tota la comissió pel gran treball, l'esforç i la dedicació demostrada. Així mateix, anime a tots els elianers i elianeres a participar i gaudir de les Falles al costat d'aquesta comissió, que de segur sabrà acollir-vos amb els braços oberts, com sempre ho ha fet.

Vull aprofitar aquestes línies per desitjar unes molt bones festes a la Fallera Major Infantil, Martina Mazzone i Comendador, a la Fallera Major, Malena Llorens i Cruz, al President Infantil, Javier Macián i Gamón i al seu President, Daniel Carrión i Torrent. Espere que visqueu intensament cada acte, cada instant i cada emoció, i que les Falles de 2026 queden gravades per sempre en la vostra memòria.

Finalment, voldria convidar a tot el poble a compartir aquestes festes falleres amb els nostres amics i amigues de la Falla Josep Antoni Puríssima i Major, al mateix temps que anime a tots els fallers i falleres de la comissió a continuar treballant amb il·lusió i constància, per aplegar fins al seu pròxim repte, el seu 75 aniversari.

Visca L'Eliana i Visca les Falles!

REGIDOR DE FESTES

DANIEL

Carrión i Torrent

PRESIDENT

Continuem construint el futur de la nostra falla amb il·lusió, respecte i orgull de pertànyer a ella. Perquè el millor de les falles no és el que es veu, sinó el que es viu.

BONES FALLES!

Benvolguts fallers i falleres,

Després d'un any tan intens com va ser el del 50 aniversari de la nostra comissió, encetem enguany una nova etapa. El primer any dels pròxims cinquanta. I això, dit així, pesa... però també il·lusiona. L'any passat vaig assumir la presidència en un moment molt especial, carregat d'actes, emocions i responsabilitats. Va ser un any exigent, d'aprenentatge constant, de moltes hores i de decisions que no sempre són fàcils. Un any molt intens, ple de moments inoblidables i, malauradament, també marcat pel mal temps durant la setmana fallera. Tot i això, vam demostrar que aquesta comissió sap estar a l'altura en qualsevol circumstància.

Enguany afronto el càrrec amb un poc més d'experiència, amb la mateixa il·lusió del primer dia i, sobretot, rodejat d'una junta directiva fantàstica, sense la qual res d'açò seria possible. A tots ells i elles, gràcies per estar sempre, per sumar, per implicar-vos i per creure en aquest projecte comú. No vull deixar passar l'oportunitat d'agrair, com cada any, a les nostres bunyoleres, que continuen al peu del canó, treballant incansablement i sent una peça fonamental de la vida de la falla. El seu esforç, constància i estima per la comissió són un exemple per a tots.

I, com no, vull donar les gràcies a la meua família, per la seua comprensió, paciència i suport constant. Per aguantar-me en els moments de més faena, per entendre les absències i per estar sempre al meu costat, fins i tot quan la falla ocupa més temps del que toca. Sense vosaltres, res d'açò seria possible.

Soc plenament conscient que presidir una comissió de 440 fallers i falleres no és una tasca senzilla. Cadascú viu les falles a la seua manera, amb opinions, expectatives i sensibilitats diferents. Errors n'hi haurà, perquè és impossible encertar sempre, però el meu objectiu és clar: ser el president de tots, escoltar, aprendre i fer que ningú no se senta fora d'aquesta gran família. Aquest any hem pres una decisió important: ampliar el cens faller en un 10%. És un pas valent, que assumim amb responsabilitat i amb moltes ganes de fer-ho bé. Esperem estar a l'altura tant dels fallers de tota la vida, aportant algunes novetats que mantinguen viva la il·lusió, com dels nous membres que s'han incorporat, als quals volem implicar des del primer moment en totes les activitats de la falla.

Vull dedicar unes paraules molt especials als representants d'enguany. Malena, Fallera Major, és filla d'Inma, una d'aquelles persones que han estat al peu del canó des dels inicis de la nostra falla, formant part d'aquell grup tan especial que vaig voler anomenar les 50 de 50. Un reconeixement simbòlic a qui ha sostingut i fet créixer la comissió des de la seua fundació i que, a més, va ser la primera Fallera Major Infantil de la nostra història. Un llegat que parla per si sol i que estic segur que Malena sabrà honorar amb orgull i estima per la festa.

Martina, Fallera Major Infantil, és filla de Carmen, que també ha sigut Fallera Major, igual que la seua tia Araceli. Una família profundament arrelada a la falla, que ha viscut i transmés aquest sentiment de generació en generació.

I Javi, President Infantil, que encara que s'ha incorporat fa relativament poc a la comissió, porta la pólvora a les venes i viu la falla amb una intensitat contagiosa. Javi, tranquil, que durant el teu mandat trobarem qui porte l'estendard tan bé com ho has fet aquestos darrers anys, això està més que garantit.

També vull tindre un record especial per a Paola, Isabella i Yoel. Ha sigut un any molt intens, carregat d'emocions i d'experiències que, ben segur, us han fet créixer. Ara és el moment de començar a assumir un poc més de responsabilitat, d'implicar-vos encara més i de tirar una mà perquè aquesta comissió continue avançant. Comptem amb vosaltres.

Les falles són convivència, treball en equip, respecte i sentiment de pertinença. Són els dies grans, però també tot el que passa abans i després. I això només és possible si caminem junts.

JAVIER

Macián i Gamón

Estimats fallers, falleres, amics i veïns de l'Eliana:

Quina emoció tan immensa sent en escriure aquestes paraules com el vostre President Infantil de la Falla Josep Antoni Puríssima i Major!

Em dic Javier Macián i enguany tinc el grandíssim honor de representar tota la nostra comissió, especialment tot el nostre planter faller. Si em permeteu, hui vull parlar-vos amb el cor.

Recorde perfectament el dia que em van dir que seria el vostre President Infantil. No m'ho podia creure! Va ser, sense cap dubte, un dels dies més feliços de la meua vida, i la il·lusió que vaig sentir aquell dia m'acompanya en cada acte faller.

Encara que només porte quatre anys en aquesta gran família, des del primer dia em vaig sentir increïblement estimat. M'heu acollit i m'heu ensenyat la màgia que amaguen els nostres casals. Gràcies per fer-me sentir que aquesta és la meua llar.

I és que, com sabeu, jo no em vaig fer faller... jo vaig nàixer faller! Qui naix a València, i encara més, qui té la sort de nàixer al març, porta la pólvora i l'art a la sang. Soc faller de naixement i això és un orgull que m'acompanyarà sempre. A més, cada vegada que tinc l'honor de portar el nostre estendard, m'inunda un sentiment immens d'orgull i sé que estic representant el millor de la nostra comissió.

Enguany és, sens dubte, el més especial de tots per a mi. Vull donar les gràcies als qui m'acompanyen en aquesta aventura:

A la nostra Fallera Major Infantil, Martina, per la seua alegria i el seu somriure, que il·lumina cada acte de la comissió. Junts farem el millor regnat infantil.

I a la nostra Fallera Major, Malena, per ser l'exemple d'elegància i tradició. Quina sort tenim de tindre-vos a les dues!

I, per descomptat, vull agrair de tot cor al nostre President, Dani. Gràcies per ser la persona que em guia enguany i sempre, per ensenyar-me a estimar la Falla i per estar al meu costat a cada pas. Ets un referent per a mi.

Però si hi ha alguna cosa que fa que les Falles siguin perfectes, sou vosaltres, els meus amics de la Comissió Infantil. Eixos moments al casal, els riures, els jocs i, per descomptat, les nostres nits amb els petards, que són les més especials del món! Estar al vostre costat és el vertader regal d'enguany. Junts formem el millor planter faller de l'Eliana.

En veure el nostre llibret de festes, vos convida a tots a gaudir de cada acte, de cada mascletà i de cada nit de festa amb la mateixa passió que tenim els xiquets.

PRESIDENT INFANTIL

**Visquen les Falles de l'Eliana!
I visca la nostra Falla Josep
Antoni Puríssima i Major!**

**UNA ABRAÇADA
MOLT FORTA,**

JUNTA DIRECTIVA

ÀREA DE PRESIDÈNCIA I ECONÒMICA

PRESIDENT

DANIEL CARRIÓN I TORRENT

VICEPRESIDENTA 1a

TERESA PEIRÓ I AGUILAR

SECRETÀRIA

Marta Andrés i Peiró

VICESECRETÀRIA

Concha Calero i Iniesta

TRESORERA

María Peiró i Aguilar

VICETRESORERA

Carmen Torrent i Badía

COMPTADORA

Mª José Marco i Sanchís

ARXIVERA

Blanca Morán i Molina

DELEGADA DE LOTERIES

Amèlia Montoya i Piqueras

Mª José Marco i Sanchís

DELEGADA DE PUBLICITATS

Josefa Vallés i Navarro

DELEGACIÓ DE MERXANDATGE

Yolanda Miralles i González

Paulá García i Peris

Marta Casterá i Jiménez

DELEGACIÓ DE PRESENTACIÓ

Teresa Molina i Gimeno

Amparo Marco i Sanchís

Carmen Comendador i Espinosa

Elia de la Cruz i Marco

Malena Llorens i Cruz

DELEGACIÓ DE CAVALCADA

Concha Calero i Iniesta

Sonia Gil i Fogué

Imma Cruz i Aguilar

DELEGACIÓ D'OFRENA

Teresa Molina i Gimeno

Marta Casterá i Jiménez

ÀREA D'ACTIVITATS

VICEPRESIDENT 2n

VICENT RAMÓN I VALERO

DELEGACIÓ DE FESTEIGS

Javier Mesa i Martín

Juan Barea i Marzal

Wenceslao Sánchez i Sánchez

Carlos Coll i Espinosa

Álex Medel i García

DELEGACIÓ D'ACTIVITATS DIVERSES

Aroa Giménez i Barrera

Carmen Daries Torrent

Elena Coll i Espinosa

Elia de la Cruz Marco

Núria Cabanes Miquel

Verónica Escrivá i Leal

Marta Juan i Santafé

DELEGACIÓ DE JOVENTUT

María Compte i Marco

Malena Llorens i Cruz

Marta Roig i Coll

Paola Prat i Herrero

Elena Coll i Espinosa

Elena Carrasco i Miralles

DELEGACIÓ D'INFANTILS

Andrea Barea i Andrés

Marc Corbera i Bote

Natalia Herrero i Alcalde

Daniela Herrero i Alcalde

Yulema Sánchez i Palacios

ÀREA INSTITUCIONAL

VICEPRESIDENT 3r

FRANCISCO PEÑALVER I ESTREMS

DELEGACIÓ DE CASAL

María Marco i Marco
Bibiana Gutiérrez i Pino

DELEGACIÓ DE MONUMENT

Nacho Timón i Martí de Veses

DELEGACIÓ DE RECOMPENSES

Ana Belén Cristóbal i Roldán

DELEGACIÓ DE LLIBRET

Marta Andrés i Peiró
Salvador Contreras Marco
Marta Pjera i Montaner

DELEGACIÓ DE COMUNICACIÓ

Carmen Compte i Marco
Elia de la Cruz i Marco
Estefanía Vargas i Basto
Carmen Daries i Torrent
Marta Juan i Santafé

JUNTA LOCAL FALLERA

Ana Belén Cristóbal Roldán
Elena Coll Espinosa

AARON CAMPS I Galdón
ADOLFO CAMBRA I SANZ
ALEJANDRO COLL I DEvesa
ALEJANDRO GARCÍA-OTERMÍN I PALACIOS
ALEJANDRO HERRERO I ALCALDE
ALEX MEDEL I GARCÍA
ALFREDO RAMÓN ORTIZ
ÁLVARO LUQUE I BADÍA
ÁLVARO VALLS I COSTA
ANDRÉS ANDRÉS I PEIRÓ
CARLES COLL I ESPINOSA
CARLOS MARTÍNEZ I CALATAYUD
CARLOS NAVAS I MARTÍNEZ
ENRIC CRESPO I GIMÉNEZ
FRANCESC MARTÍNEZ I MARTÍNEZ
FRANCISCO GÓMEZ I MORERA
GABRIEL ROIG I COLL
GUILLERMO BELLVER I GIMENO
HUGO MARTÍNEZ I CASTERÁ
IAN VIDAL I PÉREZ
IGNACIO PEÑALVER I MARTÍNEZ
JOEL PALMA I LÓPEZ
JORGE JUAN I ALBA
JOSÉ RAMÓN BALAGUER I MARTÍNEZ
JOSÉ REINAL I VALERO
JOSÉ VICENTE MARTÍNEZ I ZAMORA
JOSEP PRAT I HERRERO
JUAN MIGUEL IBORRA I MONTORO
MARC CHULIÁ COLL
MARC CORBERA I BOTE
MARCO SUNSI I CASTERÁ
MIQUEL COMES I FAYOS
NACHO HERRERO I OLIVER
NICOLÁS ORTEGO I FORÉS
OSCAR ESPINOSA I GIL
PABLO ZANSTRA I SANCHÍS
RAMÓN GIMENO I COLLADO
RAÚL SÁNCHEZ I MOLINA
SALVA RODA I CALOMARDE
SERGIO ÁLVAREZ I GUTIÉRREZ
VICENT RAMÓN I VALERO
WALKER BAHRAMI
XAVIER MARTÍNEZ I GRAU
JOSE ANTONIO PARDO ARRANZ
JOSE ANTONIO SILVESTRE MARTÍNEZ

COMISSIÓ MASCULINA

MALENA

Llorens i Cruz

No podria faltar, que per aquestes dates
uns versets per a la falla haurien de fer
i ací, en el meu cor, ja estan.

Malena Llorens i Cruz,
per tu m'he inspirat
en aquesta meravellosa proposta,
que és fer vers de tot
el que t'espera al mes de març.

Darrere tens el més gloriós passat,
una de les famílies fundadores d'aquesta falla,
i què dir de la teua mare, bonica i radiant
primera fallereta i reina nomenada.

Ací teniu, una dona vestida dels peus al cap
en les majors gales de la indumentària
que ens representa any darrere any.

Però el luxe no és només per fora,
perquè per dintre també llueix el sentiment
que renaix de nou en ella,
com la bona fallera que sempre ha sigut.

Malena i la Josepa,
dos noms units per a una sola tasca,
la de fer de la festa més bonica del món
la fantasia més captivadora imaginable.

A cor cridem, el poble i la Comissió,
alcem la veu amb força
perquè a la falla Josep Antoni Puríssima i Major
anunciem l'excel·lència de la nostra fallera major.

A LA FALLERA MAJOR
per Maribel Fuertes

COMISSIÓ FEMENINA

MALENA LLORENS I CRUZ
Fallera Major

PAOLA Prat i Herrero
Fallera Major Ixent

Ainhoa Campos i Alcácer
Ainhoa Lage i García
Aitana Cano i Minaya
Aitana Cortés i Chust
Aitana Ibáñez i Izquierdo
Aitana Pérez i Roberto
Aitana Vilar i Sapena
Alejandra Álvarez i Gutiérrez
Alejandra García i Prades
Amèlia Montoya i Piqueras
Amparo Ibáñez i Marco
Ana Belén Cristóbal i Roldan
Ana Contreras i Rodrigo
Ana Galiana i Nieto
Ana María García i Castillo
Ana Raquel Matilla i Rubio
Anabel Martínez i Castillo
Andrea Barea i Andrés
Ángela Miravet i Serrano
Ana Escrivá i Marco
Ariadna Peinado i Díaz
Ariadna Ramírez i Pelegero
Betlem Valero i Marco
Blanca Corell i Escrivá
Blanca Meseguer i Acera
Blanca Morán i Molina
Carla Navarro i Poyo
Carla Sabater Martínez
Carme Coll i Devesa
Carme Compte i Marco
Carme Espinosa i Molina
Carme Siomara Gimeno i Galindo
Carmen Daries i Torrent
Catalina Muñoz-Estévez i Rodríguez
Celia Pastor i Vañó
Claudia Gaona i Cortés
Claudia Maset i Bautista
Cristina Valero i Marco
Daniela Herrero i Alcalde

Daniela Lorente i Vargas
Daniela Valls i Costa
Elena Carrasco i Miralles
Elena Coll i i Espinosa
Elia Hernández i Izquierdo
Elma Webb i Palones
Emma Saas i Pedersen
Empar Coll i Montoya
Estefanía Vargas i Basto
Francisca Giner i García
Gal·la Ramí i Sanpons
Gemma Miguel i Ejbabra
Glòria Corell i Escrivá
Irene Chofré i Bisbal
Jose Antonio Silvestre i Martínez
Laura Raga i Morán
Laura Rico i Graullera
Laura Vila i Pogribna
Lucía Reinal i Valero
Lola Pérez i Buendía
Lucía Miravet i Serrano
Mª Ángeles Caprani i Andrés
Malena Llorens i Cruz
María Amparo López i Navarro
María Compte i Marco
María Prieto i Benlloch
María Roldán i Sánchez
María Vidagany i Giner
Marina Gutiérrez i Sanantonio
Marina Iranzo i Romero
Marina Meseguer i Acera
Marta Barea i Andrés
Marta Garnés i Peirat
Marta Juan i Santafé
Marta Maset Bautista
Marta Piera i Montaner
Marta Roig i Coll
Martina Álvarez i Luján
Martina Calzadilla i del Arco

Martina Vidal i Romero
Natalia Cejalvo i Martínez
Natalia Crespo i Giménez
Natalia Herrero i Alcalde
Neus Campos i Alcácer
Noa Gimeno i Chisvert
Noelia Reig i Aguilar
Noemi Marco i Sanía
Nuria Navarro i Cuenca
Paola Bernal i Muñoz
Paola Prat i Herrero
Patricia Blázquez i Martí
Patricia García i Cañas
Paula Carrión i Torrent
Paula Cerezo i Navarro
Paula Gregorio i López
Paula Herráiz i Ferrero
Paula Macián i Gamón
Paula Pérez i Gómez
Paula Roda i Calomarde
Paula Sánchez i Molina
Paz Lluch i Civera
Pepa Vallés i Navarro
Pilar Chust i López
Raquel Piera i Montaner
Rocío San Lorenzo i Escrivá
Rosa Martínez i Grau
Sandra Gómez i Guerra
Sandra Valladolid i Tolosa
Silvia Chuliá i Coll
Sofía Palacios i Moñinos
Tania Martínez i Alonso
Verónica Escrivá i Leal
Violeta Amorós i Blanco
Yanira Sánchez i Palacios
Yolanda Moñinos i Pellicer
Yulema Sánchez i Palacios
Zayra Sánchez i López

CORT D'HONOR

LEMA I VERSETS DE LA FALLA GRAN PSICO-AL·LUCINACIONS

Enguany, en la falla gran viatjarem al país d'Alícia, un lloc on reflexionarem sobre les addiccions de la gent. Al centre trobem Alícia, que simbolitza a totes aquelles persones que recorren a drogues i fàrmacs per evadir la realitat i crear-se un món paral·lel. Pel seu cap apareixen xampinyons al·lucinògens, mentre l'eruga es pren un descans fumant una catximba. El conill, sempre estressat i pendent del rellotge, representa la gent obsessionada per qualsevol cosa: feina, amors, i mil detalls més.

El gat, des de dalt, simbolitza la suposada tranquil·litat que aquestes addiccions aparentment ofereixen, sense que la persona s'adone del mal que li poden causar.

El barreter boig, representat amb un toc Dalí, parla de la beguda i les seues conseqüències, mentre que la reina de cors ens recorda l'egocentrisme i el vici del joc.

Tot això es presentarà d'una manera divertida i crítica, mostrant com es poden superar els mals que aquestes addiccions poden provocar.

Alícia fuig de la realitat,
amb químics busca felicitat.
Si la vida fa massa mal,
millor viure en món irreal.

Alícia viu en il·lusió,
com molts hui dia sense raó.
La falla riu, critica i crema,
i entre cendres queda el tema.

Fum i fongs per a desconnectar,
il·lusions fàcils per a volar.
Tot sembla pau, tot és color,
però el cap torna al malson.

Corre el conill sense parar,
sempre amb pressa, sense respirar.
Viure estressat és triomfar,
anar amb calma és fracassar.

Des de dalt et dona pau,
mentre el vici et lliga el clau.
"Ho controles", diu baixet,
fins que ja no pots fer res.

Copa en mà i festa eterna,
beure sempre mai és pena.
És cultura, és diversió,
fins que es perd la percepció.

Juga fort i vol guanyar,
l'ego mana, vol més i més.
Mai accepta fracassar,
fins que el joc li pren el pes.

Alícia viu en il·lusió,
com molts hui dia sense raó.
La falla riu, critica i crema,
i entre cendres queda el tema.

Artista Faller: **Vicente Chaveli i Llinares**

MATRIMONIS FALLERS

ALICIA Tolosa i EVELIO Valladolid
AMPARO Marco i JOSÉ MANUEL Ibáñez
AMPARO Martínez i JOSÉ Asensio
AMPARO Palacios i ÁNGEL García-Otermín
ANA AMALIA Morera i FRANCISCO Gómez
ANA MARÍA Pérez i MIGUEL ÁNGEL Muñoz
ANA Ordóñez i JUAN JOSÉ Herrero
ANDREA Tornal i VICENTE Chelet
ARACELI Martínez i XESCO Comendador
ARANTXA Aparicio i SAÚL Giménez
ARANTXA Gamón i VICENTE Javier Macián
AROA Giménez i SERGIO Ortega
ARYÁN Montesinos i RAÚL Rubio
BIBIANA Gutiérrez i ANTONIO Álvarez
CARLA de Cubas i SERGIO Cortina
CARME Devesa i JOSE ANTONIO Coll
CARMEN Comendador i MARCO Mazzone
CARMEN Forés i ÁLVARO Ortego
CARMEN Martínez i FRANCISCO Peñalver
CARMEN Njinet i JOSEP MARÍA Àngel
CARMEN Torrent i RAMÓN Carrión
CARMINA Pérez i ARTURO Marín
CAROLINA Grima i JUAN Espinosa
CONCEPCIÓN Calero i JOSÉ Mateu
CONCEPCIÓN Falomir i FELIPE Calomarde
CRISTINA Giménez i ÁNGEL Crespo
DANIELA Danaila i CARLOS Benito
DIANA Ballesterio i IGNACIO Segarra
DOLORES Serrano i FRANCISCO Calderón
ELENA Alcácer i JUAN Bautista Campos

ELENA Escrivá i RUBÉN Corell
ELIA de la Cruz i ALBERTO JAVIER Pemán
ENCARNA Oliver i JOSÉ Alcácer
HEIDI Lynn i PAUL Bahrami
IMMACULADA Cruz i AMADEU Llorens
IMMACULADA Marco i MANUEL de la Cruz
IRENE Mateu i RAFAEL Navarro
IRINA Moltó i FERNANDO Morell
ISABEL Prieto i ELOY Pérez
ISABEL Zayas i JORGE García
KATIA Castillo i FRANCISCO Romero
LORY González i MIGUEL Palma
MABEL Bellver i JAVIER Mesa
MAREIA Martínez i EDUARDO García
MARÍA AMPARO Romero i FERNANDO Iranzo
MARÍA ÁNGELES Redondo i MIGUEL Bertó
MARÍA ÁNGELES Torrent i DANIEL Romero
MARÍA BGONÑA Alonso i FRANCISCO Bellver
MARÍA CARMEN Llorens i JUAN Bautista March
MARÍA CARMEN López i VICENTE Mata
MARÍA CARMEN López i WENCESLAO Sánchez
MARÍA Comes i SIMONE Folcarelli
MARÍA EUGENIA Herrero i JOAQUIM Prat
MARÍA JOSÉ Marco i CARLOS Compte
MARÍA Langa i JOSÉ LUIS Cócera
MARÍA LUISA Calomarde i MANUEL Hernández
MARÍA Marco i JOSÉ LUÍS Escrivá
MARÍA Mateu i JORGE Pérez
MARÍA Níguez i ÁNGEL Sanmarín
MARÍA Peiró i ANDRÉS Andrés

MARIÁN Espinosa i JUAN CARLOS Coll
MARINA García-Vacas i CARLOS Fuertes
MARTA Andrés i JUAN Barea
MARTA Casterá i BRUNO Martínez
MARTA Sierra i JORGE Martínez
MERCÉ Fayos i XAVIER Comes
MÓNICA Benavent i FRANCISCO Miguel
MÓNICA Palacios i ANTONIO Sánchez
NOELIA Sancho i JOSÉ Hernández
NURIA Bernabeu i MIGUEL Gallart
NÚRIA Cabanes i IGNACIO Timón
OLGA Gay i JUAN JOSÉ Santos
OLGA Guerra i MARCOS Pérez
PATRICIA Martí i VICTOR Manuel Blázquez
PAULA García i DAVID JESÚS Llopis
PLÁCIDA Girón i JUAN Vallés
ROSA MARÍA Reig i EDGAR Saiz
RUTH Bardisa i SALVADOR Contreras
SINDY Fortín i BOJAN Tatalovic
SONIA Buendia i JOSÉ MANUEL Pérez
SONIA MARÍA Gil i JUAN ANTONIO Espinosa
SONIA Navarro i ANTONIO Cerezo
TERESA Molina i RAMÓN Espinosa
TERESA Peiró i MIGUEL Gil
TRIANA Gil i JOSÉ MIGUEL Vidagany
VANESSA Marfil i JULIO Llinares
VERÓNICA Carrión i DANIEL Carrión
VERÓNICA Prieto i IGNACIO Cristóbal
YOLANDA Miralles i EMILIO Carrasco

MARTINA

Mazzone i Comendador

Escolteu els aplaudiments,
recreu la vostra mirada,
perquè aquí va una xiqueta fallera
que enguany és l'essència
d'aquesta infantil Comissió.

De nom Martina, i de cognoms,
Mazzone i Comendador
més un altre que afegim,
el d'una Falla amb arrels i tradició,
Josep Antoni Puríssima i Major.

De l'elegant regió del nord d'Itàlia
ve la meitat de la teua família
l'altra, del carrer que dona nom a la falla.
En una mare en honors, que com tu va gaudir
del seu regnat a la Josepa en anys passats.

Ja poc més a dir,
només que és l'any d'un somni complit.
Gaudeix de la música i el ball,
de la càrrega emotiva de l'Ofrena,
de la teua gent en tots els actes, que com no,
sempre t'estaran acompanyant.

Obrarà la màgia en la teua presència
i faràs les delícies de tots:
família, fallers que ja són amics... de l'Eliana sencera!

Ara, una llum brilla més que les estrelles a cel ras,
la que irradia Martina
la nostra ben volguda Fallera Major Infantil.

Encara xiqueta... però gran, molt gran!

A LA FALLERA MAJOR INFANTIL
per Maribel Fuertes

COMISSIÓ FEMENINA INFANTIL

Adhara Gómez i Collado

Adriana Bonora i Aucejo

Adriana García i Martínez

Adriana Pardo Zarzo

Aitana Cócera i Langa

Aitana García i Zayas

Alba Arnal i Lara

Alejandra Gómez i Lorente

AleJandra Peinado i Díaz

Alma García i Vargas

Alma García-Otermín i Palacios

Alma Vidagany i Gil

Amalia Gómez i Morera

Ana Gómez i Morera

Ángela Llopis i García

Ariadna Llinares i Marfil

Aroa De Diego i Chust

Candela Blázquez i Martí

Carla Hernández i Sancho

Carla Zaya i Valero

Celia Gimeno i Trimiño

Celia Sanz i Izquierdo

Claudia Contreras i Bardisa

Claudia Jiménez i Ortíz

Dania Rubio i Montesinos

Daniela Calleja i Valladolid

Daniela Calzadilla i del Arco

Emma Benito i Danaila

Giulia Folcarelli i Comes

Claudia Miguel i Benavent

Irene Ibáñez i Marco

Irina Cócera i Langa

Laia Pérez i Guerra

Lara Hilario i Martínez

Lara Ortega i Giménez

Lara Pià i Carbó

Lucía Tomás i Marco

María Cócera i Langa

María March i Llorens

María Romero i Torrent

Marta García i Caprani

Martina Sánchez i García

Mía Sánchez i Matilla

Nora Bas i Soriano

MARTINA MAZZONE I COMENDADOR
Fallera Major Infantil

ISABELLA Herrero i Ordóñez
Fallera Major Infantil Ixent

Nora Contreras Bardisa

Núria Carrión i Carrión

Olivia Sanmartín i Ñiguez

Paula Gil i Cárcel

Paula Pérez i Buendia

Sofía Hilario i Martínez

Tesa Romero i Castillo

Valentina Morera i Gómez

Valentina Marco i Blesa

Valeria Calleja i Valladolid

Vera Bernardo i Escrivá

CORT D'HONOR

LEMA EL MAG D'OZ

Artista faller: Vicente Chaveli i Llinares

EN LA FALLA INFANTIL VIATJAREM AL MÓN D'OZ

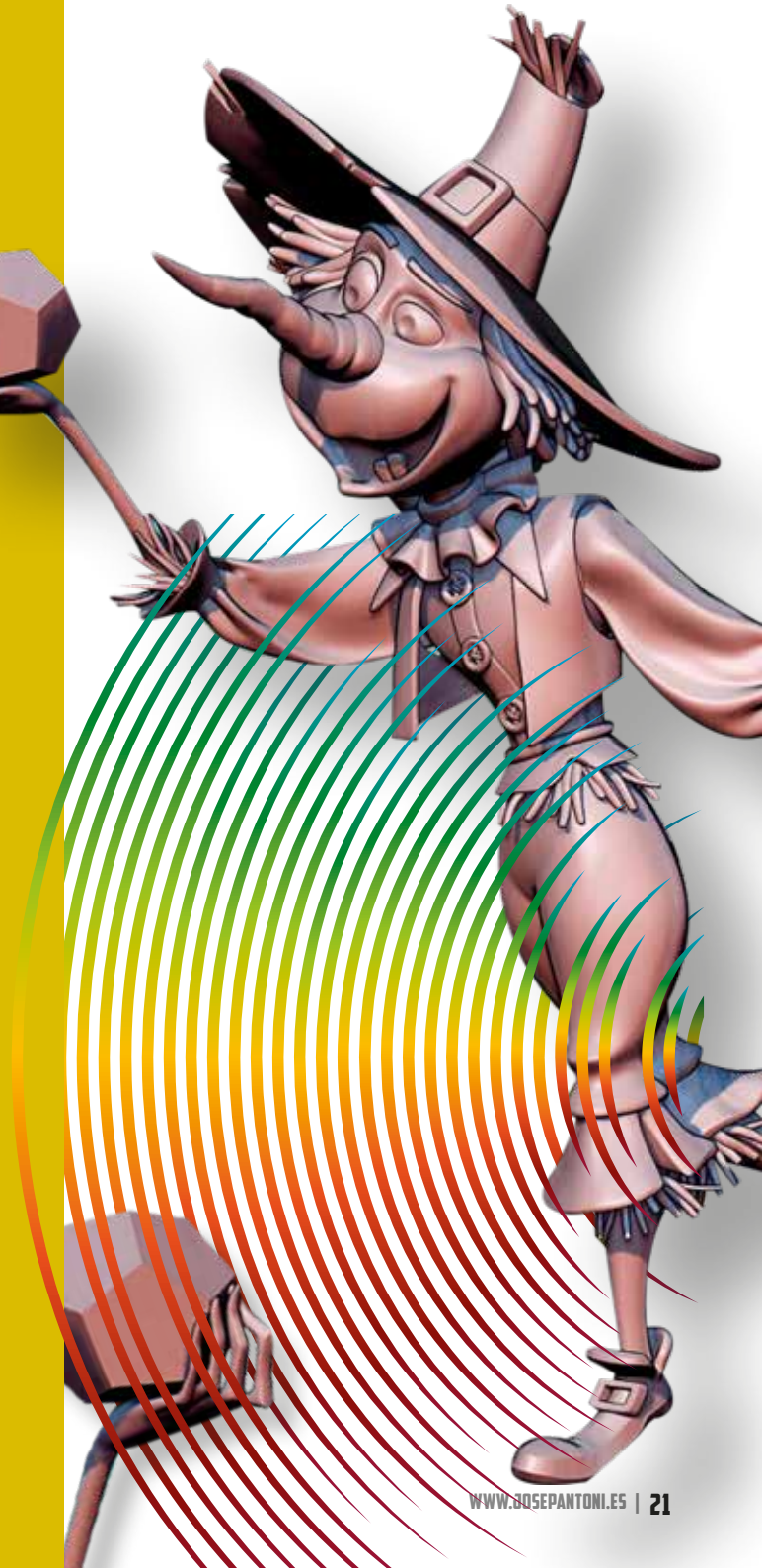
Allí, els XIQUETS descobriran tot el que ja tenen dins i tot el que són capaços d'aconseguir. Ho aprendrem amb personatges com el robot de ferro, que buscava un cor i va descobrir que ja en tenia un de molt gran.

El LLEÓ buscava coratge, sense adonar-se que ja era valent i fort, capaç de ser el rei de la selva amb la seua corona.

L'ESPANTALL volia un cervell perquè pensava que no en tenia, però ens ensenya que tots tenim capacitats i un gran cervell dins nostre.

DOROTHY, gràcies a la seua insistència i a no rendir-se mai, va aconseguir el que més desitjava: tornar a casa.

Amb aquesta falleta volem dir a tots els xiquets que tot el que es proposen ho poden aconseguir amb esforç, confiança i persistència.

VERSETS DE LA

FALLA
INFANTIL

Al món d'Oz hem après hui,
que tot està dins de tu.
Amb esforç i persistència,
els somnis es fan experiència.

Dorothy camina sense por,
sap que insistir li dona valor.
Amb il·lusió i molt de coratge,
arriba al final del seu viatge.

El robot buscava un gran cor,
pensant que no tenia amor.
Però ajudant i estimant,
va veure que ja el tenia i ben gran.

El lleó volia ser valent,
creia que no tenia valor suficient.
Amb coratge i bona acció,
porta corona de rei lleó.

L'espantall volia un cervell,
pensava que al cap no tenia res,
però pensant i aprenent amb interès,
descobrí que ja era molt intel·ligent.

THE WIZARD OF OZ

Tim Lanning

JAVIER

Macián i Gamón

Com seria un trajecte en tren
sense catenària o vies
ni estacions, ni gent que omplira els vagons.

Molt senzill, que faria falta un enginyer,
un home molt sabut que fera possible el bon viatge.
Paregut és la tasca d'un president de falla,
i eixe enguany, eres tu, Javi.

Has sabut arribar, tocar el xiulet,
i tot ha començat a funcionar.

Javier Macián i Gamón,
xiquet de la falla i per a la falla
enguany, el més important.

Amb una sensibilitat desbordant,
amant de la vida familiar,
amb molta passió per a aprendre
i orgullós portador de l'estandard.

Volem gaudir amb tu,
sentir com t'omplin el cor les emocions,
esclatar els petards,
encendre la flama del foc
també la flama de l'amistat.

Fallerets i falleretes que d'ara endavant
tindràs la sort d'atresorar,
i per a tota una vida caminaran al teu costat.

Hui, les teues enyorades muntanyes
t'estan observant,
els himnes dels Scouts i de València, custodiant
i la Josepa, satisfeta i orgullosa
en el seu flamant representant,

L'alegria de la xicalla d'enguany.

AL PRESIDENT INFANTIL

per Maribel Fuertes

COMISSIÓ MASCULINA INFANTIL

Adrián Miguel i Benavent

Andrés Stivi i Ibáñez

Andreu Carrión i Carrión

Artur Beck i Carrión

Arturo Berto i Redondo

Biel Llinares i Marfil

Bruno Albarracín i Raga

Carlos Gil i Cárcel

Daniel Comendador i Martínez

David Balaguer i Figuerola

Didac Morell i Moltó

Edan Benito i Danaila

Enzo Chisvert i Martínez

Enzo Giménez i Aparicio

Fernando Iranzo i Romero

Ignacio Ortego i Forés

Ivan March i Llorens

Izan Torrent i Giarjolo

Jacques Beck i Carrión

Lluç Folcarelli i Comes

Lola Bertó i Redondo

Luca Mazzone i Comendador

Marc Cristóbal i Prieto

Marc Gimeno i Chisvert

Mario García i Martínez

Mario Saiz i Reig

Martin García i Zayas

Mateo Vanaclocha i Lage

Mikel Timón i Cabanes

Olivia Saiz i Aznar

Pablo Balaguer i Figuerola

Raúl Albarracín i Raga

Sava Ignacio Tatalovic i Fortín

Sergio De Diego i Chust

Teo Zaya i Valero

Willow Bahrami

JAVIER MACIÁN I GAMÓN

President Infantil

YOEL Sánchez i Palacios

Vicepresident Infantil

NICOLÁS Ibáñez i Marco

Delegat de Festes

VOCALS

**FALLA
JOSEP ANTONI,
PURÍSSIMA
I MAJOR
2026**

'Les Falles, el barri i la festa'

ASSOCIACIÓ CULTURAL DE L'ELIANA

LES FALLES, EL BARRI I LA FESTA

Aquest monogràfic naix d'un treball col·lectiu
i d'una estima compartida per les Falles.

No pretén explicar què són, sinó ajudar a entendre
per què ho són.

per Marta Andrés

Més enllà dels dies grans de març, la festa es construeix al llarg de tot l'any gràcies a les persones que la viuen, la treballen i la cuiden. Aquestes pàgines volen donar veu a eixa realitat sovint invisible, però essencial.

El recorregut s'inicia amb la pólvora, de la mà de Kike Martínez, que ens convida a entendre el foc no només com un espectacle, sinó com un llenguatge compartit, carregat d'emoció, identitat i memòria col·lectiva, capaç de fer parlar tot un poble a través del so i la vibració.

A continuació, la música pren protagonisme amb la mirada de Voro Contreras, que analitza l'evolució sonora de les Falles a partir del fenomen del grup La Fúmiga, com a exemple d'una renovació musical que ha connectat amb les noves generacions, ha situat la música en valencià al centre del carrer i ha transformat la manera de viure la festa sense perdre l'arrel.

L'expressió artística de la festa es completa amb l'aportació de Paula Herràiz, que ens acostava a l'art efímer del monument faller, al procés creatiu, a l'esforç compartit i a l'emoció que acompanya una obra destinada a desaparèixer per a tornar a començar cada any.

Del carrer passem a la casa. Els casals fallers, veritables cors socials dels barris, apareixen a través de la mirada de Marta Piera, que posa en valor aquests espais com a llocs de convivència quotidiana, de treball constant i de relacions que van molt més enllà de la setmana fallera.

La intensitat de la festa al carrer es mostra després amb el relat de Daniel Carrión, que descriu com el barri es transforma des de la plantà fins a la cremà, convertint-se en un espai viu que quasi no dorm, ple d'activitat, esforç i convivència.

Eixa transformació porta inevitablement a reflexionar sobre la relació amb l'entorn. José Alberto Policarpo aborda la convivència amb els veïns i veïnes des del respecte, el diàleg i la responsabilitat compartida, com a bases perquè la festa continue sent un espai integrador.

La mirada s'obri després cap a la comunitat fallera en conjunt. Marta Piera torna a posar el focus en la germanor entre comissions, destacant la importància de sumar esforços, compartir camí i entendre que la festa creix quan es construeix col·lectivament.

El menjar compartit esdevé també una altra manera de fer comunitat. En aquestes pàgines, com a autora d'un dels textos del monogràfic, *jo mateixa*, reflexione sobre la paella i els bunyols com a rituals de convivència, treball col·lectiu i identitat fallera, on el temps al voltant del foc és tan important com el resultat final.

La dimensió més íntima i emocional arriba amb el relat de *Daniela Herrero*, que mostra com les Falles es transmeten dins de les famílies, convertint-se en herència, memòria i futur, des de la infància fins a la jubilació.

La reflexió s'aprofundeix amb l'aportació de *Pura Peris*, que posa en valor el paper fonamental de les dones en la festa, reconeixent la seua contribució històrica i present, i obrint el camí cap a unes Falles més justes, igualitàries i representatives.

A continuació, *Manolo Jardí* introdueix una mirada crítica que qüestiona fins a quin punt l'obses-

sió per la imatge, l'aparença i el reconeixement extern poden allunyar-nos d'allò que és realment important: viure la festa amb autenticitat i sentit.

Finalment, el monogràfic es tanca amb la mirada cap al futur que aporta *Juan Espinosa*, plantejant reptes com la sostenibilitat, el relleu generacional, la convivència i l'adaptació als nous temps, amb la convicció que només cuidant-la col·lectivament la festa continuarà viva.

Aquest monogràfic no seria possible sense la generositat, el temps i la implicació de totes les persones que han compartit la seua veu. A totes i tots, gràcies per ajudar-nos a mirar les Falles amb més consciència, estima i profunditat.

Perquè les Falles no són només una festa que es viu: són una història que es construeix entre totes i tots.

**La festa es construeix al llarg de tot l'any
gràcies a les persones que la viuen,
la treballen i la cuiden.**

Viure la festa amb autenticitat i sentit.

**Només cuidant-la col·lectivament
la festa continuarà viva**

L'EXPRESSION DE LA FESTA:
allò que es veu, s'escolta i se sent

01

LA PÓLVORA

com a llenguatge compartit

La pirotècnia constitueix un dels elements més emblemàtics i característics de la cultura festiva valenciana, assumint un paper que va més enllà de la mera espectacularitat visual

per Kike Martínez i Escrivà

LA PIROTÈCNIA I LES FALLES VALENCIANES

1. Introducció: la relació entre la pirotècnia i la festa valenciana

La pirotècnia constitueix un dels elements més emblemàtics i característics de la cultura festiva valenciana, assumint un paper que va més enllà de la mera espectacularitat visual. La seua presència és un llenguatge en si mateix, capaç de transmetre emocions, valors i una tradició viva que forma part de la identitat col·lectiva del poble valencià. Des de fa segles, l'ús del foc i de la pólvora s'ha integrat de manera orgànica en els rituals, celebracions religioses, festes majors i actes populars, i ha constituït un element central que acompanya la vida social i cultural de la societat valenciana. La capacitat de la pirotècnia de generar llum, moviment, soroll i sorpresa no només crida l'atenció del públic, sinó que també crea un vincle emocional amb la comunitat i converteix cada espectacle en una

experiència compartida que reforça els llaços socials i culturals. La pirotècnia no és, per tant, un simple entreteniment: és un llenguatge simbòlic amb significat propi, un mitjà de comunicació que expressa alegria, celebració i, en molts casos, un cert sentit de purificació i renovació.

Històricament, la presència de la pirotècnia a València es remunta almenys al segle XVI, quan documents i cròniques ja fan referència a l'ús de coets i altres artefactes de pólvora en commemoracions religioses i festes civils. Durant aquesta època, les festes locals i els actes solemnes incorporaven elements pirotècnics com a part de rituals simbòlics que servien per a mostrar poder, enriquir l'espectacle visual i marcar moments de significació social. Amb el temps, aquestes pràctiques es van estendre a la societat en general i van passar de ser un privilegi de les institucions religioses i municipals a un recurs d'oci i participació ciutadana.

Les Falles, com a festa major de València, exemplifiquen de manera extraordinària aquesta evolució. La integració de la pirotècnia dins de les Falles no només aporta un aspecte espectacular, sinó que també simbolitza la creativitat, la crítica social i la cohesió comunitària que caracteritzen aquesta celebració. Els coets, les carretilles, els castells de foc i, sobretot, les mascletaes, es converteixen en elements que condensen l'esperit festiu valencià i donen forma a una experiència col·lectiva que ha estat modelada per generacions.

L'impacte social de la pirotècnia és també fonamental. Els espectacles pirotècnics funcionen com a moments d'unió i participació, en què la població comparteix emocions, expectatives i rituals comuns. Cada disparada de pólvora, cada esclat de llum i cada ressò de traca contribueixen a crear un ambient de celebració compartida que supera les barreres socials, econòmiques i culturals. La preparació i l'execució de la pirotècnia impliquen un treball col·lectiu que reforça els vincles comunitaris: els coeters, els artesans i els membres de les comissions falleres coordinen les seues accions amb precisió per a garantir l'èxit dels espectacles, i el públic, alhora, participa activament en la contemplació i la valoració del resultat final. Aquesta interacció entre creadors i espectadors consolida la pirotècnia com un instrument de cohesió social i, al mateix temps, com un reflex de la identitat cultural valenciana.

A més, la pirotècnia valenciana és un vehicle de transmissió de coneixements i tradicions. Els secrets de la pólvora, la tècnica de fabricació dels

La pirotècnia valenciana és un vehicle de transmissió de coneixements i tradicions

coets i l'organització dels espectacles es transmeten sovint de manera oral i pràctica, de generació en generació, dins de famílies o gremis especialitzats. Aquesta continuïtat ha permés preservar un saber propi que combina habilitat tècnica, seguretat i expressió artística. Al mateix temps, ha consolidat un sentit de pertinença i orgull cultural que fa de la pirotècnia un element identitari. Les festes, especialment les Falles, funcionen així com un espai on conflueixen tradició, innovació i comunitat, i on el foc es converteix en un llenguatge simbòlic capaç de comunicar allò que les paraules no sempre poden expressar. Cada mascletada, cada traca i cada castell de foc no només produeixen un impacte sensorial, sinó que evocuen memòries col·lectives, reforcen sentiments de pertinença i marquen un calendari de celebració que estructura l'any festiu valencià.

La relació entre pirotècnia i festa no seria completa sense destacar la seua capacitat de generar un sentiment de continuïtat històrica. Tot i els canvis polítics, socials i econòmics, la pirotècnia ha sobreviscut com un element central de la cultura festiva valenciana. Aquesta permanència s'explica per la seua funció múltiple: és art, espectacle, ritual i instrument de cohesió social. Les Falles, amb la seua combinació de crítica satírica,

creativitat artística i espectacularitat pirotècnica, representen la culminació d'aquesta simbiosi. En cada acte, des de la despertà amb el tro de bac fins als castells de foc de la Nit del Foc, la pirotècnica articula la celebració i reafirma la identitat col·lectiva, mostrant com la tradició pot adaptar-se a la modernitat sense perdre la seua essència.

En definitiva, la pirotècnica a València no és un simple complement de la festa: és un pilar fonamental que defineix la manera com els valencians viuen, celebren i expressen la seua cultura. La seua presència en les Falles, així com en altres celebracions, transcendeix l'aspecte lúdic per esdevenir un símbol de comunitat, de continuïtat històrica i de participació ciutadana. L'ús del foc i la pólvora, la creació de ritmes sonors i visuals, i la transmissió de tècniques tradicionals constitueixen un llegat que reafirma la identitat valenciana i la relació profunda que la societat manté amb la festa. Sense la pirotècnica, les celebracions valencianes perdrien gran part del seu caràcter distintiu, ja que és a través del foc que es manifesta la passió, la creativitat i la força simbòlica que defineixen la cultura festiva de la comunitat. D'aquesta manera, la pirotècnica es converteix en un llenguatge que parla de la història, de la identitat i de la manera de celebrar la vida que és pròpia dels valencians.

2. Orígens i història de la pirotècnica a València

L'ús del foc i de la pólvora a València té arrels molt més antigues del que es podria imaginar, amb presències documentades des de finals de l'edat

mitjana que van servir tant per a fins bèl·lics com ritualistes. Durant l'època medieval, en el context de la conquesta del Regne de València per part de Jaume I i en els anys posteriors a la incorporació al territori cristià, el foc tenia un paper simbòlic destacat. No només s'utilitzava com a instrument militar o agrari, sinó que també assumia funcions emocionals i commemoratives en les celebracions. Els primers usos de la pólvora a la ciutat estaven estretament lligats a moments de victòria o a actes de solemnitat religiosa, i les cròniques de l'època documenten l'existència de coets i xicotets artefactes de foc en processons i actes públics. Aquest ús primitiu de la pirotècnia era, però, encara rudimentari, combinant la força visual del foc amb el soroll com a element de sorpresa i admiració, anticipant el que més tard esdevindria l'essència de la pirotècnia festiva valenciana.

Un exemple històric significatiu és la Festa de la Pentecosta, coneguda popularment com la Palometa a la catedral de València, en què els instruments de foc ja es combinaven amb elements simbòlics per enriquir les celebracions religioses. La palometa, carretilles i altres aparells pirotècnics s'utilitzaven per a generar sorpresa i emoció entre els assistents, establint una tradició de meravella i espectacle que es mantindria al llarg dels segles. No obstant això, aquest ús no sempre era exempt de riscos. L'incendi de l'altar major de la catedral l'any 1469, causat per un artefacte pirotècnic, va provocar prohibicions temporals i la regulació progressiva de l'ús del foc en espais sagrats. Aquest episodi evidencia la tensió constant entre la fascinació per la pirotècnia i la necessitat

de seguretat, un equilibri que encara avui és central en qualsevol acte pirotècnic.

Durant els segles XVII i XVIII, la pirotècnia es va anar consolidant com un element essencial de les festes urbanes, i la seua pràctica va començar a regular-se de manera formal. Es van establir normes de seguretat, tarifes i permisos per a usar-la, demostrant que la societat i les institucions començaven a reconèixer la seua popularitat i valor cultural. Així mateix, aquests segles van veure l'aparició de figures clau com els coeters, artesans especialitzats en la fabricació i dispar de pólvora, que adquiriren un prestigi social notable. El coeter no només era un professional de la pirotècnia; era també un creador artístic capaç d'organitzar espectacles complexos, equilibrant soroll, llum i moviment per a generar efectes impactants sobre el públic. Aquesta evolució reflecteix com la piro-

tècnia passà d'una simple eina de celebració a una forma d'expressió artística i cultural reconeguda.

El segle XIX va representar una etapa de consolidació definitiva de la pirotècnia com a element festiu urbà. Malgrat els accidents i restriccions ocasionals, l'ús de la pólvora en les celebracions civicofestives va continuar creixent. L'aparició de les mascletades com a forma sistematitzada d'espectacle pirotècnic, amb patrons rítmics de soroll i intensitat, simbolitza aquest desenvolupament. La pirotècnia deixava de ser un simple entreteni-

La presència de la pirotècnia en qualsevol festa valenciana, especialment en les Falles, genera un espai de participació on diferents generacions interactuen, compartint experiències i transmetent coneixements tradicionals que s'han consolidat al llarg de segles.

ment per esdevenir un llenguatge que articulava la festa, marcava el calendari festiu i consolidava tradicions que avui encara són representatives de la cultura valenciana. Les innovacions tècniques, com la millora de la pólvora i dels mecanismes de dispar, permetien espectacles més complexos i segurs, incrementant la participació ciutadana i reforçant el valor social del coeter com a figura central en la vida festiva.

Paral·lelament, la pirotècnia s'anava integrant en actes particulars de la ciutat que servien per a marcar identitat i comunitat. Els espectacles de foc no només celebraven la religió o la victòria, sinó que també establien un espai de trobada social, on la població compartia emocions i rituals. Aquesta funció social es mantenia al llarg dels segles, consolidant la pirotècnia com un instrument de cohesió i participació col·lectiva. La transmissió de coneixements entre generacions, sovint dins de famílies de coeters o gremis locals, assegurava la continuïtat tècnica i simbòlica de les pràctiques pirotècniques, creant un llegat cultural que superava el pas del temps i les transformacions de la ciutat.

És destacable, a més, la capacitat de la pirotècnia de combinar tradició i innovació. El concepte del «coeter» passà a referir-se als nostres dies com «els pirotècnics», on cada generació ha aportat noves tècniques, nous efectes visuals i sonors, i noves formes de construir espectacles, sense trencar amb la tradició. Aquesta síntesi entre passat i present permet entendre la pirotècnia valenciana com una disciplina viva, capaç de transformar-se

segons les demandes de la societat, alhora que manté la seua essència històrica i cultural. La relació amb les festes majors, especialment amb les Falles, constitueix l'expressió més clara d'aquesta evolució, en què els espectacles de foc es converteixen en un llenguatge artístic i simbòlic que articula l'espai urbà i la participació ciutadana.

3. La pirotècnia com a element social i cultural

La pirotècnia, més enllà de la seua funció com a entreteniment, constitueix un element central en la configuració de la vida social i cultural valenciana. Els espectacles de foc i de soroll no són merament lúdics; funcionen com un llenguatge simbòlic capaç de transmetre emocions col·lectives, establir rituals i reforçar lligams comunitaris. La presència de la pirotècnia en qualsevol festa valenciana, especialment en les Falles, genera un espai de participació on diferents generacions interactuen, compartint experiències i transmetent coneixements tradicionals que s'han consolidat al llarg de segles. La manipulació i el dispar de coets,

carretilles, masclets o castells de foc esdevenen actes carregats de significat, rituals en què la tensió, l'expectativa i el gaudi es combinen per crear un moment de cohesió social i identitat compartida.

Aquest fenomen es recolza en una tradició molt antiga de transmissió familiar i gremial. Des de generacions, les famílies vinculades a la pirotècnia transmeten tècniques, secrets i fórmules que constitueixen un veritable saber artesanal i cultural. Els aprenents de pirotècnics aprenen no només a manipular la pólvora amb seguretat, sinó també a interpretar les necessitats de l'espectacle i a generar emocions en el públic. Aquesta transmissió de coneixement reforça els lligams intergeneracionals i contribueix a la preservació d'un patrimoni intangible que combina habilitat tècnica, creativitat i sensibilitat artística. Els moments de preparació i dispar també promouen la cooperació, l'organització i la participació col·lectiva, ja

que les mascletades i altres actes pirotècnics impliquen la coordinació de moltes persones en la planificació i el desenvolupament de l'espectacle.

La presència de la pirotècnia en la vida social valenciana té, a més, un caràcter emocional i simbòlic molt intens. El soroll de la pólvora i la llum del foc creen un estat de tensió i alliberament que s'experimenta col·lectivament. Els moments de silenci abans del tret, el crescendo de sorolls en una mascletada i l'explosió final actuen com a punts culminants d'una narrativa festiva que involucra tota la comunitat. Aquesta dimensió emocional transforma cada acte pirotècnic en un ritual que marca el temps de la festa, estructura l'experiència dels participants i estableix un patró simbòlic que perdura en la memòria col·lectiva. En aquest sentit, la pirotècnia esdevé un instrument d'expressió social, capaç de manifestar alegria, entusiasme i, fins i tot, elements de protesta o crítica de manera simbòlica, sense necessitat de paraules.

Històricament, la pirotècnia ha estat recollida en nombroses cròniques, premsa i estudis literaris que mostren la fascinació i, alhora, el perill que representava. Durant el segle XIX, els diaris locals descrivien amb detall les mascletades i altres espectacles pirotècnics, ressaltant la seua capacitat d'atreure masses i generar emocions compartides, però també advertien dels riscos associats. Aquest doble registre evidencia com la societat valenciana ha percebut la pirotècnia com un fenomen amb dimensió doble: per una banda, un entreteniment i espectacle; per l'altra, un element social estructurador que defineix la manera com

la comunitat s'organitza, celebra i es reconeix a si mateixa. La regulació legal, la implementació de normes de seguretat i la professionalització dels coeters són exemples de com s'ha buscat equilibrar la dimensió lúdica i cultural amb la protecció del públic i la ciutat.

A més de la dimensió simbòlica i ritual, la piro-tècnia contribueix de manera directa a la creació d'identitat local i col·lectiva. Els valencians identifiquen immediatament les seues festes amb el soroll, la vibració i la imatge del foc. La participació en aquests actes, tant com a espectadors com a organitzadors o coeters, reforça el sentiment de pertinença i la consciència del patrimoni cultural propi. Els festivals i les mascletades són escenaris on la comunitat s'expressa de manera oberta i compartida, i on la tradició esdevé un vincle entre passat i present. Aquesta experiència compartida, que combina tècnica, creativitat i sociabilitat, transcendeix la mera contemplació de l'espectacle i configura un veritable ritual col·lectiu que marca l'any festiu i l'experiència urbana.

La piro-tècnia també és un mitjà de creació artística i innovació dins del marc social i cultural. Cada espectacle implica decisions estètiques i tècniques que poden variar segons la creativitat dels coeters, les demandes del públic i les condicions de l'espai. Aquesta dimensió artística es combina amb la funció social de l'acte, ja que les emocions generades per llum, color i soroll s'interpreten col·lectivament i generen una resposta emocional comuna. Els festivals de foc són així un punt de trobada entre art i societat, en què la tradició i

la innovació dialoguen constantment per mantenir viva la cultura festiva.

Finalment, és important destacar que la piro-tècnia valenciana és també un espai de participació ciutadana i de transgressió controlada. Els participants experimenten una sensació de llibertat i intensitat dins de normes i límits establerts, el que reforça la percepció de comunitat i la identitat col·lectiva. El soroll, el moviment i la vibració física dels artefactes de foc actuen com un catalitzador d'emocions compartides, unint la comunitat i creant records que es transmeten de generació en generació.

4. La consolidació de la piro-tècnia a les Falles i els seus actes més significatius

La consolidació de la piro-tècnia dins de les Falles Valencianes no és un fet casual, sinó el resultat d'un llarg procés històric, social i cultural que ha integrat el foc i la pólvora com a elements essencials de la festa. Des dels seus inicis, les Falles han

Cada espectacle implica decisions estètiques i tècniques que poden variar segons la creativitat dels coeters, les demandes del públic i les condicions de l'espai.

El contrast entre la foscor nocturna i l'explosió de colors i llum genera un impacte emocional profund que contribueix a reforçar la identitat cultural valenciana i el sentit de pertinença a una tradició viva i participativa.

combinat art, crítica social i espectacle, i la piro-tècnia ha assumit un paper central en aquesta expressió, no només com a recurs visual o auditiu, sinó com a element estructurador del ritme i l'emoció de la celebració. El foc, l'explosió de coets i el soroll dels masclets no només desporten l'atenció dels ciutadans, sinó que configuren moments clau que articulen el calendari festiu i intensifiquen la participació col·lectiva. La seua presència és fonamental en pràctiques tradicionals com la despertà, els masclets, la Nit del Foc i, més recentment, els correfocs, cadascuna de les quals combina tècnica, ritual i simbolisme, i genera experiències multisensorials que defineixen la festa. Els correfocs, tradicionalment associats a les festes majors i patronals, així com a celebracions com Sant Antoni, han estat incorporats de manera gradual a la festa fallera, enriquint-la amb un element de participació directa del públic i amb la possibilitat de viure la piro-tècnia de manera immersiva, enmig del foc i els coets que recorren els carrers.

La despertà constitueix el primer gran acte piro-tècnic de les Falles. A primera hora del matí, els carrers es veuen envaïts pel soroll dels coets, el tro de bac i altres artefactes que anuncien l'inici de la jornada festiva. Aquesta tradició té una funció doble: desperta físicament la ciutat i desperta també la consciència col·lectiva dels veïns, cridant-los a participar activament en les activitats del dia. El llançament de coets al llarg dels carrers genera una sensació d'alegria, excitació i comunitat, mentre que l'ús del tro de bac, un artefacte amb un so característic profund i vibrat, marca el caràcter

distintiu de la festivitat valenciana. La despertà no és només un acte simbòlic de convocatòria, sinó un ritual que reforça la identitat dels barris i la cohesió social, ja que implicar la participació del veïnat en la preparació i el llançament dels coets és una pràctica que ha perdurat durant generacions.

Les mascletades o disparades, disparades tradicionalment al migdia a la plaça de l'Ajuntament de València, com també a les diferents demarcacions falleres, o diversos espais públics dels municipis on es fan falles, representen l'evolució de la pirotècnia cap a un espectacle més tècnic i controlat, però igualment emocional. Aquest acte pirotècnic és singular per la seua combinació de precisió, ritme i intensitat, que produeixen una experiència

col·lectiva única. Els masclets no només són sons forts i sorollosos; són veritables composicions auditives que segueixen un patró rítmic que incrementa gradualment la tensió fins al clímax final. La seua complexitat requereix habilitat i experiència per part dels pirotècnics, i la seua execució és considerada un art en si mateixa. Els masclets també tenen una dimensió simbòlica: el soroll representa l'energia i la força de la comunitat, la celebració de la vida urbana i la capacitat del poble valencià per combinar tradició i modernitat. La intensitat del tret, la coordinació dels diferents elements i l'efecte col·lectiu sobre els espectadors evidencien la importància de la pirotècnia com a llenguatge emocional i cultural.

La Nit del Foc / Castells de focs d'artifici és, per excel·lència, l'acte pirotècnic que sintetitza la grandesa de les Falles i la pirotècnia valenciana. Els castells de foc artificials il·luminen el cel nocturn i transformen la ciutat en un escenari de llum, color i moviment. Aquest espectacle és fruit d'una combinació d'art, tècnica i coordinació social, ja que els tiradors recreatius i professionals de la pirotècnia han de planificar amb cura cada detonació per aconseguir un efecte visual i auditiu que siga impactant, segur i emotiu. La Nit del Foc representa el punt culminant de la festa i és un moment de contemplació col·lectiva en què la ciutat s'uneix en una experiència compartida. El contrast entre la foscor nocturna i l'explosió de colors i llum genera un impacte emocional profund que contribueix a reforçar la identitat cultural valenciana i el sentit de pertinença a una tradició viva i participativa.

Els correfocs, introduïts recentment dins de l'estructura festiva de les Falles, representen una evolució interessant de la pirotècnia urbana. Originàriament vinculats a les festes majors de pobles i ciutats, així com a celebracions tradicionals com Sant Antoni, els correfocs han estat adaptats a l'ambient faller per aportar dinamisme, participació i immersió al públic. Durant els correfocs, els participants recorren els carrers amb bèsties de foc, coets i tronadors, creant un ambient de tensió i excitació on el foc ja no és només contemplat des de la distància, sinó que es converteix en una experiència directa i envoltant. Aquesta pràctica ha enriquit la festa, ja que permet als espectadors formar part de manera activa de la tradició

pirotècnica i establir un vincle més immediat amb l'element festiu. La incorporació dels correfocs reflecteix la capacitat de les Falles per adaptar-se i evolucionar, integrant elements d'altres tradicions valencianes sense perdre la seua identitat ni la centralitat del foc dins de la festa.

La pirotècnia a les Falles ha passat de ser un complement visual a convertir-se en un element central de la festa, capaç de generar emoció, sorpresa i admiració entre els ciutadans i els visitants. La competència entre comissions falleres i la voluntat de crear espectacles cada vegada més sofisticats i impactants ha impulsat una contínua innovació, sense perdre mai l'arrelament en la tradició. Cada monument, cada mascletada, cada castell de foc i cada correfoc reflecteix la identitat d'un barri o d'una comissió, evidenciant que la pirotècnia és també un instrument de cohesió social i de projecció cultural. La relació entre art i pólvora, entre creativitat i participació, es converteix en un motor que manté viva la festa i assegura que la pirotèc-

Tracas antiguas por Valencia, con truenos colgados al aire
Foto: Archivo de la Biblioteca Valenciana. San Miguel de los Reyes

nia continue sent un dels elements més distintius i recognoscibles de les Falles.

5. La pirotècnia i la identitat valenciana

La pirotècnia és un element que transcendeix la mera funció recreativa per convertir-se en un autèntic signe d'identitat per al poble valencià. Des de les primeres experiències amb pólvora als segles XVI i XVII fins a l'actualitat, l'ús del foc i els artefactes pirotècnics ha estat estretament lligat a la manera com la societat valenciana expressa la seua cultura, la seua història i la seua manera de celebrar la vida. La participació activa en actes pirotècnics, siga com a tiradors, assistents o membres de comissions falleres, no només genera un impacte emocional immediat, sinó que també actua com a vehicle de transmissió de valors i pràctiques tradicionals que esdevenen fonamentals per a la construcció d'una identitat col·lectiva. La pirotècnia, en aquest sentit, funciona com un llenguatge simbòlic que comunica alegria, força, creativitat i respecte per la tradició, consolidant un sentiment de pertinença a una comunitat amb història, costums i rituals compartits.

La relació entre la pirotècnia i la identitat valenciana es manifesta de manera especialment visible durant les Falles, on la integració del foc i la pólvora en els diversos actes no només constitueix un espectacle, sinó un ritual que implica tota la ciutat. Els monuments fallers, les mascletades, els castells de foc artificials i els correfocs són expressions d'un llenguatge cultural que connecta els ciutadans amb les generacions passades, amb les seues arrels i amb els seus barris. La intensitat

emocional dels espectacles pirotècnics crea una experiència compartida que reforça la cohesió social i fa que cada ciutadà se senta part d'un projecte col·lectiu. Aquesta experiència transcendeix l'aspecte merament lúdic i esdevé un mitjà de transmissió de valors com la solidaritat, la col·laboració i l'orgull local. Els infants que participen o assisteixen a aquestes celebracions aprenen a reconèixer i valorar la tradició, comprenent que la pirotècnia és molt més que un acte espectacular: és una forma de conservar la memòria històrica i d'enfortir la identitat de la seua comunitat.

A més, la pirotècnia ha contribuït a reforçar la singularitat valenciana dins del context més ampli de la cultura espanyola i internacional. L'ús intensiu i artístic del foc en les festes valencianes, especialment en les Falles, ha fet que València siga reconeguda mundialment com la ciutat de la pólvora i del foc festiu. Aquesta projecció ha generat un sentiment de reconeixement i orgull entre els valencians, que identifiquen la seua cultura festiva com

un dels trets més distintius de la seua societat. La pirotècnia, així, passa a ser un element identitari que transcendeix l'àmbit local i es converteix en una manera de posicionar la ciutat i la Comunitat Valenciana dins de la xarxa global de cultures festives, en què la creativitat, la participació ciutadana i la capacitat de generar emoció esdevenen senyals distintius de la seua identitat.

Històricament, la pirotècnia ha estat vinculada no només a les Falles, sinó a altres celebracions tradicionals com Sant Antoni, les festes majors i les patronals de pobles i ciutats valencianes. La incorporació de pràctiques com els correfocs dins del context faller demostra la capacitat de la cultura valenciana per integrar elements d'altres festes i enriquir la seua expressió identitària. Els correfocs, amb la participació directa del públic entre bèsties de foc i tronadors, no només generen emoció i sensacions intenses, sinó que també funcionen com a metàfora de la força col·lectiva

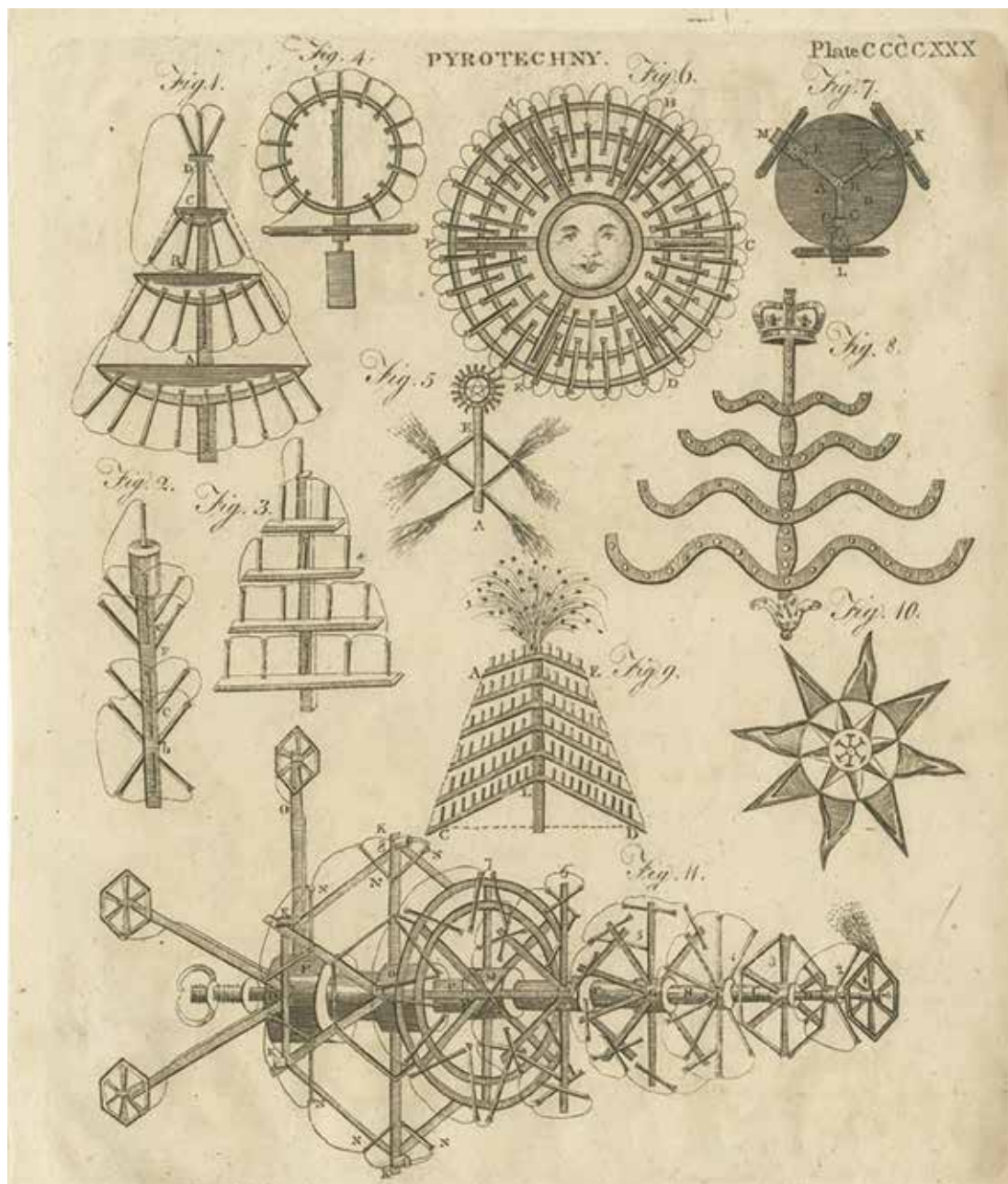
del poble valencià, la seua audàcia i la seua capacitat de convivència amb la tradició i la modernitat. Aquest acte, originàriament vinculat a festes majors i a Sant Antoni, ara forma part del calendari faller, mostrant la flexibilitat i la capacitat de renovació de la festa sense perdre la seua essència cultural.

La identitat valenciana també es manifesta en els tiradors i mestres pirotècnics, que representen la transmissió generacional de coneixements i habilitats. Aquests professionals no només dominen la tècnica i la seguretat necessària per a manipular la pólvora, sinó que constitueixen un símbol viu de la continuïtat de la tradició. La seua labor és reconeguda socialment i contribueix a reforçar la percepció de la pirotècnia com un bé cultural valuós i singular. La figura del pirotècnic esdevé, per tant, un referent identitari, que combina saviesa tècnica amb compromís social i cultural, demostrant que la identitat valenciana no només es viu sinó que es practica, es transmet i se celebra.

Un altre aspecte rellevant és la dimensió emocional i simbòlica de la pirotècnia, que enllaça amb la història i la memòria col·lectiva valenciana. Els sons, llums i explosions de coets i masclets són recordatoris sonors i visuals de rituals antics, de gestes històriques i de celebracions civicoreligioses que han configurat la manera com els valencians entenen la festa i la comunitat. Aquesta dimensió simbòlica reforça el sentiment d'identitat perquè cada explosió de pólvora es percep com un acte carregat de significat: no només celebra el present, sinó que connecta amb un passat

La seua presència constant en les celebracions ha contribuït a establir un llenguatge simbòlic únic: l'explosió dels coets, el ritme dels masclets i el color dels castells de foc no són només elements d'alegria i sorpresa, sinó símbols que expressen la història, els valors i la creativitat de la societat valenciana.

compartit i projecta una continuïtat cap al futur. Les noves generacions, tot participant en aquests rituals o assistint-hi, interioritzen aquests valors i sentiments, consolidant un lligam emocional que defineix el caràcter i la singularitat del poble valencià.

La pirotècnia, per tant, es presenta com un element identitari multifacètic: és vehicle de tradició, mitjà de transmissió cultural, marc d'experiències col·lectives, instrument d'expressió emocional i símbol de reconeixement social i internacional. La seua presència en festes com les Falles, combinada amb la incorporació de pràctiques com els correfocs i el paper central de mestres pirotècnics, consolida una imatge dels municipis fallers de València com a ciutat viva, creativa i orgullosa de la seua història i tradicions. La pirotècnia, així, transcendeix el seu paper merament lúdic i passa a formar part de l'ADN cultural valencià, representant una identitat col·lectiva que integra passat, present i futur.

6. Conclusions

La pirotècnia a València representa molt més que un simple espectacle visual i sonor; constitueix un element fonamental que articula la cultura festiva, l'expressió artística i la identitat col·lectiva del poble valencià. Al llarg dels segles, des dels primers usos bèl·lics, agraris i rituals fins a la seua consolidació com a protagonista de les Falles, la pólvora ha esdevingut un instrument de cohesió social i transmissió cultural, capaç de connectar generacions i de reforçar un sentit compartit de pertinença. La seua presència constant en les ce-

lebracions ha contribuït a establir un llenguatge simbòlic únic: l'explosió dels coets, el ritme dels masclets i el color dels castells de foc no són només elements d'alegria i sorpresa, sinó símbols que expressen la història, els valors i la creativitat de la societat valenciana. Aquesta capacitat de la pirotècnia de transmetre emocions i significats la converteix en un vehicle de memòria històrica, consolidant la connexió entre passat, present i futur dins del context festiu.

Els actes pirotècnics més emblemàtics de les Falles, com la despertà, els masclets al migdia o la Nit del Foc, exemplifiquen la complexitat i profunditat d'aquesta tradició. Cada acte combina rigor tècnic i expressió artística amb un alt component emocional, i crea experiències col·lectives que van més enllà del mer plaer estètic. La participació del públic, des de l'admiració passiva fins a la implicació activa en els correfocs o com a col·laboradors en les comissions

falleres, reforça la percepció que la festa és un projecte comunitari. Aquesta interacció entre tradició i ciutadania genera un sentiment de responsabilitat i compromís amb la preservació de la cultura local, i fa que la pirotècnia siga considerada un patrimoni intangible que transcendeix el simple entreteniment. La transmissió de coneixements tècnics i rituals a través de generacions, així com la formació de tiradors i mestres pirotècnics, assegura que la continuïtat de la tradició estiga garantida, mantenint viu l'ADN festiu valencià.

A més, la pirotècnia contribueix a projectar la identitat valenciana fora de les fronteres regionals i nacionals. Les Falles, amb la seua combinació de monuments, art, música i foc, han aconseguit una dimensió internacional que situa València com a ciutat de referència en l'àmbit de la cultura festiva. La capacitat de generar espectacles únics, que combinen risc controlat, art efímer i participació ciutadana, ha convertit la pirotècnia en una carta d'identitat que simbolitza l'originalitat, la valentia i l'energia del poble valencià. Aquests actes no només reforcen l'orgull local, sinó que també fomenten l'intercanvi cultural, l'atracció turística i

la projecció internacional de València com a capital festiva i cultural. La pirotècnia esdevé, així, un pont entre comunitats, tradicions i públics de tot el món, consolidant un llegat que combina història, innovació i creativitat.

Finalment, la preservació i promoció de la pirotècnia tenen un valor essencial per a assegurar la continuïtat de la cultura festiva valenciana. La gestió responsable, la innovació en tècniques i materials, i la formació de noves generacions garanteixen que la festa pugui evolucionar sense perdre els seus valors tradicionals. La pirotècnia és un patrimoni viu, en constant renovació, que manté la capacitat de generar emoció, sorpresa i admiració. La seua integració en les Falles, així com en altres celebracions com els correfocs o les festes majors, evidencia la seua flexibilitat i la seua força simbòlica. En resum, la pirotècnia valenciana és molt més que foc i pólvora: és un llenguatge col·lectiu que comunica història, identitat i cultura, un element que reforça la cohesió social i projecta l'esperit festiu i creatiu de València, assegurant que aquesta tradició singular continue sent una font d'orgull i emoció per a les generacions futures.

**Les Falles, amb la seua combinació de monuments,
art, música i foc, han aconseguit
una dimensió internacional que situa València
com a ciutat de referència en l'àmbit de la cultura festiva**

MÚSICA I FALLES: del “disc ratllat” a la revolució de les xarangues. El cas de La Fúmiga

“València”, “El fallero”, “L’entrada de la murta”, “Fet a posta”,
“Paquito el Chocolatero”, “València en Falles”.

per Voro Contreras i Marco

Durant dècades, estes composicions —i poques més— han constituït la banda sonora oficial i quasi exclusiva de les Falles. Un repertori que, amb lleugeres variacions, s’ha repetit any rere any com un ritual immòbil, fins al punt de convertir-se en una mena de «disc ratllat» que sonava sempre igual. Aquella repetició constant no sols evidenciava una manca de renovació musical, sinó que acabava empobrint l’experiència sonora d’una festa que, paradoxalment, sempre ha tingut la música com un dels seus pilars fonamentals.

Ja l’any 2011, la Federació de Societats Musicals de la Comunitat Valenciana alçava la veu contra esta situació. En un comunicat dur i clar, denunciava que la pobresa de repertori acabava afectant la qualitat musical dels actes fallers, especialment en aquells de més càrrega simbòlica, com l’Ofrena. Any rere any, des del Micalet fins a la plaça de la Mare de Déu, la majoria de bandes inter-

pretaven “València” com a costum heretat, sense plantejar-se alternatives. El problema, advertien, no era només quantitatiu, sinó també qualitatiu.

La reducció progressiva del nombre de músics contractats per comissió, sovint amb l’argument de l’estalvi econòmic, havia deixat moltes formacions en quadres mínims. «Les formacions de músics, en moltes ocasions, són exigües i la música, un dels pilars de la festa, se’n ressent», afirmava la Federació, fins al punt que «l’escàs nombre de components malmet la interpretació digna de determinades obres». Per això proposaven incentivar la creació de nova música fallera, difondre-la entre les comissions i exigir un mínim de músics en els actes més solemnes, aquells que projecten la imatge de les Falles cap a l’exterior.

Setze anys després, resulta difícil afirmar que aquelles reivindicacions hagen sigut escoltades.

El repertori tradicional continua sent pràcticament el mateix i el nombre de músics en molts actes segueix semblant insuficient. No obstant això, en este mateix període s'ha produït un canvi profund, encara que no sempre reconegut institucionalment: la irrupció massiva de les xaranges com a protagonistes absolutes de la festa fallera, no sols en els moments més desenfadats, sinó també, cada vegada més, en actes que abans estaven reservats a les bandes.

És en este context en què la trajectòria de La Fúmiga i, especialment, la veu del seu cantant, Artur Martínez, esdevenen un fil conductor privilegiat per entendre què ha passat amb la música a les Falles en les últimes dècades.

«No crec que siga una qüestió pressupostària, sinó de quina és l'experiència que té el faller», afirma Artur amb rotunditat en esta entrevista exclusiva per al llibret de la falla Josep Antoni,

Puríssima i Major. «La banda possiblement té una carència que és la que demanda la naturalesa festiva de les Falles». La seua reflexió no naix d'un debat teòric, sinó de molts anys tocant al carrer, vivint la festa des de dins, amb l'instrument penjat al coll i hores i hores de passacarers a les espatles.

Abans de convertir-se en el líder d'un dels grups més importants del pop valencià contemporani —capaç de vendre prop de 35.000 entrades en qüestió de minuts per als seus concerts de comiat a València—, Artur va créixer musicalment dins del món faller. I ho va fer de la manera més clàssica possible: des de menut, en una societat musical —la del seu poble, Alzira— i després, als carrers, amb una xaranga.

«La nostra experiència en el món de les Falles comença des que érem uns nanos», recorda. «Teníem uns 11 anys i la primera vegada que tocàrem va ser en una falla molt gran d'Alzira que duplicava la xaranga. Tenien una xaranga adulta i una altra infantil. Nosaltres érem la infantil, la xaranga Els Borts». Aquella primera experiència, lluny de ser anecdòtica, va marcar el camí que vindria després.

Al cap de poc temps, una falla menuda els va contractar com a xaranga titular. Artur, a més, compaginava aquella responsabilitat musical amb la seua pertinença emocional a la comissió familiar: «Els meus pares van ser fundadors d'una falla d'Alzira, i en els actes que no coincidien amb la falla on estàvem tocant, jo continuava formant part de la comissió». Esta doble mirada —la del

músic i la del faller— seria clau en la seua manera d'entendre la festa.

Aquells anys van definir no sols la seua formació musical, sinó també una ètica del treball i una manera molt concreta d'entendre el carrer com a escenari. Artur ho explica amb una metàfora reveladora: «És com la carrera d'un esportista. Si la xaranga funciona en una falla menuda, acabes buscant-te una falla més gran». I així va ser. Des d'aquelles primeres comissions arribaren a tocar a la falla dels seus pares, on passarien tretze anys seguits.

«Allí és on començarem a treballar de veritat els arranjaments, a tindre una identitat pròpia», explica. La rutina de la falla —assaigs, passacarrers, despertades, dinars populars— es convertí en un laboratori musical. Però, amb el temps, també aparegué una sensació de comoditat que els va fer reaccionar: «Tot funcionava molt bé, però volíem saber què hi havia fora. Necessitàvem buscar nous horitzons».

Eixe pas va arribar l'any 2012, quan aquella colla d'amics decideix independitzar-se com a xaranga i crear La Fúmiga com un projecte ambiciós, pensat per anar més enllà del calendari faller. No obstant això, l'ADN de carrer no es va perdre mai. De fet, abans de triomfar als escenaris, La Fúmiga ja havia revolucionat el món de les xarangues introduint un element clau: el repertori en valencià.

«Nosaltres sempre hem intentat fer una simbiosi entre allò que sabíem que el públic coneixia —ElectroLatino, pop comercial— i allò que a nosaltres ens agradaria que passara», explica Artur.

La irrupció massiva de les xarangues com a protagonistes absolutes de la festa fallera, no sols en els moments més desenfadats, sinó també, cada vegada més, en actes que abans estaven reservats a les bandes

Aquell «que passara» era, senzillament, tocar cançons d'Obrint Pas, La Gossa Sorda o Txarango enmig d'un passacarrer. Un gest que hui pot semblar normal, però que aleshores no ho era gens.

«Al principi, molta gent ballava estes cançons sense saber què eren», recorda. «No sabien ni qui les cantava, però les ballaven igual». Aquell ball inconscient es va convertir, per a molta gent, en una porta d'entrada a la música en valencià. «Quan entres dins del món de la música en la nostra llengua, comences a explorar coses que no apareixen en el mainstream», afirma.

La de centenars
de músics de poble
que han crescut entre
falles, xarangues, bandes
i places.

Una història que confirma
una veritat essencial:
a les Falles,
la música no acompanya
la festa.

La música és la festa.
I, com diu Artur,
sense músics, senzillament,
no hi ha Falles.

Com més cuides el músic de carrer, més farà perquè la falla arribe a un resultat molt més guai.

Amb els anys, el fenomen es va invertir. Cançons de La Fúmiga, nascudes ja per a l'escenari, van tornar al carrer i es van convertir en clàssics de xaranga. Artur ho explica a partir de dues peces simbòliques. «La nostra primera cançó, Carrasquetón, era instrumental. La van adoptar totes les xarangues d'Alzira i després d'altres llocs, sense que La Fúmiga tinguera encara renom». Era el trajecte natural del carrer a l'escenari. «Mediterrània», en canvi, va fer el camí contrari. «Va passar de l'escenari al carrer i funciona d'una manera molt orgànica en una xaranga». Escoltar-la interpretada per altres colles és, per a ell, una experiència profundament emocional: «És com viatjar al passat, com si la teua música tornara allà on va nàixer».

Encara més significatiu és que esta cançó —hui en dia, la cançó en valencià amb més reproduccions a Spotify— s'interprete sovint fora del País Valencià. «Moltes vegades es toca Mediterrània i la gent no sap qui és La Fúmiga. I això és molt bonic, perquè vol dir que la cançó funciona per si sola, sense context». Exactament com passa amb tantes peces tradicionals del repertori popular.

Tot açò ens retorna al debat inicial: el desplaçament progressiu de les bandes en favor de les xarangues. Artur insisteix que no es tracta només de diners. «En les Falles es busca que la fallera i el faller no deixen de ballar. La xaranga té com a única pretensió fer que la festa no s'ature». Les bandes, reconeix, tenen una funció insubstituïble en els actes solemnes, però sovint no responen a esta necessitat constant d'intensitat festiva.

Això no vol dir que no es perda res pel camí. «Moltes vegades les xarangues tenen mancances perquè algunes cordes no estan completes», admet. «En les bandes, normalment, totes estes parts estan cobertes». A més, el fenomen no és homogeni: «A València ciutat encara funcionen molt les bandes. Però en pobles com Alzira o Sueca, que són molt festius, es busca una xaranga capaç de fer-te una festa d'una intensitat molt més alta».

És, en definitiva, un canvi cultural profund. Les Falles han deixat de ser només una successió d'actes rituals per convertir-se en una festa contínua, viscuda intensament al carrer. I la música s'ha adaptat a esta nova manera de celebrar. Per això, quan se li pregunta si es poden concebre unes Falles sense música, Artur no dubta ni un segon: «És completament impossible. És incomprendible plantejar unes Falles sense música». Però aprofita per recordar una realitat sovint oblidada: la del músic de carrer com a treballador. «Hi ha gent que no entén que mentre estàs tocant i gaudint, estàs treballant. I tocar al carrer és físicament molt dur».

La seua reivindicació és clara: cal cuidar els músics. «Com més cuides el músic de carrer, més farà perquè la falla arribe a un resultat molt més guai». Ho diu des de l'experiència: «En la falla on vam estar tretze anys, ens cuidaven tantíssim, fins i tot més que a un faller. I això feia que, quan ens enfundàvem l'instrument, sabíem que volíem tornar».

La història d'Artur i de La Fúmiga no és una excepció, sinó la versió extraordinària d'una història col·lectiva: la de centenars de músics de poble que han crescut entre falles, xarangues, bandes i places. Una història que confirma una veritat essencial: a les Falles, la música no acompanya la festa. La música és la festa. I, com diu Artur, sense músics, senzillament, no hi ha Falles.

MONUMENTS FALLERS:

l'art efímer de la falla

Al món faller hi ha una veritat que s'aprén des del primer moment i que dona trellat a les Falles, i és que tot el que es crea desapareixerà per a renàixer un any després. Així any rere any

per Paula Herràiz i Ferrero

Un any sencer d'esforç, de construir el monument, de reunions al casal, de discussions apassionades, de solucions improvisades a canvis meteorològics, un any dedicat a construir una joia que engalanarà el carrer una setmana, tot perquè es creme en escassos minuts.

Des del primer esbós, la falla està pensada per a desaparèixer el dia de Sant Josep. Cadascuna de les pinzellades, llistons, suro, gespa..., tot naix per a tornar-se cendra i tornar a començar un nou cicle faller. Res es queda al carrer, només quedarà en la memòria dels que gaudeixen el monument en directe i els que l'immortalitzen en foto o vídeo.

L'art que naix amb data de caducitat

Les falles són, a la fi, un monument escultòric, però a diferència de l'escultura tradicional la nostra no està pensada per a durar anys, dècades, ni segles. No treballem el marbre com en l'antiguitat, ni somiem que les nostres creacions acaben als museus o a vitrines com els escultors contemporanis. Encara que sempre hi ha algun ninot que lliurarà la cremà.

En els primers dibuixos, l'artista ja pensa en el foc que engolirà l'obra i com es comportarà la fa-

lla entre les flames. La destrucció de la falla és la finalitat per a la qual naix. Que els fallers, veïns i visitants puguem disfrutar-la uns dies al carrer és un regal que rendeix homenatge a la cultura i a la reivindicació de la nostra festa.

El monument que llueix des del dia de la *plantà* sap que escassament durarà una setmana a ulls dels visitants, de fet, és igual el pressupost, la mida, l'alçària, totes les falles comparteixen una característica comuna: que voran la seua fi el 19 de març. Un dia que marca el calendari dels fallers i dels valencians en general.

Tallers on el temps es mesura en estacions

Als tallers fallers el calendari comença i acaba en març. El temps, com en tants aspectes de la vida, és un material més, tan valuós com la fusta o el cartó pedra. La majoria dels tallers, en acabar l'estiu, comencen a bollir de creativitat, planificant els monuments de l'any següent, contactant amb les comissions i preparant les estructures de fusta.

Amb la tardor, les peces ja tenen entitat i va formant-se l'estructura de les falles. És el moment del suro, del cartó pedra, del ges i les imprimacions. Després, els tallers s'omplien de color i vernissos per a contrarestar la grisor del fred de l'hivern i arrancar una cursa a contrarellotge fins al març.

Amb l'arribada de la primera, arriba la nostra setmana gran. El dia de la *plantà*, tant per al gremi d'artistes fallers com per als fallers, és el dia més esperat, encara que les falles oficialment hagen començat quasi dues setmanes abans, és el mo-

ment de vore el monument faller al carrer, la qual cosa completa l'estampa de la festa per a viure la setmana més intensa del calendari faller.

El carrer com a museu temporal

Durant uns dies de la primavera, els carrers dels nostres pobles i ciutat canvien el color, l'alegria i,

fins i tot, el trànsit. On només hi havia un encreuament de carrers, s'alça un monument que fa que els visitants hagen d'alçar el cap per poder observar-lo.

El carrer es converteix en un museu cantó rere cantó, ple de monuments que reflecteixen en els seus ninots tot el que succeeix en la societat valenciana, monuments plens de sàtira, d'actualitat, d'aspectes que preocupen o que fan parlar a qui visita el monument.

Cada monument faller té un estil, una alçària, un pressupost, un tema, un lema..., la diversitat de totes és el que fa que els nostres carrers es tornen un museu gratuït per recórrer nit i dia.

Les falles, a la fi, no volen només ser més o menys boniques, tenen una altra finalitat provocativa. I que remunta als orígens del monument faller, quan es cremaven mobles i retalls dels veïns aprofitant per fer reivindicacions amb missatges i cartells disposats al voltant del monument.

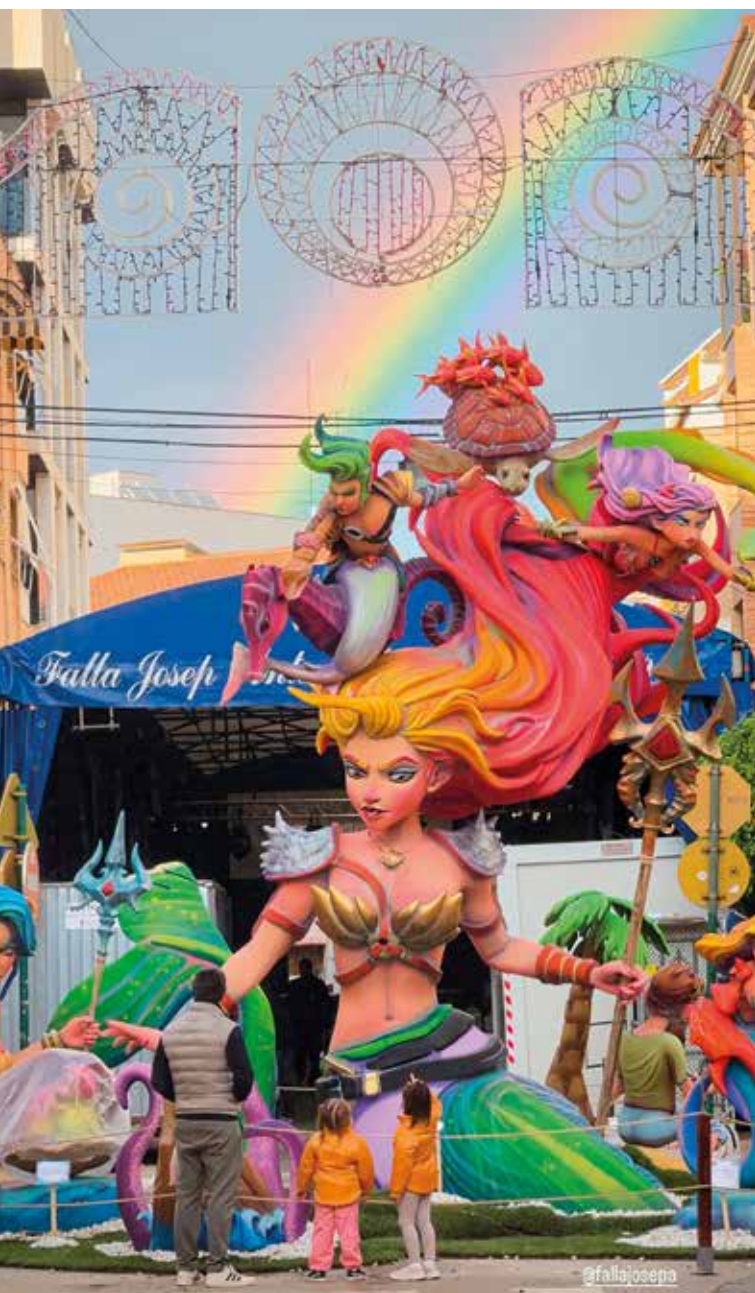
I com ho expliquem als de fora?

Una de les coses més complexes que fem els fallers és tractar d'explicar a qui no coneix la festa el motiu pel qual cremem milions d'euros i infinitat d'hores de treball cada any, a cada carrer.

La primera vegada que algun foraster veu la màgia i la preciositat de les peces al carrer li costa molt de treball entendre que la festa és precisament destruir-les. Des de fora pareix una bogeria col·lectiva dels valencians, des de dins, bé coneixem que eixa crema fa començar un nou cicle.

Cada monument faller té un estil, una alçària,
un pressupost, un tema, un lema...,
la diversitat de totes és el que fa que els nostres carrers
es tornen un museu gratuït per recórrer nit i dia.

La clau és entendre que la falla no és només el monument. El monument és una part més de la festa; la convivència, la preparació, la crítica, la indumentària, la música, la tradició, els menjars del casal..., la suma de tot és el que construeix la festa. El monument a la porta del casal és només una xicoteta part de tot el que són les Falles.

De monument efímer a record indeleble

Encara que en la cremà el treball de tot l'any queda reduït a unes lleugeres brases, no tot desapareix quan la falla es fa cendra.

La nit del 19 de març el carrer queda buit de monument, però els fallers tenen un anecdotari ple de vivències, de records i de noves converses que començaran amb la frase de «te'n recordes d'aquella falla que...?»

Perquè la memòria fallera va molt més enllà de la capacitat d'emmagatzematge del mòbil o de la quantitat d'àlbums fotogràfics de les prestatgeries, la memòria fallera és el que farà que aquell monument que ja és cendra mai desaparega de la nostra història.

Aquest escrit és un homenatge a l'olor de cola blanca, la roba tacada de pintura, les hores i hores de debat de la junta sobre el monument, un homenatge a totes i tots els artistes fallers, als fallers que s'embruten les mans el dia de la plantà i als que es dediquen a pegar-li voltes a la falla fins a completar una maratón.

Però, per damunt de tot, aquest text es dedica a l'art efímer de la falla, i és un homenatge a les llàgrimes de la fallera major que veu cremar la seua benvolguda falla.

La primera vegada
que algun foraster
veu la màgia i
la preciositat de les
peces al carrer li
costa molt de treball
entendre que la festa
és precisament
destruir-les.

Des de fora pareix
una bogeria
col·lectiva dels
valencians, des de
dins, bé coneixem
que eixa crema
fa començar
un nou cicle.

EL BARRI I LA VIDA FALLERA

02

CASALS FALLERS:

el cor social dels barris

Les falles no s'entenen sols al carrer,
o durant la gran setmana fallera del mes de març.
El seu batec més constant, el que sosté la festa durant tot l'any, s'amaga
a través de les portes, sempre obertes, dels casals fallers.

per Marta Peira i Montaner

A la ciutat de València, aquests espais són més que una seu festiva. Són punts de reunió de generacions de fallers i falleres que troben en la falla una manera de convidaure, compartir i sentir-se part d'un col·lectiu. Els casals fallers creen relacions que van més enllà de la festa i reforcen el teixit social dels barris.

Aquesta mateixa essència es reproduïx als diferents municipis valencians on les Falles formen part activa de la vida diària. És el cas del nostre municipi, l'Eliana, on les seues quatre comissions falleres, mantenen els seus casals oberts tot l'any, amb activitats pensades per als fallers i falleres i per als elianers i elianeres. Són espais vius, on s'organitzen activitats culturals, socials i lúdiques.

Una casa viva els dotze mesos de l'any

El casal és, com bé indica el seu nom, la casa de tots els fallers i falleres. Un espai obert durant tot l'any on sempre hi ha algú disposat a donar un colp de mà i on qualsevol necessitat acaba trobant resposta. Quan eres menut o menuda, el casal es transforma en una sala de ball improvisada on assajar els *playbacks* de la presentació i retrobar-te amb els amics i amigues de la falla. En l'etapa juvenil, esdevé el lloc ideal per a dinar o sopar, allargar la sobretaula i compartir anècdotes i històries que van construint la memòria col·lectiva de la comissió. Ja d'adult, el casal continua sent punt de pas obligat: per a arregar la loteria, les entrades de la presentació o posar-se al dia amb les quotes, però també per a col·laborar,

colze a colze amb altres fallers i falleres, en la preparació dels dinars i sopars que marquen el calendari faller.

Cadascuna de les falles de l'Eliana utilitza el seu casal com a punt neuràlgic de la vida de la comissió, adaptant les activitats a les necessitats dels seus membres. Els dies d'entre setmana solen reservar-se per a les reunions de la Junta Directiva i per a la gestió interna, com ara el

cobrament de quotes o la venda de loteria, mentre que els caps de setmana donen pas a les propostes més lúdiques. Sopars tematitzats per a joves i adults conviuen amb activitats pensades especialment per als més menuts i menudes. A més, les cuines dels casals es converteixen en un espai clau: allí es fan bunyols, xurros i xocolata, no sols durant la setmana fallera, sinó també en dates assenyalades com Nadal. Una activitat imprescindible per a moltes comissions, ja que suposa una font d'ingressos segura gràcies a la implicació de bunyolers i bunyoleres.

Porta oberta al barri

Des de fa una dècada, cada vesprada del 31 d'octubre, els carrers que envolten el casal de la nostra falla s'omplin de xiquets i xiquetes disfressats que fan cua per a accedir al ja consolidat *Passatge del Terror*. Darrere d'aquesta cita, ja imprescindible al calendari festiu de l'Eliana, hi ha setmanes de preparatius i un gran esforç col·lectiu per part dels fallers i falleres, que per una vesprada es transformen en autèntics actors i actrius de terror. El casal, completament transformat, esdevé un espai irreconeixible que sorprén any rere any tant a menuts com a majors.

Es tracta d'una activitat oberta a tot el veïnat, que transcendeix l'àmbit faller i convida a la participació de persones de tot el municipi. Una proposta que no només celebra una festa popular de la tardor, sinó que reforça la convivència, afavoreix el retrobament entre veïns i consolida el casal com un espai viu, integrat i connectat amb el barri.

Convivència veïnal

La convivència amb el veïnat és una de les prioritats compartides per les quatre comissions falleres de l'Eliana. Conscients que els casals formen part del dia a dia dels carrers on s'ubiquen, les falles treballen durant tot l'any per mantindre una relació fluida i respectuosa amb els veïns i veïnes.

Aquesta relació moltes vegades va molt més enllà. Per exemple, alguns fallers i falleres de la nostra falla participen cada any, junt amb els veïns i veïnes del barri, en el muntatge de l'altar del *Corpus Christi*, una activitat que, tot i no formar part de la festa fallera, s'ha convertit en motiu d'unió entre fallers i no fallers del carrer Major i General Pastor.

Les comissions també mostren el seu compromís amb el barri a través del suport al comerç local. Forns, carnisseries, verduleries o supermercats de proximitat formen part del dia a dia de les falles, que prioritzen les compres en establiments del municipi. El mateix ocorre amb els bars i restaurants pròxims als casals, que es converteixen en espais habituals de trobada: el café després de dinar, l'esmorzar abans d'una reunió al casal, o el café o postres de després dels sopars durant la setmana fallera.

A més, les comissions incentiven aquest teixit comercial oferint espais publicitaris als comerços locals dins dels seus llibrets, una manera directa de donar visibilitat i retornar el suport rebut. Iniciatives que, en conjunt, reflecteixen una voluntat clara de col·laboració i agraïment.

Es tracta d'una activitat oberta a tot el veïnat, que transcendeix l'àmbit faller i convida a la participació de persones de tot el municipi.

El casal com un espai viu, integrat i connectat amb el barri.

En definitiva, els casals fallers són molt més que un espai físic o un punt de reunió. Al llarg de l'any, es converteixen en una vertadera casa per a molts fallers i falleres, un lloc on créixer, compartir vivències i construir vincles que perduren més enllà de la festa. Però també són espais oberts, arrelats als seus carrers i barris, que conviuen estretament amb el veïnat i formen part activa de la vida quotidiana del municipi. Perquè, en definitiva, els casals no només mantenen viva la festa, sinó que reforcen el teixit social i fan barri, fent de les Falles una celebració compartida per tots i totes.

AGRAÏMENTS: ELENA DESCO i LLOPIS, LAURA LLOPIS i INGLÉS, TERE MOLINA i GIMENO, I EMILIO SUÁREZ i NAVARRETE (Chiqui)

EL BARRI QUE MAI DORM, *de la plantà a la cremà*

La història sempre comença igual...

per Daniel Carrión i Torrent

Últim cap de setmana de febrer. Dissabte. Són les sis del matí i ja no puc dormir més. Fa més de vint anys que faig aquesta feina, però encara tinc el cuquet al cos cada vegada que s'acosta la data. Sempre em passa el mateix, supose que pel meu excés de responsabilitat. Hi ha barris que tenen un parc, altres un mercat, però al nostre, quan arriba març, apareix una cosa molt més imponent: el parador de la nostra falla. Una estructura de quaranta metres de llargària que va del número 2 al 10 del carrer General Pastor i que transforma completament la vida del veïnat.

Hem quedat a les huit del matí per a continuar amb el muntatge del parador, però des de les set i quart ja estic pegant voltes pel barri, revisant-ho tot per a minimitzar, en la mesura del possible, qualsevol problema.

La història sempre comença igual, però no per això acaba millor. Una vegada tot preparat, arriba el moment de pujar-lo. Setze persones, setze ma-

novelles i un sostre que ha d'alçar-se a un ritme constant, mil·limètric, quasi cerimonial. No hi ha acte més delicat en tota aquesta parafernàlia. Si un eix es torç, si un pilar no acompanya, si algú perd el compàs, tot pot complicar-se. I fins que no arriba al punt més alt, a quasi sis metres, ningú respira tranquil. Abans, fa vint anys, el parador es muntava en un matí, però acabàvem massa tard; per això ara comencem divendres de vesprada i acabem dissabte a mig matí.

Quan el parador ja està dret, el carrer canvia de personalitat. Tot comença a poc a poc, amb activitats els caps de setmana, però tal com s'acosta la plantà, eixes activitats es multipliquen, igual que el nombre de fallers que acudeixen al seu espai de referència. I ja, des de la plantà, el ritme s'accelera encara més. Veus passar algú amb la parca de la falla a les huit del matí, buscant un café al barri encara que visca lluny. Un altre obri la cassetta i revisa que les neveres estiguen plenes per-

què no falte beguda fresca. Se sent un crit: «Falta cervesa!», i en uns minuts ja roda un carro ple de llandes que repiquen contra el metall. Comencen a arribar fallers per a esmorzar —hui el prepara Juanito el Guarda— i l'esmorzar s'allarga fins a les dotze, però abans ja han arribat els primers infantils, i els primers petards esclaten al carrer.

Hi ha dinar a la falla, que alguns allargaran fins al berenar dels xiquets, i potser fins al sopar que prepararan les bunyoleres. Ara tot va molt ràpidament: un cafenet i cap a l'orquestra, on els més resistents aguantaran fins a les tres del matí. Després toca arreplegar cadires, lligar els laterals del parador i deixar la llum encesa... L'orquestra ha

de desmuntar per a marxar a un altre lloc, i segurament estaran fins a les sis del matí amb el soroll dels ferros entrant al camió.

El barri no dorm. No el deixem dormir.

Mirar enrere ajuda a entendre com hem arribat fins ací. En 1994, el programa de festejos era quasi una postal: *arreplegà*, crida, cavalcada, tren faller, *plantà*, sopars al casal i un parell de nits de música. Tot concentrat, tot senzill, tot manejable. Amb poc es feia molta festa, i el casal era el centre absolut de la vida fallera. En 2004, el parador ja apareix com a protagonista i les activitats comencen a multiplicar-se: esmorzars, activitats infantils, berenars, playbacks, paelles dominicals, bunyo-

leres en plena forma i orquestres que ocupaven més línies al programa que la mateixa plantà. I arribem a hui, on el calendari és directament un festival de quinze dies: jocs al parador, disco Tik-Tok, gimcana, grafiti, *tardeos*, concurs de truites, discomòbils, orquestres cada dia, activitats infantils a totes hores, sopars temàtics, monòlegs i un llarg etcètera que faria falta un Excel per a organitzar-lo. El que abans era “una setmana intensa” ara és “una marató de dues setmanes”. I el parador, que en 1994 ni existia, ara és el centre neuràlgic d’un calendari que no deixa respirar.

I encara així, paga la pena. Tant se val si és un dinar multitudinari, un sopar de germanor o una nit de revetlla: quan mires al teu voltant i veus fallers i visitants gaudint, rient, ballant, compartint..., tot l’esforç queda justificat.

El parador no és només una estructura de tubs i lones. És un símbol. És la casa gran de la comissió. És el lloc on el barri es transforma, on la gent es troba, on les Falles cobren vida.

I quan passa la cremà, la vida al parador s’apaga de sobte, anunciant el futur que li espera a l’estructura: desmuntar-se i tornar al magatzem municipal, on passarà la resta de l’any dormint el somni dels justos. Perquè, malgrat les hores invertides, els nervis i els desvetles, hem tornat a fer-ho. Hem tornat a demostrar que el barri no dorm, però tampoc es rendeix.

Els veïns, com és comprensible, no tenen la mateixa visió que tinc jo, però he de reconèixer que, per la seua banda, tot són majoritàriament facilitats. Suporten amb resignació i estoïcisme l’escàndol que es genera al carrer. Perquè la falla fa barri unes setmanes, però els veïns el fan tot l’any, i se’ls ha de tindre en compte. I també és cert que els fallers, en la gran majoria, han entés aquest equilibri i acaten de millor manera les limitacions que l’administració local imposa per a garantir moments de descans enmig d’aquestes jornades maratonianes.

I jo, com a president, tanque aquesta crònica amb una idea que repetisc cada any:

Que torne març, que torne el parador, i que torne la festa.

LA CONVIVÈNCIA

amb els veïns i les veïnes

Les comissions, les falleres i els fallers, els músics, els pirotècnics, els artesans, els veïns, els visitants...

per Jose Alberto Policarpo i Ballester

La integració de les falles amb els nostres veïns

Les Falles són identitat, memòria i futur. Són el batec d'un poble que, any rere any, es reinventa sense perdre el més mínim de la seua essència. Les comissions, les falleres i els fallers, els músics, els pirotècnics, els artesans, els veïns, els visitants... Tots formen part d'una tradició que es viu, que es gaudix i que és un pont cultural que connecta la nostra identitat amb el món sencer. Unes festes que combinen a la perfecció l'art, la música, la pólvora, la devoció, la sàtira i la bellesa.

Amb les Falles aprenem que l'art pot ser efímer, però l'emoció és eterna. Que el que es crema en la cremà no és destrucció, sinó renaixement. El foc no apaga res: purifica, transforma i prepara el camí per a tornar a començar.

La música és també una part essencial de les nostres falles, és el fil invisible que unix cada Cerca-vila, cada *despertà*, cada ofrena i cada *mascletà*. La música és memòria, és tradició, és emoció pura. En cada nota viatgen els records dels qui ens van ensenyar a estimar esta festa, i també la il·lusió dels qui l'estan descobrint per primera vegada. Cada compàs és un pont entre generacions, un abraç entre passat i futur. La festa no sols es veu, també s'escolta.

Les Falles són també el ressò profund de la pólvora que retronja en el pit. La *mascletà* s'escolta i se sent. És un diàleg ancestral entre el foc i el cel, un ritual que ens recorda que som fills de la llum mediterrània, de la passió i de l'energia que ens mou als valencians.

L'Ofrena és el moment en què la festa es torna ànima. En què el soroll es fa silenci. En què l'emoció es desborda sense demanar permís.

És l'instant en què tots, fallers o no, sentim que formem part d'una cosa més gran que nosaltres mateixos. Cada petal que es col·loca en el mantell de la Geperudeta és un gest d'amor. Un «gràcies pel viscut» i un «ajuda'ns per al que vindrà». Quan les falleres avancen amb els seus rams, no porten només flors. Porten històries. Porten records dels qui ja no estan, però que continuen acompanyant-nos en cada nota de pasdoble, en cada olor de flor del taronger i en cada mirada al cel. Els rams de flors porten la força de les nostres mares, la tendresa de les nostres àvies i la il·lusió de les nostres xiquetes. Quan el mantell es completa, quan la Mare de Déu es vist sencera de flors, s'evidencia que som un poble unit, orgullós i viu. És un abraç col·lectiu que, any rere any, torna a renàixer entre flors. És la promesa que, encara que canvien els temps, la nostra essència roman.

Les Falles no entenen d'edats, entenen de persones, de mans que s'unixen, de mirades que es reconeixen, de veus que es mesclen en un mateix sentiment.

Els més xicotets, amb la seua energia inesgotable, ens recorden que el futur ja és ací, descobrixen l'emoció de vestir-se de fallers per primera vegada, i ens transmeten que amb eixa mirada curiosa, el somriure sincer i en la seua il·lusió desbordant, trobem la promesa que esta festa continuarà creixent, continuarà emocionant i continuarà unint generacions senceres.

Els jòvens aporten creativitat, força i noves idees. Són el motor que espenta, que innova, que trans-

forma. Gràcies a ells, la festa evoluciona sense perdre la seua essència. Són pont entre la tradició i el present.

Els adults sostenen l'estructura. Són els qui organitzen, els qui treballen sense descans, els qui fan possible que cada acte tire avant. Representen el compromís, la responsabilitat i l'amor per la festa.

I els nostres majors... ells són la memòria viva. Són els qui ens van ensenyar a estimar les Falles, els qui guarden les històries, els qui han vist créixer esta tradició pas a pas. La seua presència ens recorda que la festa no és només celebració: és llegat.

Quan totes estes edats es troben, quan compartixen taula, música, pólvora i emoció, ocorre una cosa extraordinària: la gent de la Falla, es conver-

Les Falles no entenen d'edats, entenen de persones, de mans que s'unixen, de mirades que es reconeixen, de veus que es mesclen en un mateix sentiment.

tix en família. I eixa és la verdadera essència de les nostres Falles.

La festa de les Falles està molt arrelada i integrada al nostre poble, es viu i es gaudix per tots, es viu quan els actes fallers es convertixen en un motiu per a eixir al carrer, per a conuiu, es viu també, quan una persona nouvinguda al nostre poble, descobreix que pot vestir una brusa i sentir-se part de la festa.

Quant als actes de les Falles no són un espectacle alié, sinó un batec compartit que unix als qui participen des de dins i als qui el viuen des de la vorera, des del balcó o des del record. Perquè cada acte faller, una *desperta*, una ofrena, una *mascletà*, una cercavila, és molt més que un ritual, és un pont, un pont que connecta generacions, barris, cultures i maneres d'entendre la vida. Un pont que ens recorda que, quan la música sona i la pólvora desperta al nostre poble, i ens fa sentir que tots som part de la mateixa història.

És que els actes fallers tenen una força especial: fan que els veïns es troben, que parlen, que compartiquen, que es reconegen. Una simple xocolatà pot unir a qui mai havia creuat paraula. Una *plantà* pot encuriosir al nouvingut. Una *cremà* pot fer plorar junts a qui no compartix idioma, però sí emocions. Els actes fallers són, en essència, un espill del que som: un poble que sap celebrar, que sap acollir i que sap emocionar-se unit.

Les Falles són alegria, convivència, música, pólvora, tradició i revetles, però una festa és fins i tot més gran, quan conviu amb plena harmonia amb qui l'envolta. Però també sabem que, molt prop d'eixa alegria, hi ha veïns que matinen, persones que necessiten descans i mascotes que no entenen per què, de sobte, el barri sona com un concert permanent. Podem gaudir sense oblidar a qui ens envolta. En este sentit, el recent conveni formalitzat entre l'Ajuntament i les quatre comissions falleres de l'Eliana és un gran avanç en benefici de la convivència, que hem de posar en valor.

Al final, perquè tot té un final, quan l'última espurna de la *cremà* s'eleva al cel i els carrers queden en silenci, el que roman no és el monument que ja se n'ha anat, sinó la comunitat que es queda. La comunitat que ha rigut, que ha plorat, que ha compartit. La comunitat que, gràcies a les festes de les Falles, se sent més unida, més viva i més valenciana.

Que visca la Falla de Josep Antoni, que visquen les Falles i que visca el nostre poble, l'Eliana.

L'intendent en cap de la
Policia Local de l'Eliana

COMUNITAT I GERMANOR

03

GERMANOR AMB ALTRES COMISSIONS

La germanor és un dels pilars fonamentals de la festa fallera. Un valor que va més enllà de la convivència puntual i que es construeix a base de col·laboració, empatia i objectius compartits.

per Marta Peira i Montaner

Germanor amb altres comissions

A l'Eliana, les quatre comissions falleres han fet d'aquesta germanor una manera d'entendre les Falles, demostrant que la unió multiplica forces, especialment en els moments més importants.

Un exemple recent i significatiu d'aquesta unió va ser el treball conjunt de les quatre comissions per a recaptar fons destinats a les persones afectades per la DANA, que va colpejar principalment les localitats de l'Hora Sud el passat octubre de 2024. Una iniciativa solidària que va posar de manifest la capacitat del món faller elianer per respondre com un sol cos davant les dificultats.

Però no sempre ha sigut així. Durant anys, cada falla organitzava els seus actes de manera independent: ofrenes separades, cavalcades pròpies, algunes participaven en el tren faller, altres no... Aquesta manera de funcionar limitava les possibilitats de trobada entre fallers i falleres de diferents comissions, a més de dificultar la convivència veïnal en haver de tallar diferents carrers en dies i hores diferents.

Un punt d'inflexió va arribar amb la creació de la Junta Local Fallera de l'Eliana, que s'estrena oficialment a les Falles de 1992. Aquesta entitat naix amb l'objectiu d'actuar com a organisme coordinador i vertebrador de les falles del

municipi, fomentant la cohesió entre comissions i impulsant actes conjunts. Els inicis, però, no van ser fàcils: convèncer uns fallers i falleres acostumats a fer falla de manera autònoma va suposar un repte important. No obstant això, el temps, la constància, el diàleg i també un relleu generacional van permetre consolidar aquest nou model basat en la col·laboració.

Activitats que fomenten la germanor

Amb aquest objectiu de reforçar la germanor entre falles sempre present, la Junta Local

Fallera en els últims anys ha impulsat diferents activitats conjunts. Entre aquestes, la nit de paelles de germanor el cap de setmana que comencen oficialment les falles al municipi, una vegada les quatre comissions ja han realitzat les seues respectives presentacions. Aquesta nit de paelles, que ve precedida per la tradicional *crida*, es fa el mateix cap de setmana de la gala fallera, un altre dels actes organitzats per la Junta Local Fallera que reuneix les quatre comissions. Seguidament, i al mateix auditori municipal, té lloc un dels actes més esperats per a tots els fallers i fallers de l'Elia: el concurs de *playbacks*. Tot i que no té una finalitat competitiva, aquest acte serveix per a poder mostrar i compartir amb tota la comunitat fallera alguns dels balls que s'han fet amb motiu de les presentacions, reforçant així l'esperit de convivència i celebració conjunta.

Per a poder donar el tret d'eixida a les nits de festa i abans que cada comissió organitze les seues nits als seus respectius paradors, la Junta Local Fallera organitza sempre el primer cap de setmana de març una nit de ball a la plaça del País Valencià. Aquest acte conjunt ofereix un espai compartit perquè fallers, falleres i veïnat puguin retrobar-se i celebrar l'inici de les Falles com a municipi.

En la mateixa línia s'emmarca el Mig Any Faller, o els jocs de taula, iniciatives pensades per tornar a unir les quatre comissions fora del mes de març i mantindre viva la flama fallera durant tot l'any.

La comunicació: el gran repte

Com en qualsevol col·lectiu, els conflictes poden aparèixer. La clau, però, està en la manera de gestionar-los. A l'Eliana, la fórmula és clara: parlar, dialogar i remar tots a favor amb la voluntat de trobar solucions que beneficien el conjunt. Per això, quan sorgeix qualsevol imprevist, la Junta intenta solucionar-lo de la forma més efectiva possible i, una vegada resolt, cada representant ho trasllada a la seua comissió. Un exemple d'aquesta bona entesa es va viure l'any passat durant la nit d'orquestra organitzada per la Junta Local Fallera, quan la pluja va obligar a replantejar l'acte. Gràcies a la comunicació fluida i a la predisposició de totes les comissions, la festa es va poder traslladar al parador de la falla Verge del Carme, fet que va permetre que la celebració continuara sense incidències.

Situacions com aquesta evidencien que la germanor no és només un concepte abstracte, sinó una pràctica quotidiana que es construeix amb gestos, decisions compartides i voluntat d'anar junts. A l'Eliana, les Falles s'entenen cada vegada més com un projecte col·lectiu, on la suma de les quatre comissions fa més forta la festa i reforça el sentiment de pertinença a una mateixa comunitat fallera.

AGRAÏMENTS: KIKE MARTÍNEZ I ESCRIVÀ i ELENA COLL i ESPINOSA

LA GASTRONOMIA COM A VINCLE COMUNITARI

la paella i els bunyols

A València, la gastronomia és molt més que una tradició culinària: és una manera d'entendre la vida, de relacionar-nos i de fer comunitat.

Al voltant d'un foc encés, d'una taula improvisada o d'un plat ple de bunyols, compartim temps, històries i identitat.

per Marta Andrés i Peiró

Entre tots els sabors que omplien el casal i el carrer, n'hi ha dos que destaquen per damunt de tots: la paella i els bunyols. Dues elaboracions senzilles en aparença, però carregades de simbolisme, que actuen com a vertaders pilars de la convivència fallera.

La paella: territori, tradició i aprenentatge

La paella és, probablement, el ritual gastronòmic més compartit del poble valencià. I no ho és només perquè siga un plat universalment conegut, sinó perquè reflecteix com pocs la diversitat del nostre territori.

No existeix una única manera de fer-la, perquè cada territori i cada família van adaptant la recepta als productes propis de la zona o la temporada i a la seua història i els seus costums. Del nord

al sud i de l'interior a la costa, cada variant parla del lloc on naix i de les persones que cuinen. Esta diversitat no ens separa, sinó que ens identifica.

En Falles, esta diversitat conviu amb naturalitat. Al casal o al carrer, el debat sobre ingredients i punts de cocció forma part del ritual, però sempre amb un objectiu comú: compartir-la. Perquè una paella no s'entén sense companyia, sense foc, sense conversa ni sense paciència.

En el meu cas, el fet de cuinar paella no és una afició casual, sinó una tradició heretada de bons amics i familiars. Qui em va introduir en este ritual va ser la meua iaia Maria, una dona de fogons

i de caràcter, que va ser una de les tradicionals cuineres de les paelles de Falles a la nostra comissió, quan encara es feien a la casa de la tia Torra. D'ella vaig aprendre que una paella comença molt abans de posar l'arròs: comença en el respecte pel producte, en la calma davant del foc i en saber escoltar el que la paella demana.

Amb el temps, aquell aprenentatge familiar es va completar gràcies al mestratge de Josep M. Àngel, qui em va ajudar a perfeccionar la metodologia i el ritual. Amb ell vaig acabar d'entendre la importància dels temps, del control del foc i del principi ja conegut i respectat del «triple d'aigua que d'arròs», una norma senzilla que dona seguretat i coherència al resultat final.

Tot este coneixement pren sentit real quan s'aplica a la vida quotidiana de les Falles. Any rere any, cuinar paelles al costat de Litos, Bruno i Carmen s'ha convertit en una experiència imprescindible. Són hores compartides davant del foc, decisions preses entre tots, comentaris mig seriosos mig de broma i una manera molt concreta d'entendre la convivència. En cada paella es repeteixen quasi de manera ritual frases que ja formen part del nostre llenguatge comú: «tu comença abans, que és per als xiquets», «jo posaré tres quilos d'arròs i tu en poses dos i mig», «t'estàs quedant sense aigua», «posa-li més sal» o aquell inevitable avís de «a algú se li està socarrant». I, com no podia faltar, el ja conegut crit col·lectiu de «Bruno!!!, no tires Avecrem», que arranca somriures i resumeix perfectament l'esperit d'estes jornades.

La paella és, probablement,
el ritual gastronòmic més compartit
del POBLE VALENCIÀ.

Una tradició heretada de bons amics i familiars.

Les paelles formen part de molts dels actes fallers i apareixen de manera natural al llarg de tota la setmana gran. Es cuinen en convivència amb altres falles, com passa el cap de setmana de la Crida, quan totes les comissions es reuneixen al voltant del foc per preparar les tradicionals paelles de la Crida, convertint el menjar en un espai de trobada i germanor entre les falles del poble. També, en moments tan simbòlics com la Nit de la Plantà de la nostra falla, mentre sona la xaranga, l'artista i els fallers treballen sense descans i els ninots recorren el carrer en cercavila abans de trobar el seu lloc al monument. A tot açò s'afegeixen les ja tradicionals paelles de diumenge, de les quals ja hem parlat. En tots estos casos, el foc de la paella esdevé un punt de trobada constant, capaç de transformar l'esforç, el soroll i el cansament en complicitat compartida.

Els bunyols: una manera de viure les falles

Quan encara és de nit i la ciutat es comença a despertar, arriben els bunyols. A la nostra falla no són només un dolç típic, sinó una autèntica senya d'identitat i, sobretot, una manera molt particular de viure la setmana fallera. Per a les nostres bunyoleres, les Falles comencen cada dia a les sis del matí i s'allarguen fins ben entrada la vesprada, moltes vegades fins a les huit de la nit. És una setmana intensa, de treball constant, que viuen amb la mateixa passió amb què altres viuen els actes al carrer.

Les nostres bunyoleres s'alcen de matinada per preparar els ingredients i posar en marxa

Les comissions es reuneixen al voltant del foc per preparar les tradicionals paelles de la Crida, convertint el menjar en un espai de trobada i germanor entre les falles del poble.

Les nostres bunyoleres s'alcen de matinada
per preparar els ingredients i
posar en marxa un ritual que s'ha repetit durant anys.
Una autèntica senya d'identitat

un ritual que s'ha repetit durant anys. Carabassa bullida, farina, llet, ous, sucre i llevat són la base d'una massa que necessita temps, paciència i experiència. El punt just de l'oli, el moment exacte de traure'ls i el gest segur amb què es formen no s'aprenen en cap llibre, sinó a força de repetició, d'hores dretes i de moltes Falles acumulades.

Durant tota la setmana, el bunyoler és un espai de convivència tan intensa com qualsevol altre acte faller. Es discuteix per tot: pel foc, per la massa, pel ritme de treball o per qualsevol detall mínim. Es reneguen entre elles, s'alcen la veu i sembla que el món s'acabe en cada decisió. Però l'endemà, amb el mateix despertador sonant a les sis del matí, tot queda oblidat. Tornen a començar amb la mateixa alegria, la mateixa il·lusió i les mateixes ganes, demostrant que eixa convivència intensa també és una forma de germanor.

Maruja i Amèlia, les més veteranes, són la memòria viva d'este saber, presents des del primer dia i fil conductor d'una tradició que ha sabut mantindre's en el temps. Al seu costat, Blanca, Veva, Fina, Sota i Pepa han recollit el testimoni i l'han fet créixer amb implicació i constància, assegurant la continuïtat d'un dolç que ja és marca de la casa. Els bunyols que elaboren no només endolceixen les nits i matinades falleres, sinó que suposen una aportació econòmica fonamental per a la comissió. Cada dotzena venuda ajuda a fer possible la festa, i darrere de cada bunyol hi ha hores de son perdudes, esforç silenciosos i un compromís ferm amb la falla.

Els bunyols que elaboren no només endolceixen les nits i matinades falleres, sinó que suposen una aportació econòmica fonamental per a la comissió.

RECEPTARI

I perquè allò que no s'escriu corre el risc de perdre's,
deixem també constància, encara que siga

de manera orientativa, d'estes dues receptes que formen part del nostre patrimoni faller.

PAELLA VALENCIANA

INGREDIENTS

- 350 grams d'arròs redó
- 600 grams de carn de pollastre
- 400 grams de carn de conill
- 1 tomaca madura
- 150 g de bajoca o ferradura
- 150 g de garrofó o bajocó
- 2 cullerades generoses d'oli d'oliva
- 1 culleradeta de pebre roig dolç
- 1 pessic de safrà/colorant
- Aigua (la referència són 3 mesures d'aigua per cada mesura d'arròs, però depén de la paella i la intensitat del foc)
- Sal

ELABORACIÓ

1. Posa l'oli en la paella i rodeja'l de sal al voltant perquè el recipient no es creme. Quan estiga calent, tira-hi el pollastre i el conill trossets i sofrig-los menejant-los perquè es cuinen de forma uniforme fins que estiguen ben daurats.
2. Una vegada daurat el pollastre i el conill, afegeix les bajoques i el garrofó i els daurem també una mica.
3. Afegeix la tomaca ratllada i mescla-ho tot bé.
4. A continuació, tira el pebre roig dolç i, de seguida perquè no es creme, tira-hi l'aigua en proporció per tres de l'arròs (1 kg d'arròs, 3 litres d'aigua).
5. Agafa el nivell on ha quedat l'aigua i incorpora'n altra volta la mateixa quantitat. Porta-la a ebullició i una vegada que alce el bull, deixa-la 5 minuts. Després, rebaixa el foc i deixa que es coga entre 20 i 30 minuts a foc mitjà fins que el caldo torne al primer nivell que has mesurat. Aprofita per a afegir el safrà i corregir el punt de sal.
6. Una vegada passat este temps, aviva el foc i tira l'arròs. La forma tradicional de repartir-ho és fent una creu en l'aigua que està bullint i distribuir-ho després de manera uniforme per la superfície del recipient.
7. Afegeix les branquetes de romer per aromatitzar i deixa-les bullir amb l'arròs.
8. Este és el moment de controlar el foc. Necessita foc fort durant 5 minuts, 5 més a foc mitjà i 10 minuts més de foc més suau perquè l'arròs quede al punt i, si pot ser, amb el típic socarrat.

VARIANTS DE TEMPORADA I TERRITORI

- A l'hivern, segons la zona, també és habitual afegir-hi unes carxofes tros-sejades. Es pot fer daurant-les amb les verdures o bullint-les directament amb el caldo.
- Hi ha zones on és tradició també afegir-li vaquetes (caragols).
- A les comarques de la Safor i la Ribera (Gandia, Oliva, Xeraco o Vilallonga, entre altres) podem trobar una variant amb pebre i mandonguilles.

DOTZENA DE BUNYOLS DE CARABASSA

La recepta dels bunyols ha anat passant des del segle XIX fins als nostres dies de generació en generació i encara es continua fent de la mateixa manera, encara que, com se sol dir, cada mestre té el seu llibre. Amb uns ingredients tan senzills com carabassa, rent, farina, aigua i sal, s'aconsegueixen uns bunyols molt cruijents per fora i esponjosos per dins.

INGREDIENTS

- 250 g de carabassa bullida
- 125 g de farina de rebosteria
- Aigua de bullir la carabassa
- 5 g de rent fresc
- Oli d'oliva o de gira-sol

ELABORACIÓ

- 1 Bullim la carabassa tallada en trossos fins que estiga blaneta. Quan estiga llesta la traïem, la passem per aigua freda i li retirem la pell.
- 2 Triturem la carabassa en un bol amb una forqueta fins que estiga manejable. Hi afegim un poc de farina, desfem el rent fresc i ho mescllem tot molt bé. Quan tot estiga ben unit, afegim la res-

ta de la farina i anem incorporant a poc a poc fins que quede una massa ni molt líquida ni molt consistent. Ho tapem i deixem que doble el volum. Aproximadament ha de passar mitja hora.

- 3 Calfem l'oli en una paella profunda a foc mitjà i, amb les mans mullades amb aigua, agafem una miqueta de massa i li fem un forat al mig amb el dit polze. La deixem caure en la paella amb l'oli calent i la fregim 1-1,5 minuts, girant-la a mitjan cocció.
- 4 Traïem el bunyol de l'oli i el deixem damunt d'un plat amb paper de cuina perquè absorbisca l'oli sobrant.
- 5 Una vegada estiguen, ens els podem menjar amb sucre i acompanyats d'un bon xocolata calent.

GENERACIONS FALLERES

de la infància a la jubilació

A la nostra casa, les Falles sempre han sigut molt més que una festa. Són records, són rutina, són família, són matins de presses, nits de nervis i abraços abans d'eixir de casa. Una tradició que no sabem exactament quan va començar, però que sabem ben segur que forma part de qui som.

A la nostra família, les Falles no han sigut mai una casualitat: sempre han estat, presents, cuidades, viscudes amb molt d'amor i recordades amb molta estima.

per Daniela Herrero i Alcalde

Tot va començar amb la nostra iaia. Ella va ser qui ho va iniciar tot, la primera fallera de la família i la que, sense saber-ho, va sembrar una tradició que encara hui continua viva. Amb ella vam aprendre que les Falles són festa, sí, però sobretot són família, convivència, orgull i tradició. La seua mirada emocionada en cada acte continua acompanyant-nos i recordant-nos el que realment és important.

Amb els anys, aquesta herència ha tingut un pilar fonamental: la tia Eugenia. Tot i viure fora durant molt de temps, sempre ha sigut ella qui ha mantingut viva la tradició, qui no ha deixat que

es perdera mai. És la que ho té tot controlat: horaris, actes, cites..., però sobretot la que fa el que faça falta perquè no ens perdem cap acte mai. La que pregunta si ja estem totes preparades i sempre acaba dient la frase que ja és història familiar: «Arribem tard». I, curiosament, any rere any, acabem sent les primeres a arribar al casal.

Des de ben menuts, les Falles han format part de la nostra vida. Tenim records plens de música de banda, d'olor de pólvora i de carrers engalanats, duent sempre un mocador taronja o uns rodets al cap. Tant és així que, quan va nàixer Paola, una de les primeres coses que va arribar a l'hospital

no va ser només una visita, sinó una banda de la falla portada per la tia Eugenia, com dient-li que açò ja formava part de la seua vida. Anys després, eixa mateixa emoció es repetiria amb Daniela, que va viure les seues primeres Falles amb només un anyet, el mateix any en què Paola, José i Eugenia van ser representants. Un any que mai oblidarem.

A més, molts membres de la família hem tingut l'honor de ser representants de la falla al llarg dels anys. Un orgull enorme que mai hem viscut de manera individual, sinó com una alegria compartida per tots. Quan una puja, pugem tots.

Els moments previs als actes són, sens dubte, dels més especials. Abans d'eixir, sempre ens pentinem a casa, com s'ha fet tota la vida. Primer ho feia la nostra tia, després la tia Lolín, més tard Paola, i ara és Daniela qui està aprenent. Ens pentinem una darrere d'altra, en cadena, mentre la casa s'ompli de presses, crits i nervis.

Després arriba el moment de vestir-nos. És quan el tio Joaquín es torna imprescindible, ajudant-nos amb cada detall. Entre nervis perquè no podem passar-nos el corpiño, dubtes de com posar bé la mantellina i mans que van d'un costat a l'altre, tot es torna un poc caos perquè som molts a casa. Ens cridem, ens posem nervioses..., però sempre acabem rient. Perquè en eixe desordre també està la màgia de les Falles.

I abans d'eixir per la porta, hi ha un altre ritual que mai pot faltar: les fotos. Una bona estona parades, col·locant-nos bé, repetint poses i escol-

tant el tio Nacho dir-nos que no ens movem, que encara en falta una més. Fotos de totes juntes, per parelles, de les menudes, de les majors... Un moment que allarga l'eixida, però que ens regala records per a sempre.

La tradició també passa pels tratges. Igual que els sentiments, passen de generació en generació. Hem vestit tratges de les nostres mares, carregats d'històries, i amb el mateix orgull hem deixat els nostres a les més menudes, aquells que portàvem quan teníem la seua edat. Cada tratge guarda un

record i una etapa viscuda que recordem amb molt d'amor.

I quan arriba el moment d'eixir als actes, hi ha un gest que per a nosaltres és molt especial: sempre anem del braç del nostre germà o cosí. Un detall senzill, però ple de significat, que ens recorda que mai caminem a soles i que les Falles també són això: anar junts.

Al llarg de l'any, les Falles continuen molt presents. Als dinars familiars, sobretot els diumen-

ges, sempre acaben apareixent en la conversa: els ratges que ens agradaria fer-nos, els playbacks, els actes que venen o el somni compartit que algun dia alguna de nosaltres pugui ser fallera major. Perquè a la nostra casa, les Falles no s'acaben quan passa març.

L'ofrena és, sens dubte, un dels moments més emocionants per a nosaltres. Mentre caminem, busquem instintivament la mirada orgullosa de la nostra iaia. I al mateix temps, ens esperem per veure passar els més menuts de la família, amb la mateixa il·lusió als ulls que ella sempre ha tingut. És en eixe moment quan entenem que tot continua.

Aquest any, a més, ha sigut especialment emotiu. Enguany hem tingut l'honor de ser dues falleres majors dins de la família, Paola i Isabella, un any molt especial que hem viscut amb moltíssima emoció i orgull. Ens ha unit encara més i ens ha recordat la importància d'estar sempre acompanyades per les persones que més vols. Ha sigut un any de nervis, d'esforç i d'alegries compartides. On anava una, hi anàvem totes; i on feia falta una mà, n'apareixien setze.

Així són les Falles per a nosaltres: una tradició que va començar amb la nostra iaia, que s'ha mantingut viva gràcies a qui mai ha deixat perdre la il·lusió i que continua creixent amb les noves generacions. Una festa que ens uneix, que ens fa caminar del braç i que sempre ens recorda d'on venim. I mentre hi haja família i ganes de continuar, les Falles sempre tindran sentit.

**Fotos de totes
junes, per parelles,
de les menudes, de
les majors...**

**Un moment que
allarga l'eixida,
però que ens
regala records
per a sempre.**

MIRADA CRÍTICA I CONSCIÈNCIA

04

Juana Peria, Valencia anys 50

LES DONES I LES FALLES

Patrimoni Immaterial de la Humanitat per la UNESCO d'una de les festes més emblemàtiques i reconegudes internacionalment del País Valencià, les FALLES

per Pura Peris i Garcia

Les dones i les falles

En 2026 celebrem el desè aniversari de la declaració com Patrimoni Immaterial de la Humanitat per la UNESCO d'una de les festes més emblemàtiques i reconegudes internacionalment del País Valencià, les falles, festa que, com és sabut, és molt més que música, llum, art efímer i soroll, components que omplin els carrers els dies de festa gran en març, les falles són expressió social i cultural, salvaguarda del Patrimoni cultural, de la llengua, són escola de valors, son treball col·lectiu, comunitari, són transmissió de coneixements i tradicions, són element clau en la cohesió social. Però no son una festa ancorada al passat, les falles són una festa viva que evoluciona al temps que ho fa la societat i en la qual les dones hem tingut, tenim i hem de continuar tenint un paper fonamental. Recordant un dels criteris per

a la seua declaració la UNESCO posa de manifest la compatibilitat de la festa fallera amb “els drets humans, l' obertura a qualsevol grup social, de qualsevol edat, professió, classe social i dimensió cultural. A més, permet una representació i participació de les dones en la planificació i la realització cada vegada més gran”.

Les falles són batec incessant, els casals són llars temporals i germanor, la festa és un gran escenari de canvis, de petites revolucions, i d'entre elles, la revolució femenina.

Comença a prendre forma aquesta col·laboració al llibret on vull parlar de les dones valentes que van decidir donar un pas endavant i trencar estereotips i flaires d'infantessa impregnen la meua memòria: oli fregint, xocolata i, a la cuina, Juana, ma mare, alçada a primeres hores del matí preparant els bunyols, ha arribat Sant Josep! Què seria

de la festa sense el component gastronòmic? Com seria sense eixes bunyoleres, com de les que gaudim a l'Eliana any rere any, treballadores incansables, i que tots els diumenges des del mes d'octubre fins al dia 19 de març ens delecten amb els seus bunyols, xurros i com no amb riquíssima xocolata conservant la recepta, fent-nos més dolça l'espera de la festa?

Abordar les falles des d'una perspectiva de gènere implica conèixer el paper que ha tingut la dona en les primeries d'aquesta festa, qüestionar i revisar pràctiques que puguen perpetuar estereotips o desigualtats, analitzar la seua evolució i obrir espais de debat i reflexió sobre els avanços i

reptes que hem d'assumir com a societat promovent la participació equitativa i el reconeixement de totes les persones, independentment del seu gènere. Això ens permetrà que la festa evolucione i esdevinga un referent d'inclusió i respecte, mantenint vives les seues tradicions però adaptant-les als valors d'igualtat i justícia propis del segle XXI davant d'una festa que és patrimoni de la Humanitat. I és parlar de referents i fixar a la memòria col·lectiva les dones pioneres que sens dubte han marcat un abans i un després en el món faller i que passaré a nomenar a alguna d'elles, al llarg d'aquest escrit, sense ànim d'exhaustivitat i sense cap ànim acadèmic.

La indumentària valenciana, com la llengua, és un dels elements més representatius de la nostra essència com a poble, senyes d'identitat que evolucionen i s'adapten als canvis

Indumentària

Lluny queda ja 1929, any en el qual una dona va vestir com llauradora valenciana en actes fallers. Aquella dona era Pepita Samper – senyoreta Espanya precedent del concurs Miss Espanya- i va portar per tot arreu la indumentària als actes on es va presentar. Pepita Samper es convertia així en la primera dona en lluir la vestimenta de llauradora que amb el pas del temps i molts estudis ha anat forjant la indumentària valenciana. En tot cas, el «vestit de llauradora» de Pepita Samper també va ser el precedent del que lluirien anys més tard les belleses, regines falleres sent a partir de 1933 quan apareix com a tal la figura de la Fallera Major i encarnant la representació i l'esperit de la festa mitjançant la seua vestimenta tradicional i el seu compromís amb la cultura popular.

La dona fallera esdevé des d'aquelles primeres manifestacions, amb els vaivens propis de

Falla Marqués de Sotelo

les circumstàncies polítiques de postguerra, en protagonista com portadora de tradicions i com a tal transmet de generació en generació l'estima per les vestimentes pròpies, iniciant-se amb el pas del temps les investigacions sobre els vestits de valenciana, el pentinats que li acompanyen segons l'època, les joies i complements que l'adornen.

La indumentària valenciana, com la llengua, és un dels elements més representatius de la nostra essència com a poble, senyes d'identitat que evolucionen i s'adapten als canvis. Cada peça, Julietí, dibuix de la tela, cada espolí, cada joia i cada monyo ens parla de les arrels que bateguen en el present. Conèixer el món de la indumentària ajuda a valorar l'esforç de les comissions falleres, del

Falla dels doctors, any 1956

Victoria Licerias

treball col·lectiu que es fa per elaborar els vestits i per lluir-los i com no el gran treball que fa qui es dedica professionalment al món de la indumentària. Al temps és un impuls a l'economia local i es conserven les arts i els oficis vinculats a la festa. Món on les dones han sigut actores principals des de les modistes i artesanes que, des del segle XIX, impulsaren tallers familiars i van transmetre els seus coneixements de generació en generació a les indumentàries actuals on podem tenir referents com Empar Bosch, Victoria Licerias, reconeguda investigadora i estudiosa de la indumentària tradicional valenciana- Amparo Gómez, Amparo Fabra- vice presidenta del Gremi de sastres i modistes- Pilar Valverde o, entre d'altres, els estudis del Grup Alimara.

Comissions falleres i representacions

No obstant la importància de la figura de la Fallera Major, el paper de la dona en les Falles amb el pas del temps, va molt més enllà de l'àmbit simbòlic i protocol·lari i, semblant al que ocorre en la societat moltes dones participen activament en l'organització de les comissions falleres, la confecció de vestits, l'elaboració dels monuments i la coordinació d'esdeveniments. És per això, que es pot observar una major igualtat i reconeixement de la participació i treball femení en tots els àmbits de la celebració fallera. És més, segons les dades actuals, les dones superen el 50% del cens faller.

En tot cas, cal tenir en compte que la presència silenciosa de les dones ha estat quasi des de l'inici

Germans Peris, Falla de l'Ajuntament 1966:
"Ahí queda això". Artista José Barea Sánchez

Des del fi de la dictadura i consolidat el text constitucional on la igualtat és pilar fonamental per a la conformació d'una societat veritablement democràtica, la presència de dones com a presidents de comissió fallera ha anat en augment.

No cap dubte que l'arribada de la primera dona presidenta d'una comissió fallera, María Vancloy, a l'abril de 1979, integrada quasi completament per dones (només hi havia un home), per ser la major del grup (d'entre 16 i 19 anys), o la primera dona que es presenta i és votada Presidenta de Falla, en 1989, Pilar Gimeno Sabater en la Falla Joaquin Costa-Burriana (València) va suposar una fita important en la lluita per la igualtat de gènere en les falles. Pilar, fallera des del 7 anys va ser fallera major en 1975 i anys més tard seria fallera major de València. El fet de accedir al càrrec de Presidenta va obrir les portes a una major participació i visibilitat de les dones en la presa de decisions dins de les falles tot i que a hores d'ara aquest accés és un moviment tímid i desigual depenent dels municipis. Com exemple, mentre al nostre poble en 2018 comptaven amb la primera dona presidenta de comissió fallera, Teresa Peiró Aguilar en la falla la Josepa, a Tavernes de la Valldigna en 2025 ha

Conèixer el món de la indumentària ajuda a valorar l'esforç de les comissions falleres, del treball col·lectiu que es fa per elaborar els vestits i per lluir-los i com no el gran treball que fa qui es dedica professionalment al món de la indumentària

sigut elegida per primera vegada una dona per presidir la federació de falles de Tavernes i no obstant això Carolina Pérez Bosch ha fet història al seu poble ja que és la primera dona en accedir a una presidència fallera. Tot i l'avanç encara persisteixen certs prejudicis i reptes que s'han de superar, amb un acurat debat i formació per aconseguir una veritable equitat en el lideratge de les comissions falleres.

Volem també reconèixer a la primera dona que va entrar a formar part de la Junta Central Fallera en el anys 80, Paqui Romero Lozano.

Música

Les falles són musica al carrer acompanyant cercaviles i actes fallers. La dolçaina i el tabal, acom-

panyament tradicional de les festes, torna al món fester i comparteix esplendor amb les bandes. Si el món de la música ha estat difícil per a les dones, el món de la dolçaina ha sigut encara més complicat. L'expressió popular "pare dolçainer, fill tabaleter" ja ens indica com el món de la dolçaina tradicionalment va ser un àmbit reservat i exclusiu dels homes. Era habitual veure al mestre dolçainer acompanyat pel seu fill que li portava la caixa o tabal fins que aprenia l'ofici i d'aquesta manera passava de pares a fills. Però com en tantes ocasions una dona va trencar els motles, Carme Mompó Vidal (1957, l'Olleria) que es traslladà a València en els 70 per estudiar i Joan Blasco la va animar a anar a classes de dolçaina. Enllà va conèixer, entre d'altres el dolçainer d'Ontinyent

Colla de Figues d'Algemesi

Patricia Fàbrega, presidenta de la colla de Dolçainers i Tabaleters de Castelló

Enric Gironés, Paco Ramírez i Toni de Benimaclet, Xavier Ahuir de Meliana, i en 1979 crearen el col·lectiu la Moma, clau en la difusió i recuperació de la música de dolçaina i tabal pel tot el País Valencià. El mateix any, en la presentació al Teatre Principal del disc d'Al Tall Quan el mal ve d'Almanza, i abans que pujara el teló, Carme entrava en companyia del grup pels corredors laterals tocant El Cant dels Maulets. Gràcies a les escoles municipals de dolçaina que als finals dels 70 s'obriren al llarg del país, les dones dolçaineres i tabaleters han guanyat el seu espai en la música tradicional valenciana, i avui podem trobar dones en les colles. Susana Diaz Tejedor, que va iniciar el seu camí amb la dolçaina en 1990, després de dos anys de tocar el tabal, dona classes de dolçaina i compona peces musicals i forma part de la directiva de la Federació Valenciana de Dolçainers i Tabaleters; Patricia Fàbrega Rovira, que en 2025 que s'ha convertit en la primera dona que representa la colla de Dolçainers i Tabaleters de Castelló després de 44 anys d'existència, i com no, la Colla de Figues d'Algemesí, colla exclusivament formada per dones constituïda en 2016.

Art efímer i foc

Les falles són art efímer, museu pels carrers, són soroll i olor a pólvora. Els monuments fallers, les mascletaes i els focs d'artifici, senyes d'identitat de la festa que fan bategar els cors. Els monuments fallers, son una mostra d'enginy i sàtira i en èpoques de repressió, com la dictadura franquista, van ser molt més que art efímer, ja servien per salvaguardar les senyes d'identitat com la llengua en un temps que estava prohibida.

Ser artista fallera no és tasca fàcil i com ocorre en altres branques de l'art, oficis o ciència les pioneres, moltes artistes falleres s'han format treballant en tallers familiars i, al llarg de la història no han sigut del tot reconegudes. Les més veteranes en aquest món artístic continuen sent anònimes i caldrà fer una gran tasca d'investigació per extraure dels documents els seus noms i les seues obres. I la situació és complicada si tenim en compte l'estructura dels gremis d'artistes, distribuïts en els diferents arts i oficis que s'uneixen per crear el monu-

Juana i Romualdo, any 1956

Les dones han contribuït a la supervivència d'un ofici la tasca de les quals no ha sigut suficientment reconeguda

ment faller. Però també en el present continuen existint entrebancs per prejudicis o temors infundats a l'hora de triar artista per a la falla per part de les comissions, continua sent complicat treballar en un sector en el qual tradicionalment operen gairebé tot homes. Com en tants altres sectors la dona ha de provar la seua vàlua el doble i això passa en moltes ocasions per aconseguir premis, i si l'artista fallera no obté el premi poden passar anys fins consolidar la seua trajectòria professional. En 2024 en València i la seua àrea metropolitana van plantar falles 14 dones artistes falleres (sols en València es van plantar en 2024, 346 falles).

Carmen Llisterri Muñoz, va ser la primera dona que va plantar una falla, era una falla infantil per títol la cendrosa que va obtenir el Primer premi de la secció segona en 1979 per a la comissió San Ignacio de Loyola-Azcárraga-Avenida Fernando el Catòlic, i una de les primeres dones que va obtenir el carnet del Gremi Artesà d'Artistes Fallers. Després d'ella artistes falleres podem citar, entre

Marina Puche, artista fallera.

d'altres, Marisa Falcó Couchoud, qui ha plantat en la seua trajectòria professional més de 100 falles. Més recentment, Marina Puche, filla i neta d'artistes fallers, la primera dona en aconseguir en 2023, dissenyar la falla municipal de València sota el títol "cardioversió valenciana".

O podem pensar en les dones que no planten però que fabriquen el cartró que s'utilitza. Moltes dones es dedicaven a pintar el cartró, dones que han quedat en el més absolut anonimat.

En aquest món del cartró i la pintura comptem amb Caridad Pinto Ferrer, casada amb l'artista faller Manuel Gimenez Monfort (Cotanda) que en 1976 a la mort de l'artista és recolzada pel Gremi perquè continuara amb el negoci "el taller de Ma-

ruja la del cartró", com es coneixia popularment. Caridad Pinto va ser fundadora i primera directora del Museu Faller, així com la primera dona artista agremiada. La seua filla María Jesús Giménez Pinto continua amb el negoci familiar de fer el cartró que va damunt del motle.

Com diu Teresa Viguer, filla, esposa i mare d'artistes fallers les dones han contribuït a la supervivència d'un ofici la tasca de les quals no ha sigut suficientment reconeguda. Durant molts anys han empaperat, polit, pintat i també han fet de comptables i de secretàries.

Com elles, per citar alguna artista més, Carmen Guaita, Inmaculada Ibáñez, María Teresa Meliá, Lola Climent, Elena Esteban, Nieves Fernández,

Senyora pirotècnica, pot començar la mascletà.

Eva María Cuerva, Eva Gimeno, Ángela Grau, les germanes María José Luna i María Pilar Luna, Inmaculada López, Marta Póvez, Georgina Torres, Miriam García i Teodora Chichanova s'han enfrontat als entrebancs i van obrint camí a les noves generacions d'artistes. El treball de totes elles, ajuda en gran mesura, a més a canviar l'estètica de les falles, més respectuosa amb la imatge de la dona, més innovadora i més humana.

I en altres arts que conviuen amb les falles com és el cas dels cartells anunciadors de la festa hem

de parlar de Maria José Tornero (catedràtica de dibuix) en l'any 1975 es va graduar en Arts Aplicades (especialitat publicitat) a l'Escola d'Arts i Oficis de València, i en eixe mateix any, guanyava el concurs convocat per elegir el cartell anunciador de les falles 1976 en València, a més el mateix any obtenia el segon premi en el concurs de cartells "X Fira Nacional del Llibre "

Foc i soroll

En qualsevol festa no poden faltar els coets, els masclets i els focs d'artifici i en les falles la pirotècnia ens mostra el seu màxim esplendor. Les dones pioneres del món del coet no ho han tingut millor que les seues companyes d'altres arts i oficis vinculat a les falles. Dones que han viscut

Josefina Caballer

l'ofici de de menudes per ser ofici familiar i que viuen la seua professió amb una gran passió i responsabilitat que es veu, any rere any, en les seues participacions a la festa.

Podem citar algunes pioneres en l'art del coet de les quals tenim referències i que la seua tasca i exemple ha seguit per les seues generacions: Josefina Caballer, qui en 1940 va disparar la Primera nit del foc i que va heretat el negoci de son pare treballant en un moments en els quals no era habitual veure a les dones visitant el proveïdors i caminar entre coets; l'ofici el continua, en la pirotecnia Caballer FX que dirigeix la seua neta, Maria Jose Lora Zamorano; Vicenta Peñarroja Fas (nascuda en 1932), la coetera de la Vall, filla i neta de pirotècnics, qui amb tan sols 25 anys va assumir per la mort de son pare el negoci al que es va dedicar fins que els seus fills i el seu net continuaren l'ofici. O Núria Martí, hereva de la pirotecnia Ubeda de l'Olleria, origen de la Pirotecnia Nadal-Martí que en 2025 i amb la mascletà del 8M en la plaça de l'Ajuntament de València, s'acomiadava de la professió al jubilar-se amb 67 anys.

Dones trencant estereotips que han donat pas a unes grans artistes pirotècniques entre les quals destaquem a Reyes Martí, dona que va fer que per primera vegada a la plaça de l'Ajuntament de València s'escoltara "Senyora pirotècnica, pot començar la mascletà". Reyes ve d'una gran saga de mestres coeters i des de ben menuda ha ajudat en els treballs de la pirotecnia, amb 4 anys ajudava a son pare en la fabricació de carcasses de grandària xicoteta i anava amb ell els xicotets trets,

Mª José Lora, pirotècnica

Reyes Martí, pirotècnica

iniciant el camí en solitari en jubilar-se son pare en 1996. Ha sigut la primera dona que ha disparat una mascletà tant en la Plaça de l'Ajuntament de València, com en la Plaça de Lluïsos d'Alacant i en la Plaça del Primer Molí de Castelló. Com ella mateix afirma "he hagut de demostrar una i mil vegades que no estic en aquest món de la piro-tècnia per casualitat, sinó que amb cada tret he hagut de demostrar que una dona es tan vàlida com un home en qualsevol treball".

Són essencials en aquesta festa queda més que demostrat.

La seua dedicació i esforç són fonamentals perquè la festa continue creixent i evolucionant.

Són el motor de moltes comissions falleres.

Epíleg

Que les dones des del treball al casal fins a la indumentària, passant per l'organització, els bunyols, la transmissió de la tradició i el lideratge són essencials en aquesta festa queda més que demostrat. La seua dedicació i esforç són fonamentals perquè la festa continue creixent i evolucionant. Són el motor de moltes comissions falleres, i sinó parlem de dates: en les Falles de València, en 2025, en la distribució per gènere i nombre de comissions les dones representen el 56% del cens. Efectivament, les dades oficials revelen que hi ha 52.803 dones i 40.163 homes adults, així com 14.598 xiquetes i 12.671 xiquets. Aquestes xifres corresponen a 397 comissions falleres distribuïdes en els diferents barris de la ciutat, des del centre històric fins als Poblatos Marítims i del Sud.

I què passa al nostre poble? Dir que el nostre poble té uns trets marcats i diferents respecte dels de la resta de la comarca no és descobrir un invent digne de Nobel. L'ànim i la voluntat de ser poble amb identitat pròpia ens va fer lluitar des de les primeries del segle XX per aconseguir-ho. I d'aquells temps i esforços ací estem, poble viu, acollidor, cosmopolita, que al mes de març s'engalana amb unes falles, magnífiques representants d'eixa voluntat d'identitat pròpia i de créixer com a societat que té l'Eliana. I així ens mostren les dades del cens faller de 2025 on les dones representen el 62% per cent dels cens total de les quatre falles que en conjunt suposen 429 homes, 698 dones, 122 xiquets i 200 xiquetes.

Presentació fallera Barri Sant Marcel·lí, any 1974

A més d'haver tingut Presidència femenina i comissions falleres, com la de la Josepa, on poder veure clarament com la composició de la junta de la comissió és majoritàriament femenina, tres homes i set dones.

Molts anys han passat i molt han evolucionat les nostres falles fins arribar a com les coneguem i vivim avui. I precisament per això s'ha de continuar treballant en el camí encetat i d'acord amb la seua elevació a Patrimoni Immaterial de la Humanitat que en 2026 compleix 10 anys, en la dignificació de tot allò que també és patrimoni humà, i, especialment nostre: la nostra llengua pròpia, el valencià, que hem de conèixer i estimar, usar amb propietat, i cultivar com a senyal irrenunciable d'identitat. I igualment, animar les falles a que en les seues figures i representacions i llibrets, dignifiquen també, a l'igual que la llengua i sense baixar la guàrdia, la imatge de les dones tan maltractades, malauradament, al llarg de tot l'any i que es faça palés que a les falles, i en tots els aspectes de la seua celebració, el paper de la dona és fonamental i necessari i no un simple objecte ornamental.

**L'Elia en falles,
festa segura.
També per a la dona!**

**En 2024 en València i la
seua àrea metropolitana
van plantar falles 14 dones
artistes falleres.**

**L'estètica de les falles,
més respectuosa amb la
imatge de la dona, més
innovadora i més humana**

BIBLIOGRAFIA

VV.AA. (2016): *Inventant la tradició. Indumentària i identitat*. València, Diputació de València.

VV.AA. (1990): *Historia de las Fallas*. València, Levante-EMV.

HERNÁNDEZ, G. M. Y MARÍN, J.L. (2021): “La construcció de la indumentària fallera”, en *Caramella*, núm. 25. Prats de Lluçanès, Associació Caramella.

Decision of the Intergovernmental Committee: 11.COM 10.B.30 - UNESCO Intangible Cultural Heritage

POV Pòdcast, Capítol 9: Les Falles amb visió de dona

Entre la música tradicional i el folklore. Els dolçainers i tabaleters a la Ciutat de València

(1850-1930), Pau Lluís Llorca i Ulzurrún de Asanza, Institució Alfons el Magnànim. 2024.

El trabajo de las artistas falleras - Valencia Noticias

García, H; entrevista a Marisa Falcó i Eva Mª Cuerva: “Tenemos que demostrar el doble de talento que los hombres” *Levante EMV*, 11/03/2010

Galisteo, Pedro: “Las artistas falleras” Reportatge fotogràfic, 2015; consultable en :

<http://www.pedrogalisteo.es/reportaje/mis-fallas/las-artistas>

Díaz Tejedor, Susana. Dones i dolçaina C47 – Revista Caramella

‘Això no ho ha fet mai una dona? Doncs ja és hora!’ - VilaWeb

Actualidad Fallera - Vicenta Peñarroja Fas, La coetera de la Vall

Carmen "la pintora", fàbrica Caballer (Montcada)

Bárbara Verdeguer, fàbrica Caballer (Montcada)

VESTITS I UNIFORMES DE FESTA

Fa unes setmanes van ser els Carnavals.
Carnestoltes, carnavals... dos maneres de dir-li
a la festa que marca les restriccions quaresmals
fins al diumenge de Pasqua, segons
el calendari de l'església catòlica, apostòlica, romana
i tot el que penge

per Manolo S. Jardí

D'estils i maneres de celebrar el carnaval n'hi ha per a tots els gustos. L'elegància i el valor afegit de les disfresses que remarquen la monumentalitat de Venècia, fan de la ciutat del Vèneto una cita obligada per a submergir-se i bellugar-se en aquell indret privilegiat, si pot ser clandestinament, en un ambient irrepètible en que paga la pena acusar el fred i la humitat als quals semblen immunes els maquillatges i els vestits que evoquen, si es vol, la cara fosca del Renaixement. Trobe que potser és l'única geografia en què les màscares no necessiten de la foto ni del selfie aliè per a marcar el protagonisme ni la personalitat de les figures que es mouen amunt i avall amb la pròpia exhibició, sense ser reconegudes per tot

aquell que no tinga accés a traspassar la distància reservada pel titular de la màscara, el barret que destil·la pura fantasia, o el vel que estableix una frontera, aparentment infranquejable, fins que cau i dona entrada al que pot ser el començament d'una passió desenfrenada com la mateixa essència del carnaval. Venècia no resisteix cap comparativa. Punt i a part.

Si s'haguera de triar en matèria carnavalesca, l'original s'establiria en el litoral brasiler, entre Río de Janeiro i Salvador de Bahia. I les còpies acceptables, a les Canàries, en les versions de Tenerife i Gran Canària, respectivament. És fàcil d'entendre. El calendari estableix que a l'hemisferi sud és estiu, quan de l'Equador cap amunt és hivern. En conse-

qüència, al Brasil el clima actua com a còmplice i estimulante d'una festa pagana que trau el desig a ballar al llarg de les avingudes. Els cossos poden uniformar-se coberts per complicades arquitectures de plomalls i purpurines, pràcticament sense amagar res que no es vullga amagar. S'intueix una certa regulació en les desfilades, però no res que impedisca l'eclosió emocional ni el sentit del ritme dels participants, vagen pel mig del carrer o seguint el ritme a les voreres. En aquesta tipologia podríem incloure el carnaval de Nova Orleans, el més gran que es fa als Estats Units. A les Canàries, tot i el clima subtropical, no s'assoleixen els nivells de rauxa i esplendor que als brasilers, però l'efecte és bastant equivalent i acceptable.

Capítol a banda són les impostures. Algú va decidir un bon dia del segle XX que Vinaròs, arrossos i llagostins a banda, havia de convertir el carna-

val en festa major. I així va ser. Milers de visitants s'apleguen a la capital del Baix Maestrat cada any, a contemplar les desfilades, molt a l'estil de Rio o de les Canàries. Només una cosa grinyola. Al febrer i al costat de la mar, fa un fred que pela i una humitat que fa cruixir els ossos. Un entrebanc climàtic que s'accentua en veure desfilant les carrosses pel mig de carrers amples, amb espectadors i visitants a banda i banda, arredonint un ambient massa desangelat. Les xiques que viatgen a bord de les carrosses, vestides amb poca tela, però amb els plomalls més vistosos possibles, acusen el fred i acceleren el ritme «tropical» per veure d'espantar el termòmetre a la baixa. Vinaròs no és Salvador de Bahia. Però...

Hi ha els espais dels festers, comissions o com s'anomenen les agrupacions que desfilen en els actes oficials. I heus ací que la gelor es bescanvia

per caliu dins d'aquests espais reservats en plantes baixes o carpes, en què la festa cobra una altra dimensió. No desapareixen les fotos, ni els selfies. En temps de xarxes socials, smartphones i tecnologies domesticades per a l'ocasió, el culte a la imatge s'imposa a tothora i a tot arreu. Tots els protagonistes, totes les odalisques del ritme que s'exhibeixen a la carrossa i a les coreografies que l'acompanyen en la desfilada oficial, en acabar el compromís d'agenda muten en altres modalitats de festers. Disfresses i actituds més espontànies, espais menys normatius ni reglamentats... la festa, com totes les festes d'aquesta categoria -per descomptat les Falles, Fogueres, Moros i Cristians...- mantenen el protagonisme dels festers, de les falleres, de les comparses. Els visitants i els espectadors no tenen el mateix accés que a les avingudes on veure desfilat la carrossa i comparar amb la que li va al darrere. Com en els casals fallers, hi ha una mena de reserva del dret d'admissió. I sí, també es pot distingir una certa jerarquia, perquè sempre hi ha alguna classe d'uniforme. No ens oblidem. L'uniforme és allò que distingeix qui forma part del negoci i qui no. Per dir-ho amb el títol d'una pel·lícula, «Uno de los nuestros».

A les Falles hi ha el vestit diguem-ne de gala. Per a fallers i per a falleres. La pinteta esdevé element constant i visible pràcticament durant tota la durada de les festes. Però quan no hi ha desfilada oficial, hi ha l'uniforme amb brusa i mocador. O, si el fred es fa sentir, les dessuadores que van imposant-se cada any amb nous i variats dissenys. Cada escenari, cada acte establert en el programa, cada instant, solemnitats a banda, requereix

d'elements identitaris que marquen la diferència entre els que són i els que estan, per dir-ho així. L'àlbum de fotos, vídeos, *selfies*, estampes per a emmarcar, va creixent any rere any.

Compte, açò no funciona només a l'àmbit festiu pròpiament dit. En l'univers paral·lel de la política, que navega entre planetes desconeguts, cometes rutilants i forats negres, la festa també exigeix uniformes distints per als que han de complir amb ritus i convencions. Posem per cas que a fulano li toca un premi de... senador!!! (ohhhh, aplaudiments...) Més que un supercupó de l'ONCE. O en les Corts Valencianes (ohhhh, menys aplaudiments). O en qualsevol dels múltiples menjadors institucionals que el Règim del 78 ha fet proliferar al llarg de mig segle. Observen que, en les funcions d'anar a parlarmentar o, com és més habitual, a omplir el local, el protagonista llueix americana i corbata. Si és dona, l'uniforme anirà en consonància, preferiblement de disseny atribuïble a un creatiu del terreny. Per si algú pregunta. Ara canviem d'escenari: un congrés de partit. Observen que la concurrència entre els homes, majoritàriament, canviarà l'americana i corbata per un model d'estil diguem-ne més esportiu, amb caçadora. No s'equivoquen. En homes ni en dones es tracta de peces de mercadet. Però, fotos a banda, el missatge és: avui no estem treballant dur en actes solemnes que requereixen serietat i etiqueta. I no és que no mantenim serietat en les obligacions institucionals. Encara que a vegades siga difícil fer-ho creure. En fi. Avui som gent normal i corrent i vestim d'una manera més informal i propera a la gent del carrer.

Sí, ja, però quins armaris, no?

MIRADA CAP AL FUTUR

05

EL FUTUR DE LES FALLES:

reptes i oportunitats

Un dels grans reptes del món faller és, sens dubte, la sostenibilitat ambiental.

El foc, símbol de renovació i purificació, conviu hui amb una realitat marcada per l'emergència climàtica i la necessitat de reduir l'impacte ecològic.

per Juan Espinosa i Gil

El futur de les falles: reptes i oportunitats

Parlar del futur de les Falles és parlar, inevitablement, de qui som i de cap a on volem anar com a societat. Les Falles no són només una celebració puntual que esclata al mes de març, sinó un reflex col·lectiu de la nostra manera de pensar, de conviure i de mirar el món amb ironia, esperit crític i estima pel que és nostre. Al llarg de la història, la festa ha sabut adaptar-se a contextos socials, polítics i culturals molt diferents, i eixa capacitat d'evolució és, precisament, una de les seues majors fortaleeses de cara al futur. Un futur que de segur està ple d'esperança però hem de tindre en compte d'on venim i on estem actualment.

Un dels grans reptes del món faller és, sens dubte, la sostenibilitat ambiental. El foc, símbol de renovació i purificació, conviu hui amb una realitat marcada per l'emergència climàtica i la necessitat de reduir l'impacte ecològic. Les Falles del futur hauran de continuar cremant, ja que és un dels símbols de la nostra festa, però també hauran de fer-ho de manera més conscient i responsable. La investigació de nous materials, la reducció de productes contaminants, el reciclatge i la reutilització, així com una millor planificació dels recursos, obrin la porta a una festa més respectuosa amb l'entorn sense renunciar a la seua essència.

Un altre repte clau és la continuïtat generacional. El relleu no és automàtic, cal treballar-lo. Hem de saber transmetre entre generacions eixe sentiment de falla, eixes ganes de viure la festa, però sobretot eixe esperit de treball conjunt i constant per mantindre tota una comissió. No podria imaginar-me la nostra comissió sense l'incansable treball de les nostres bunyoleres. Ací recorde molt la meua *abuela* 'Carmencin la Maedeueta', una dona d'aquell grup de dones que dedicaven, i algunes, com Maruja o Amelia, encara dediquen, gran part de les seues vides per fer créixer la falla. Recorde quan aplegaven els diumenges de bunyols al mes de novembre i jo mateix li preguntava que on anava amb el fred que feia i damunt sense guanyar diners i ella sempre em deia que perquè la falla avance, s'ha de treballar sense res a canvi, només per estima a la falla. Eixe esperit és el que hem de transmetre a les generacions futures, unes generacions que viuen un món molt tecnològic, amb molts avanços, però que hauran de conjugar amb aquest esperit de treball.

Les noves generacions viuen en un món digitalitzat, amb noves formes de comunicació i d'oci, i les Falles han de saber dialogar amb eixa realitat. El casal pot i ha de ser un espai atractiu, obert, dinàmic i participatiu, on la joventut no només siga present, sinó protagonista. Eixe lloc de trobada on siguen capaços de deixar els seus mòbils per poder gaudir d'una estona de conversa, de rialles, de records i de treball per la seua comissió. Donar-los veu, responsabilitats i capacitat de decisió és assegurar que la festa

continue viva i arrelada, però sempre han de saber escoltar els més majors de la comissió. Han de conèixer la nostra història, han de saber tot el que treballaren els nostres avantpassats per aconseguir el que tenim hui en dia, han de saber com va començar tot per poder valorar i respectar el que tenim, però també per saber quines coses volem mantindre en el futur i quines altres haurem de canviar per millorar la festa de les falles.

Relacionat amb això, el futur de les Falles passa també per una major formació i consciència fallera. Conèixer l'origen de la festa, el significat de la sàtira, el valor de l'art faller i la importància del treball col·lectiu ajuda a viure les Falles amb més profunditat i respecte. Apostar per activitats culturals, xarrades, exposicions i iniciatives educatives és invertir en una festa més madura i coherent. Una festa més formada i amb més

coneixement serà sempre una festa més ben preparada.

Un aspecte que no pot quedar al marge és la igualtat i la inclusió. Les Falles han d'avançar cap a un model on totes les persones, independentment del seu gènere, edat o condició, tinguen les mateixes oportunitats de participar i decidir. El paper de la dona, històricament fonamental però sovint invisibilitzat, mereix un reconeixement real i una presència plena en tots els àmbits de la vida fallera. Hem de saber que al nostre municipi tenim quasi el doble de dones que homes a les comissions falleres, una dada que posa molt en valor el gran paper de la dona dintre de la nostra festa fallera. Per tant, o fem que el futur siga inclusiu o no serà.

La convivència amb la ciutat i el veïnat és un altre dels grans desafiaments. Els pobles i les ciutats a poc a poc van creixent, es van desenvolupant i gent d'altres llocs del món va venint a viure als diferents municipis del nostre País Valencià. Gent que no ha estat instaurat en la nostra cultura de festa de carrer i no coneix com es desenvolupa aquesta gran festa, més enllà del que han pogut veure pels mitjans de comunicació, han de saber que aquesta és una tradició amb molts anys d'història, és molt més que una celebració, pròpia del territori on ells han decidit anar a viure i han d'aprendre a conviure amb tot allò que comporta l'organització d'aquesta. Les Falles transformen l'espai urbà, alteren rutines i generen molèsties inevitables. El gran repte de les comissions, amb l'ajuda dels mateixos ajuntaments, està a saber

Les Falles han d'avançar cap a un model on totes les persones, independentment del seu gènere, edat o condició, tinguen les mateixes oportunitats de participar i decidir.

El paper de la dona, històricament fonamental però sovint invisibilitzat, mereix un reconeixement real i una presència plena en tots els àmbits de la vida fallera.

gestionar eixe impacte amb responsabilitat, diàleg i empatia. S'ha d'escoltar el veïnat, millorar l'organització i fomentar el respecte mutu, perquè la festa continue sent un motiu d'orgull i no de conflicte, perquè com tots sabem el dret al descans en casa és un dret fonamental protegit per llei i s'ha de treballar perquè la festa perdure en el temps. La festa ben feta perdurarà, la festa mal feta s'acabarà.

Pel que fa a les oportunitats, la festa disposa d'un enorme potencial creatiu. L'art faller pot continuar evolucionant, incorporant nous

llenguatges, tècniques i discursos, sense perdre la sàtira ni el caràcter efímer. Les Falles poden ser espais de reflexió sobre problemàtiques actuals com la desigualtat, la tecnologia, el medi ambient o la identitat cultural, fent del carrer un lloc de debat i pensament col·lectiu. A més, el futur passa per reforçar el paper de les Falles com a motor cultural i social durant tot l'any. El casal pot ser un centre de vida comunitària, un espai obert al barri, a la solidaritat i a la cultura. Quan les Falles transcendeixen el calendari i es converteixen en una manera d'estar al món, guanyen sentit i força.

No podem oblidar la importància de la llengua valenciana com a vehicle natural d'expressió fallera. Els versos, els llibrets, la crítica i l'humor troben en la nostra llengua la seua autenticitat. Defensar-la i usar-la amb normalitat és una manera de garantir que les Falles continuen sent arrelades, pròpies i recognoscibles. Hem d'utilitzar la nostra llengua i més quan parlem de la nostra festa. Hem de saber que només nosaltres serem capaços de mantindre en el temps un dels tresors més grans que tenim a la nostra terra, un tresor amb centenars d'anys d'història. No podem permetre que les falles perden la seua essència valenciana, estic d'acord que hem de globalitzar-les, ja que és una festa molt rica en molts aspectes, però sense perdre la nostra identitat que ens fa tan grans dins del món.

En definitiva, el futur de les Falles no està escrit, però sí que està en mans de les persones que les fan possibles cada dia. El repte és gran, però també ho és la il·lusió. Si sabem combinar tradició i innovació, respecte i crítica, festa i responsabilitat, les Falles continuaran sent una expressió viva del nostre poble. Perquè mentre hi haja un monument plantat, una banda sonant i un barri unit al voltant del foc, les Falles seguiran il·luminant el nostre futur amb passió, cultura i germanor.

The background of the image features crumpled brown paper, possibly from a newspaper or a large bag, scattered across a two-toned background. The top half is a solid olive green, and the bottom half is a solid blue. The crumpled paper is in various shapes, including long tubes and flat, folded pieces, creating a textured, chaotic look.

**QUÈ FAREM
ESTES
FALLES?**

PROGRAMA

DISSABTE, 14 DE FEBRER

A les 18:30 h. Concentració al nostre Casal.

A les 19:00 h. Recollida de les Falleres Majors i Presidents.

A les 20:30 h. Presentació de la nostra Fallera Major Infantil **MARTINA MAZZONE I COMENDADOR**, del President Infantil **JAVIER MACIÁN I GAMÓN** i de la Fallera Major **MALENA LLORENS I CRUZ** a l'Auditori Municipal de l'Eliana.

En acabar l'acte de la presentació se servirà "xocolata amb panous" al nostre casal.

DIUMENGE, 15 DE FEBRER

A les 11:30 h. Concentració al nostre casal per a iniciar "L'ARREPLEGÀ" i entrega del Llibret a tots els que col·laboren amb les seues aportacions.

DIVENDRES, 20 DE FEBRER

A les 19:00 h. Encessa de Llums i Albaes

A les 20:30 h. Presentació del Llibret de la Falla al nostre casal.

DISSABTE, 21 DE FEBRER

A les 11:30 h. Concentració de tota la Comissió al nostre casal per a assistir a l'acte de "LA CRIDA".

A les 12:00 h. "CRIDA" a la plaça del País Valencià. En acabar este acte, cercavila pels carrers de la població.

A les 17:30 h. **GALA FALLERA** i Exhibició de "PLAY BACKS" a l'Auditori del Centre Soci Cultural de l'Eliana, organitzar per la Junta Local Fallera.

DIUMENGE, 22 DE FEBRER

A les 12:30 h. Paelles de Confraternitat Fallera al Pàrquing del Centre Sociocultural, organitzades per la Junta Local Fallera. (Cada Falla haurà de portar les paelles i els ferros, plats i coberts. Els ingredients "pollastre, conill, verdura, arròs, oli, pimentó, sal i aigua, així com la llenya", anirà a càrrec dels organitzadors).

Què farem estes falles?

DISSABTE, 28 DE FEBRER

A les 08:00 h. Muntatge del Parador

A les 18:30 h. Concentració al Parador per a formar les diferents comparses que participaran en la Cavalcada.

A les 19:00 h. **GRAN CAVALCADA** de carrosses i comparses, amenitzada per unes quantes bandes de música de renom de la Comarca de Camp de Túria.

A les 21:30 h. Sopar al parador per a tots els Fallers i Falleres.

A les 23:30 h. Després actuarà una orquestra en la plaça del País Valencià, organitzada per la Junta Local Fallera.

DIUMENGE, 1 DE MARÇ

A les 12:00 h. Scape Room per als infants.

A les 12:30 h. L'Aperitu – Musica i bon ambient a la Falla on podràs prendre l'aperitiu.

A les 14:00 h. Paelles al nostre Parador.

DISSABTE, 7 DE MARÇ

A les 18:30 h. Concentració al Parador per a formar les diferents comparses participants en el Tren Faller

A les 19:00 h. **TREN FALLER** de comparses, amenitzat per unes quantes bandes de música de renom de la Comarca de Camp de Túria.

A les 21:30 h. **GRAN TORRA**, a càrrec dels Fallers.

A les 23:00 h. Gran Disco Mòbil

DIUMENGE, 8 DE MARÇ

A les 12:00 h. L'Aperitu – Musica i bon ambient a la Falla on podràs prendre l'aperitiu.

A les 14:00 h. Mascletà Morada del Dia de la Dona organitzada per l'Ajuntament de l'Eliana

A les 14:30 h. Paelles al nostre Parador.

A les 17:30 h. Disco Tik-Tok i berenar per als menuts de la falla.

DIVENDRES, 13 DE MARÇ

A les 20:30 h. Començament de “**LA PLANTÀ**” de la nostra falla gran.

A les 21:30 h. Les nostres tradicionals paelles de **LA PLANTÀ**. En acabar, cercavila per la nostra demarcació amb els ninots de les nostres falles.

DISSABTE, 14 DE MARÇ

- A les 12:00 h. Concentració al nostre parador de tots el fallers i falleres per a fer una cercavila
- A les 14:00 h. Mascletà organitzada per la Comissió “Falla Verge del Carme”
- A les 17:30 h. Berenar per als més menuts de la falla.
- A les 19:00 h. Concurs de Truites de Creïlla.
- A les 21:30 h. Sopar al Parador per a tots els fallers i falleres.
- A les 23:15 h. Gran **CORREFOC** organitzat per la Junta Local Fallera.
- A les 00.00 h. Ball fins a les tantes a càrrec de l'**orquestra NEXUS**.

DIUMENGE, 15 DE MARÇ

- A les 12:00 h. Concentració al nostre parador de tots el fallers i falleres per a fer una cercavila.
- A les 14:30 h. Paelles al nostre Parador.
- A les 17:30 h. Berenar per als mes menuts de la falla.
- A les 18:00 h. Tallers per als infants de **Graffittis**.
- A les 19:00 h. Exhibició de Xarangles.
- A les 21:00 h. Sopar d'aixella al nostre parador.
- A les 23:00 h. Continuarem amb l'Exhibició de Xarangles.

DILLUNS, 16 DE MARÇ

- A les 10:00 h. Esmorzar al parador.
- A les 17:30 h. Berenar per als mes menuts de la falla.
- A les 18:30 h. “Tú sí que vales” per a la comissió infantil.
- A les 21:30 h. Sopar al Parador per a tots els fallers i falleres.
- A les 23:00 h. Gran Discomòbil.

DIMARTS, 17 DE MARÇ

- A les 10:00 h. Esmorzar al parador.
- A les 11:30 h. Parkour.
- A les 17:30 h. Berenar per als infants de la falla.
- A les 18:00 h. **GYMCANA** organitzada per la delegació d'infants.
- A les 21:00 h. Sopar al Parador per a tots els fallers i falleres.
- A les 23:30 h. Ball fins a les tantes a càrrec de l'**Orquesta NO COMMENT**.

DIMECRES, 18 DE MARÇ

A les 10:00 h. Esmorzar al parador.

A les 12:30 h. Concentració al nostre parador de tots els fallers i falleres per a fer una cercavila.

A les 14:00 h. Mascletà organitzada per la Comissió "Falla Antic Moli i Casetes".

A les 18:00 h. Concentració al nostre casal faller de les Comissions Infantil i Major per a assistir a l'acte de **L'OFRENA A LA MARE DE DÉU DEL CARME**. Les Falleres i Falleres hauran de portar mantellina en este acte.

A les 18:30 h. **OFRENA** a la Mare de Déu del Carme.

A les 21:30 h. Sopar al Parador per a tots els fallers i falleres.

A les 23:45 h. **NIT DEL FOC**. Focs d'artifici a la nostra demarcació.

A les 00:00 h. Ball fins a les tantes a càrrec de l'Orquesta **MÀGIA NEGRA**.

DIJOUS, 19 DE MARÇ

A les 08:00 h. Extraordinària **DESPERTÀ** i **XOCOLATÀ**.

A les 10:00 h. Esmorzar al parador.

A les 11:30 h. Concentració al nostre Casal de tota la Comissió per a assistir a la missa en **HONOR DE SANT JOSEP**. En acabar la missa, **CERCAVILA**.

A les 14:00 h. **GRAN MASCLETÀ** organitzada per la nostra Comissió "Falla Josep Antoni, Puríssima i Major" a càrrec de la Pirotècnia **HERMANOS CABALLER**. A l'aparcament del Poliesportiu.

A les 20:00 h. Sopar infantil "Perritos".

A les 21:00 h. Sopar d'aixella al nostre parador.

NIT DE LA CREMÀ

A les 22:00 h. Després d'un bonic castell de focs d'artifici, la nostra Fallereta Major, **MARTINA MAZZONE I COMENDADOR**, acompanyada pel President Infantil **JAVIER MACIÁN I GAMÓN**, encendran la traca que li pegarà foc a la nostra Falleta Infantil.

A les 23:00 h. A ballar una estona amb música al parador.

A les 23:30 h. Després d'un castell de focs d'artifici, la nostra Fallera Major, **MALENA LLORENS I CRUZ**, acompanyada del nostre president de la falla **DANIEL CARRIÓN I TORRENT**, encendrà la traca que li pegarà foc a la Falla Gran.

Després de la **CREMÀ**, continuarem amb la música fins que les nostres forces s'esgoten.

ACTES COMMEMORATIUS

**FALLA
JOSEP ANTONI,
PURÍSSIMA
I MAJOR
2026**

**50é ANIVERSARI
1975-2025**

El 50 Aniversari de la nostra Falla ha sigut un viatge emocionant...

... per la nostra història, les nostres arrels i les persones que han fet possible que, mig segle després, continuem sent una comissió viva i plena d'il·lusió.

Aquest aniversari no hauria estat possible sense l'esforç i dedicació de la Comissió del 50 Aniversari, formada per Teresa Molina, Marta Andrés, Amparo Marco, Aroa Barrera, Carmen Daries, Malena Llorens, Imma Cruz, Sonia Gil i jo mateixa al capdavant com a Comissària.

Per a mí, que sóc fallera des de la fundació de la comissió, ha estat una satisfacció immensa i un gran orgull poder dirigir aquest grup i organitzar cada acte amb amor, detall i respecte a la nostra història, sempre amb la intenció de fer d'aquest aniversari un record inoblidable per a tots i totes.

Al llarg de l'any hem viscut actes molt especials que han unit passat, present i futur: la Gala Fallera, amb homenatges a fundadors i representants de tots els temps; l'Ofrena del 25 Aniversari, plena de sentiment pels carrers de l'Eliana; la visita de la Mare de Déu Peregrina, amb música, danses i devoció; la Xarrada i Exposició d'Indumentària, que ens va apropar la riquesa del vestit tradicional; i el Sopar de Gala, vetlada entranyable que va reunir generacions de fallers i falleres.

I com a colofó final, tot aquest esforç i compromís va ser reconegut amb el Premi Ciutadania 2025 en la categoria de cultura, com a homenatge a mig segle de dedicació a la cultura, la llengua i les tradicions del nostre poble.

Les imatges que acompanyen estos textos són fragments de la nostra història i moments que ja formen part de la memòria col·lectiva de la Falla Josep Antoni, Puríssima i Major de l'Eliana.

Amb tot el meu afecte i agraïment,
Teresa Peiró
Comissària del 50 Aniversari

50 ANYS FENT HISTÒRIA

Una nit plena d'emoció, agraïment i orgull pels nostres 50 anys d'història.

La Gala Fallera va ser el primer dels actes que vam celebrar amb motiu del 50 Aniversari, una vesprada especialment pensada per reconèixer a les persones que han construït la història de la nostra comissió. En ella es reuniren Falleres Majors i presidents de totes les èpoques, en un emotiu encontre entre generacions.

Es va retre homenatge tant als fundadors que encara hi són entre nosaltres com Vicent "El Rubio" o Conxin "La Figuera", com a aquells que han estat en la comissió des de l'inici fins al dia de hui: Imma Cruz, Manolo Cruz, Juan Espinosa, Carmen Martínez, Elena Escrivà, Teresa Peiró i Teresa Molina.

També vam aprofitar per reconèixer la tasca imprescindible de les nostres buñoleres —Amelia, Maruja, Blanca, Pepa, Veva, Fina i Sota—, i es va dedicar un càlid aplaudiment a Pascual Arnau, mític mantenidor de la comissió.

GALA FALLERA

OFRENA DEL 50é ANIVERSARI

Un homenatge senzill però carregat de sentiment

L'Ofrena és un dels actes més emotiu de la festa de les falles. Al nostre poble, cada 18 de març, els faller i falleres recorren els carrers de l'Eliana per ofrenar amb flors a la Mare de Déu del Carme. En aquest any tan especial del 50 Aniversari, l'acte va adquirir un significat encara més profund.

Un gran nombre de falleres i fallers que han representat la comissió al llarg de la seua història van participar en l'ofrena, desfilant amb les seues bandes i cambres de Falleres Majors i presidents i omplint el recorregut de records, emoció i sentiment faller.

Com a cloenda de l'acte, es va col·locar una placa commemorativa dels 50 anys a l'encreuament de carrers on plantem el nostre monument, com a record i homenatge a mig segle de tradició fallera.

Un homenatge senzill però carregat de sentiment a la nostra tradició i a totes les persones que han fet possible aquesta Falla.

VISITA DE MARE DE DÉU PEREGRINA

Amb motiu del 50 Aniversari, la nostra Falla va tenir l'honor de rebre, al mes de juliol, a la Mare de Déu Peregrina, la "Txeperudeta", un acte carregat de devoció i emoció. Agraïm especialment a la Confraria de la Mare de Déu del Carme les gestions realitzades per fer possible esta visita.

La Mare de Déu va recórrer els carrers del municipi i va finalitzar la processó a la nostra Falla, on va ser rebuda amb danses valencianes, música i l'aplaudiment de tota la comissió. Com a record d'aquest dia històric se li va imposar la insígnia del 50 Aniversari. L'endemà es va celebrar una missa en el seu honor a la parròquia de Nostra Senyora del Carme de l'Eliana.

Mesos després, en setembre, falleres i fallers van retornar la visita a la Basílica de València, vestits amb indumentària tradicional i tancant així un emotiu vincle entre la nostra Falla i la Mare de Déu.

XARRADA I EXPOSICIÓ D'INDUMENTÀRIA VALENCIANA

Dins de les activitats culturals del 50 Aniversari, vam comptar amb la visita de Xavier Rausell, reconegut expert en indumentària tradicional valenciana i autor de diversos estudis i publicacions que aprofundeixen en la història, el significat i l'evolució del vestit valencià.

Durant la xarrada, Rausell ens va introduir en el fascinant món de la indumentària tradicional, mostrant imatges i peces que ajudaren a comprendre la riquesa i la importància cultural de cada element.

Paral·lelament, en el casalet, es va celebrar l'exposició d'indumentària, amb damassos, basquinyes, refajos i sedes que representaven diferents èpoques i l'evolució del vestit tant femení com masculí. També es va mostrar una àmplia col·lecció de joies i complements, com mantellines, que completen la nostra indumentària tradicional valenciana.

SOPAR DE GALA

El 29 de novembre vam celebrar el sopar de Gala del 50 Aniversari, una vetlada formal i emotiva a la que van assistir tant els representants dels 50 anys d'història com els membres actuals de la comissió.

Durant la nit es va voler agrair la participació de tots aquells que ja no pertanyen a la comissió així com el treball de totes les persones que han fet possibles els actes d'aquest aniversari.

Va ser una vetlada divertida i entranyable, plena de bon ambient i germanor, que va continuar fins ben entrada la matinada.

PREMI CIUTADANIA 2025

Els Premis Ciutadania són un reconeixement que atorga anualment l'Ajuntament de l'Eliana. Enguany, la nostra comissió va ser distingida en la categoria de Cultura, coincidint amb la celebració del 50 Aniversari.

Es va destacar que la Comissió de la Falla Josep Antoni, Puríssima i Major de l'Eliana va ser la primera constituïda al poble, i la seua trajectòria en la promoció i difusió de les manifestacions artístiques, culturals, tradicionals, folklòriques, satíriques i innovadores del Poble Valencià. Especialment, es va reconèixer la labor en la defensa i divulgació de la llengua valenciana segons les normes de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua.

El premi va ser recollit pels nostres representants i entregat per l'Alcalde Salva Torrent, en nom de tot el poble, com a reconeixement a mig segle de dedicació, cultura i festa.

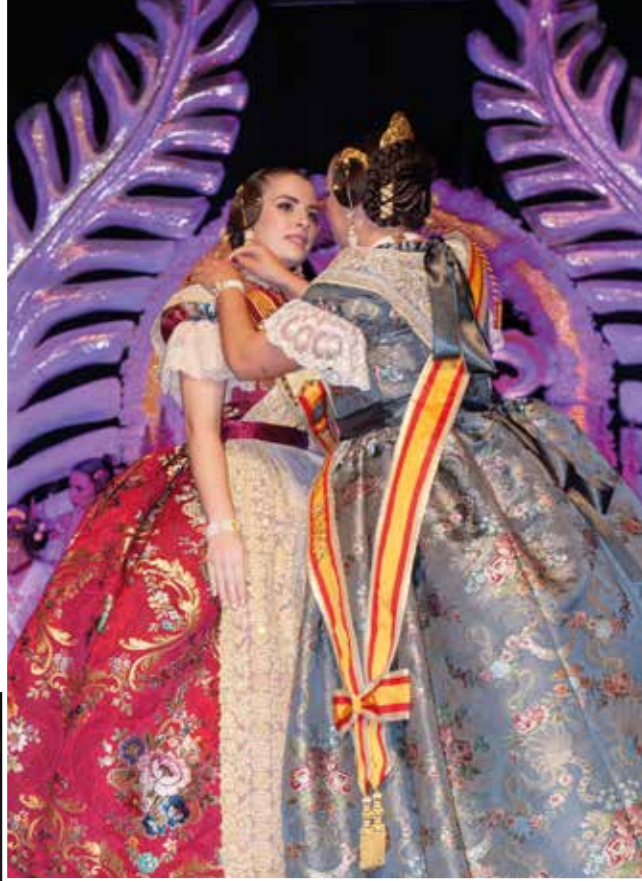
**QUE FEM
EN LA
JOSEPA?**

GRANS MOMENTS

Nomenament-proclamació

Tren
Fallar

Dia de la Dona

Premi del Llibret

Plantà

Setmana fallera

Correfocs

Cremà

Besamans
Mare de Déu

Entrevista

A la Fallera Major de 2025:

PAOLA PRAT I HERRERO

Pregunta: Ha passat l'any més ràpid del que t'imaginaves?

Resposta: Sí, totalment Tíre la vista enrere i em dona vertigen veure com ha passat de ràpid l'any. Pareix que va ser ahir quan Dani ens va cridar per a dir-nos que anava a ser la pròxima fallera major. Encara que no em puc queixar, perquè a l'haver sigut la representant de la comissió en el nostre 50é aniversari, he tingut el privilegi de poder viure més actes fora de la setmana fallera, i això m'ha fet viure el regnat durant tot l'any.

P: Si hagueres de definir el teu regnat en una sola paraula, quina seria i per què?

R: Crec que el definiria en dues paraules: família fallera. Aquest any ha sigut molt especial per a mi, perquè m'ha unit encara més a la falla i a tots els fallers i falleres. Estic molt agraïda, perquè m'he sentit molt acompanyada en tot moment d'aquesta gran família fallera que és la nostra comissió.

P: Hi ha hagut algun acte que t'haja sorprès especialment? Que no el tenies com un dels teus favorits i ara sí, per exemple.

R: Òbviament, els meus dos actes preferits: l'ofrena i la cremà. Han sigut encara més especials aquest any. Però un que recorde amb moltíssima estima i que no m'esperava que fora així és la cavalcada. M'ho vaig passar molt bé amb Isabella i Yoel a la carrossa i vaig divertir-me molt en arribar en acabar la cavalcada i estar amb la resta de fallers i falleres de la comissió, gaudint tots junts.

P: Alguna anècdota que ens pugues contar?

R: Crec que sempre recordaré el dia que vàrem celebrar l'Ofrena, ja que, a causa de la pluja es va haver de dur a terme el dia 19 al matí. Jo estava prou estressada per la pluja, per si no ens donava

trevi i recorde que no podia escoltar la nostra banda de música perquè els representants estàvem molt lluny d'ella. De sobte, tota la cort masculina que ens acompanyava, va començar a cantar per a animar-me. Em varen donar tants ànims, que varen aconseguir que un moment d'estrés es convertira en un de riure i companyia.

P: Les falleres majors de l'Eliana de l'any 2025 heu portat la germanor fallera a un altre nivell, inclús vos vàreu fer samarretes. Conta'ns un poc més sobre aquest vincle especial que heu creat les quatre.

R: Sí! La veritat és que ens hem agafat molta estima. Va sorgir de forma natural, al parlar amb elles a través de les xarxes socials per a convidar-les a l'exposició dels vestits. A partir d'aquell moment, vàrem crear un grup de WhatsApp i va ser una de les millors decisions de l'any. Al final hem compartit molts moments, però més que això, molts sentiments que sols nosaltres quatre compreníem. Ha sigut un plaer enorme compartir aquest any amb Carol, Andrea i Isa.

P: Vens d'una família molt fallera. Quin paper ha tingut tota la teua família durant el teu any?

R: La meua major sort ha sigut la meua família. Tots s'han unit per a fer d'aquest any un d'inigualable per a Isabella i per a mi. No sols els meus pares, que han estat al meu costat en tot moment, el meu germà, els meus tios, els meus cosins... Allà on mirara sempre estaven per a ajudar-me, animar-me i acompanyar-me. No hauria pogut ser fallera major sense ells i soc molt feliç de tindre la família tan fallera que tinc.

P: I a més a més, has pogut compartir un any molt especial amb la teua cosina Isabella.

R: Crec que a les dues ens ha marcat moltíssim aquest any i ens ha unit com mai. Recorde amb tanta

estima anar juntes a escollir les teles dels vestits i tots els moments al cotxe que hem compartit quan anàvem a fer-nos els monyos. Anàvem les dues soles, comentant com estàvem vivint tots els actes i són records que em guardaré per a sempre.

P: La teua mare ha sigut la màxima representant de la nostra falla en dues ocasions, per tant, podem dir que és tota una experta. Et va donar algun consell per a afrontar el teu regnat?

R: A banda de ser el meu gran suport aquest any, la meua mare s'ha assegurat de què seguirà el seu consell de gaudir al màxim. Sempre em recordava la sort que tenia de ser fallera major i de la responsabilitat que aquest càrrec comporta. Més que consells, m'ha donat suport, estant sempre per a mi durant tot el regnat.

P: I el teu germà va compartir amb tu unes falles molt especials, les del 2010. Tot i que aquesta vegada no t'ha pogut acompanyar del braç, segur que ha sigut un suport primordial.

R: El meu germà es va fer setze hores de vol en tres dies simplement per a estar a la meua presentació. No sé com tinc la sort de tindre un germà que m'estima tant i que fa tant per mi. Ell ha gaudit també moltíssim d'aquestes falles i l'he sentit al meu costat igual que sempre.

P: Igual que li vàrem preguntar a Aroa, es viuen diferents els actes com a fallera major infantil que com a fallera major?

R: Sens dubte! Jo vaig ser fallera major infantil quan era molt xicoteta i quasi no era conscient de tot el que implicava. M'ho vaig passar molt bé, però anava un poc seguint el que em deien els meus pares. Viure-ho als vint-i-cinc anys és una altra cosa. Eres molt més conscient de la responsabilitat que és ser fallera

major, però també de totes les coses bones que porta, que són moltes. Des d'escollir des de zero el meu vestit de fallera major, que per a mi va ser molt especial, com poder valorar tots i cadascun dels actes viscuts com a representant de la nostra comissió.

P: Amb què et quedes del teu any com a fallera major?

R: Em quede amb totes les persones que m'han acompanyat. Amb Isabella i Yoel i les seues famílies, que han sigut tota una sort i que ocupen un lloc especial al meu cor. Amb Dani, que m'ha animat sempre que mirava el cel, preocupada per la pluja i que ha sigut un gran president. Amb la meua família i els meus amics i amigues. I amb tots els membres d'aquesta gran falla. Per a mi tot ells i elles han sigut el més especial del meu any i ho recordaré sempre.

P: I quin ha sigut el repte més gran?

R: Crec que la logística de viure fora. Anar corrents a la falla només eixir del tren... però ho faria mil vegades més!

P: Ara, li passes la banda a una persona molt especial per a tu: Malena, qui veurà complit el seu somni de ser fallera major en 2026.

R: No imagine una persona que em faça més il·lusió passar-li la banda que a Malena. Som amigues des de fa molts anys i sempre havíem somiat amb ser falleres majors, però no ens imaginàvem que tindríem la sort de passar-li jo la banda i d'alguna manera continuar compartint el nostre somni. Malena ja sap que em tindrà al seu costat per a tot el que necessite, igual que ella ha estat per a mi aquest any. Sé com d'especial va a ser aquest 2026 per a ella i espere que ho gaudisca tant, o inclús més que jo!

BONES FALLES!

Entrevista

A la Fallera Major i President Infants de 2025:

ISABELLA HERRERO i YOEL SÁNCHEZ

Pregunta: Com vos vàreu sentir quan vos varen nomenar? Us ho esperàveu?

ISABELLA: Jo ho vaig saber uns dies abans, just quan en eixir de l'institut vaig veure a la meua cosina Paola esperant-me amb un ram de flors. La veritat és que estava molt il·lusionada, perquè era el meu somni. Recorde que el dia del nomenament estava molt nerviosa i a la vegada contenta de poder ser fallera major infantil.

YOEL: Jo la veritat no m'ho esperava, perquè aquell dia estàvem a un dinar familiar i no teníem previst baixar a la falla. Recorde que els meus pares em varen dir que anàrem, em vaig arreglar i, al final em varen nomenar a mi! Em va fer molta il·lusió.

P: Quin és el record més especial de les falles 2025?

I: No tinc un record especial, perquè són molts. Però veure a tota la meua família en tots els actes em va fer molta il·lusió.

Y: Jo recorde amb molta estima l'ofrena, perquè veure a la Mare de Déu vestida amb totes les flors que nosaltres li havíem portat va ser molt bonic.

P: Com descriuríeu les falles 2025 en una paraula?

I: Especials

Y: Extraordinàries

P: Quin era el vostre acte preferit abans de ser els màxims representants? Encara és el mateix o ha canviat?

I: Des que soc xicoteta, el meu acte preferit ha sigut la presentació, però aquest any ha canviat a l'ofrena, perquè va ser l'acte en què més em vaig emocionar.

Y: Per a mi la gala fallera, perquè tinc l'oportunitat de veure tots els balls de totes les falles juntes, com si fórem una gran família. La veritat que continua sent el mateix.

P: Com ha sigut compartir regnat amb Paola i Dani? Què heu après d'ells?

I: Amb Dani ha sigut molt guai, perquè transmetia moltíssima alegria. I amb Paola, no podria haver sigut millor fallera major, ja que és la meua cosina i sempre havia somiat a ser fallera major infantil amb ella.

De Dani m'ha encantat la manera en què parla en públic. Ho fa tan natural i tan divertit! I de Paola he après l'amor i el sentiment que li posa a cada acte.

Y: Sí, exacte, ha sigut molt divertit compartir regnat amb ells! Tant Dani, com Paola han estat sempre al nostre costat i ens han ajudat en tot.

P: Què vos agrada fer en el vostre temps lliure?

I: M'agrada molt jugar al pàdel i eixir amb els meus amics.

Y: A mi entrenar a futbol i jugar amb els meus amics a la Play.

P: I quina és la vostra activitat preferida de la setmana fallera?

I: El 'Tú Sí Que Vales' sempre m'ha agradat, perquè ens reunim les amigues per a preparar alguna actuació, i el concurs de truites també m'ha agradat molt sempre. Aquest any més encara, perquè vàrem provar i hem pogut veure com és el concurs des de l'altra banda.

Y: A mi també m'agrada molt el 'Tú Sí Que Vales'. M'agrada molt participar amb els meus amics i veure totes les actuacions.

P: Què voleu ser de majors?

I: M'agrada la branca sanitària, com a metge forense o matrona.

Y: Jo vull ser periodista esportiu.

P: I vos agradaria ser en un futur els màxims representants de la cort major?

I: Sí! M'encantaria.

Y: Sí, si es dona l'oportunitat, per què no?

P: Enguany és el torn de Martina i Javi. Quin consell els doneu?

I: Que gaudisquen tot l'any amb tots els preparatius, i durant la setmana fallera que disfruten de cada moment també, perquè no es tornaran a repetir.

Y: Sobretot, que en la presentació estiguen calmat amb els discursos, que no es posen nerviosos, perquè és una estoneta i ja està. Que gaudisquen i que s'ho passen molt bé.

P: Si haguéreu de descriure la nostra falla en una paraula, quina seria?

I: Família.

Y: Família

US ESPEREM A TOTS/ES!

En l'Eliana
implantes
y dientes fijos
en el mismo día

Diagnóstico + TAC
gratis y sin compromiso

Solicita tu **1ª VISITA GRATUITA**

Calle Molino, 11, 46183 l'Eliana, Valencia

900 909 159

vericatimplantologia.com

GUIA COMERCIAL

SALUD

DENTAL

VIDA

ACCIDENTES

DECESOS

MASCOTAS

**Cuidar de las personas
es mucho más que cuidar
de su salud**

Asisa L'Eliana

C/ Purísima, 15 B

Tfno.96 243 94 55

Empresa Colaboradora:
R 200
AÑOS

asisa
Sabemos cómo cuidarte

DESATASCOS

ENRIQUE DESCO S.L.

677 123 123

- ✓ Desatascos 24h
- ✓ Limpieza alcantarillado
- ✓ Inspección tuberías
- ✓ Vaciado fosas sépticas

24H
365 DÍAS

OTTO & MIA

MODA & COMPLEMENTOS

C/ General Pastor, 29 · La Eliana · Telf. 961 022 418

Carlos Martínez
Dpto Comercial
654 436 639

www.hermanoscaballer.com

LLAR DEL JUBILAT

Jose Ming Qiang Chen

c/ Virgen del Carmen, 11 L'Eliana (Valencia)

nuriaxinyichen@gmail.com

Tel. 688 08 09 83

BAR EL MERCAT

Reservas: **962 758 138**

C./Begonya, 1 - 46183 L'Eliana (Valencia)

cladenayarestauracionsl@gmail.com

@ bar.mercat

ASSESSORIA
TORRENT
FISCAL - LABORAL - COMPTABLE

C/ Molí, 2-1r - 46183 L'ELIANA (València)

☎ 96 274 17 05 - 96 274 08 23

☎ 697 176 008 ✉ torrent@astorrent.com

AlexscienceFit
CENTRO DE ENTRENAMIENTO PERSONAL

☎ +34686924158
✉ alexsciencefit_center
✉ info@alexsciencefit.com

ENTRENA CON PROPÓSITO.
RESULTADOS REALES, SIN EXCUSAS

¿QUIERES SABER CÓMO TRABAJAMOS?
LEE EL QR Y DESCÚBRELO

Tigernuts es el líder mundial en el desarrollo y la comercialización de productos derivados de la chufa.

Con más de 20 años de experiencia, ofrecemos un nivel de expertise único en el sector, logrado a través de inversiones y esfuerzos constantes en I+D. No solo aportamos soluciones a nuestros clientes con propuestas innovadoras: les acompañamos en el desarrollo de sus productos.

TIGERNUTS

www.tigernuts.com

TIGERNUTS TRADERS SL

Av. Pobla de Vallbona, 39 46183 L'Eliana – Spain

Tel. +34 962 740 932

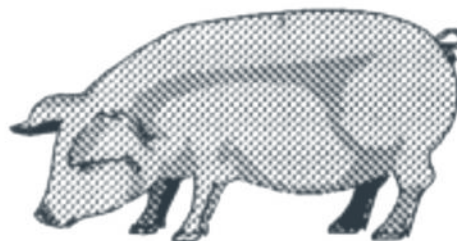
CLIPPING

**Trages cerimònia home.
Estil italià.**

www.clipping.es

Carnisseria

Ramón Marco

Especialitat en corder y embotits casolans

C/ Palacio, 23 • Tel.: 96 165 63 67 • L'Eliana • Valencia

Assessoria Romero i Roldan

Jurídica - Laboral - Fiscal - Comptable

C/ Benissanó 15, 46183
L'Eliana - València
96 275 86 12 - 676 65 60 39
attcliente@asesoriaryr.com

<https://www.asesoriaryr.com>
attcliente@asesoriaryr.com

"Cuidem del teu negoci i cuidem de tu..."

CLINICA DENTAL DENTILASER

Se acerca tu cita

Calle: Gral Pastor 25 bjo 46183 - L'Eliana
Telefono: 601 170 539 - 96 202 74 36
Mail: monroldent@gmail.com

DE LIBRO EN LIBRO

librería y espacio creativo

LIBRERÍA INFANTIL Y ADULTO

*Juegos educativos • Talleres • Cuentacuentos
Artículos de regalo • Manualidades • Papelería creativa*

HAZ TUS ENCARGOS POR WHATSAPP: 664 364 129

www.libreriadelibroenlibro.com

© Síguenos
en Instagram

CALLE FRANCISCO ALCAIDE, 9 - L'ELIANA

la Caseta

GELATERIA - ORXATERIA - IOGURTERIA

Gelateria poble. Carrer General Pastor,10
Iogurteria Avinguda de les Corts Valencianes,16

L'ELIANA
WhatsApp 623 91 90 60

CLUB DE TENIS LAS VEGAS

Tu club de tenis

UBICACIÓN:
C/ Piscina, S/N, 46183,
La Eliana, Valencia

+34 685 77 59 23
contacto@clubdetenislasvegas.com
www.clubdetenislasvegas.com
@clubdetenislasvegas
Club de Tenis Las Vegas

ESCUELA DE TENIS Y PADEL • PISCINA • GIMNASIO • ACTIVIDADES

CLÍNICA VETERINARIA

Tel. 96 022 85 19

C/ Benisanó, 15 bajo
46183 - L'Eliana (Valencia)

URGENCIAS: 639 43 43 44

veterinariaaeliana@gmail.com

Desdejunis - Esmorzars - Degustació de Tapes - Sopars

Sopars per a grups

C/Major, 25 - L'Eliana

Reserves: 962 028 751 629 642 683

Av. Enrique Daries 1 - 46183 L'Eliana - Tel. 963117756

PAPERERIA LLIBRERIA MONTANER

📍 C/ Major 56 46183 l'Elia, València

✉️ pmontanercb@gmail.com

☎️ 610 409 307

☎️ 96 274 09 92

GISAN PAPERERIA GIMENO DESCO

- Papereria
- Llibreria
- Articles de regal

Estem al carrer Gesmils, nº 33, al costat de Consum, davant el col·legi
L'Olivera (Verge del Carme) • Tel. 96 274 40 40 • Mòbil 663 845 766

VINE A VEURE'NS!!!

Papeleriagisan@gmail.com

ribera

Clínica
Pasarela

MÁS CERCA, MÁS SERVICIOS

- Alergología
- Análisis Clínicos
- Anatomía Patológica
- Aparato Digestivo
- Cardiología
- Cirugía General y Digestiva
- Dermatología
- Ecografía

- Enfermería
- Fisioterapia
- Ginecología y Obstetricia
- Medicina de Familia
- Neumología
- Nutrición y dietética
- Oftalmología

- Otorrinolaringología
- Pediatría
- Podología
- Reumatología
- Traumatología del Deporte
- Traumatología y Cirugía Ortopédica
- Urología

Clínica Pasarela. C/ Benissanó, 11, 46183 L'Eliana. cita@centromedicopasarela.es. 961 656 404

COMES

Patisserie i Forn

ESPECIALITAT:

PASTISSERIA SALADA

TARTES I REPOSTERIA

www.comespatisserieia.com

Tots els dies pots gaudir dels nostres pans especials:
llavors de chia, espelta i civada, carbassa, garrofa, sègol,
gallec i pages, tres maltes torrades i cereals

Patisserie i cafeteria:

AVINGUDA ALCALDE ENRIQUE DARIES, 2-Tel. 961 65 56 34

Puríssima, 4 - Tel. 962 74 01 15 - L'ELIANA (València)

**Gaudix de les nostres tapes selectes,
Menú degustació
i tot tipus d'arrossos.**

Safraner
Restaurant - arrosseria

**C/ Benisanó, 21
L'Elia**

961 436 086
661 429 076

safranereliana@gmail.com

díaz
tous

ASSESSORIA

Fiscal Contable Laboral Jurídic

C/Benissanó, 3, 46183 L'Elia
Telf. 962 742 925
Fax. 962 758 411
Email: dt.asesoria@gmail.com

PESCADERIA J.M.

FRANCISCA POVEDA CEA

De martes a sábado
de 8h a 14 h

C/ València, 19, L'Eliana
Encargos: 962 740 805
669 845 087

desde 1999
PILAR VALVERDE
INDUMENTARIA VALENCIANA

Confección tradicional a
medida y complementos.

Asesoramiento personalizado.

C/ Virgen del Rosario, 3
L Eliana

Cita previa 961 656 170

Arte Floral
*El Jardín de
Chelo*

Chelo Pardo
667 710 784

C/ Valencia nº 23 Bajo
46183 L'Eliaana - Valencia
eljardindechelo@gmail.com

TIENDA ONLINE
www.eljardindechelo.es

Telas y Costuras

ARREGLOS Y COMPOSTURAS

 675 408 961

C/ Cristo del Consuelo, 15 - Bajo nº 2
46183 L'ELIANA (Valencia)

desde 1956

ADMÓN. LOTERÍAS¹³

PLAZA SANTA CATALINA, 1
46001 - VALENCIA

96 392 24 11

info@loterias13valencia.com

www.loterias13valencia.com

**LA MEJOR
OPCIÓN PARA
TUS FIESTAS !**

Grupo **Titanic**
EMPRESA DE ESPECTÁCULOS

**TITA
NIC**
ORQUESTA

**em
ORQUESTA**

**NO
COMMENT**

TALLARINA
On Tour

TELF:609 530 317

MORDICK

ÓPTICA + AUDIOLOGÍA

Noelia Calcerrada Barco · ÓPTOMETRISTA
Alejandro Jorge Pastrana · AUDIOPROTESISTA

COGE CITA ONLINE

618 026 245 || 96 274 44 82 · info@mordickopticos.es
Av. Alcalde Enrique Daries, 5, 46183 L'Elia, Valencia

VISITA NUESTRA TIENDA WEB

www.mordickopticos.es

— APERITIVOS —
RAFA

Especialidad en
frutos secos, aceitunas,
salazones y encurtidos

Tfno. Encargos
David - 651 657 676

C/ Santa Teresa, 3, bajo
46183 L'Elia - Valencia

Villamed

LUXURY HOMES

Valencia • Madrid • Barcelona • Ibiza

¡20 AÑOS ACOMPAÑÁNDOTE EN LA MEJOR DECISIÓN DE TU VIDA!

AUTOS SEBASTIÁ

DANIEL SEBASTIÁ VIÑUALES

Avda. del Recreo, 3
46183 L'Elia Valencia

Teléfono: +34 962 74 06 51
Móvil: +34 618 604 151
E-mail: autossebastia@gmail.com

RESTAURANTE CHINO

SERVICIO A DOMICILIO GRATUITO

* A LA POBLA DE VALLBONA Y MARAVISA PEDIDO MÍNIMO 20€

Tels. : 961 655 079 - 619 793 197

Horario todos los dias: de 13 a 16 y de 20 a 23,30 horas

Todos los años celebramos la nochevieja, con menú especial a precios razonables.
Haga su reserva con antelación.

Av. Alcalde Enrique Daries, 1 - 46183 L'Elia
(ENFRETE DE COMES)

Clínica **Devesa**

+ 50 años
**1972
2025**

ESPECIALIDADES

PERIODONCIA E IMPLANTES
ORTODONCIA Y ORTOPEDIATRÍA
ESTÉTICA GENERAL – CONSERVADORA Y
BLANQUEAMIENTOS

Su Clínica de confianza en
L'Eliana

Calle Francisco Alcaide 43 Bajo
46183 – L'Eliana
620 86 85 22 – 96 202 87 80

CONSTRUCCIONES y Reformas

REFORMAS INTEGRALES DEL HOGAR

- Presupuestos SIN COMPROMISO
- Financiación SIN INTERESES
- Más de 40 AÑOS DE EXPERIENCIA en el sector

C/ General Pastor, 31
46183 L'ELIANA (Valencia)
961 079 589
610 271 371

ALICATADO Y PAVIMENTO

ELECTRICIDAD

FONTANERÍA

PINTURA GENERAL

MADERA Y ALUMINIO

PROYECTOS DE OBRA

- ORQUESTAS
- DISCO MÓVILES
- SONIDO E ILUMINACIÓN PROFESIONAL
- HINCHABLES
- ESCENARIOS E INFRAESTRUCTURA
- MUSICALES
- CONCIERTOS
- ARTISTAS
- ANIMACIÓN & PERFORMANCE
- DRUMS & PLAY
- KARAOKE ROCK BAND

Y MUCHO MÁS...

Tlf: 639 985 750

mail: nexusgrup@gmail.com
www.nexusproman.com

Spain Four Ibexhunts
Big game Expeditions

www.spainfouribexhunts.com

Nacho de la Asunción Campos

Coleg. 1235

Tel. 652 984 044 / 963509216

C/ Ave Maria, nº 8 Bjo. Izda.

46183 L'Elia

Valencia

el^{an}lab

email: nacho.elianlab@gmail.com

TABERNA

d'Arg

 @tabernadara

 C/General Pastor, 2 - L'Eliana, Valencia

 +34 622 26 16 64

Reservas

ÉLYX

ODONTOLOGÍA DIGITAL

 602 819 102

 Calle Alcalde Enrique Daries 8,
46183 L'Eliana | Valencia

 sonrie@elyxodontologia.com

VIMAR FRESH S.L.U

v.marti@vimarfresh.com

www.vimarfresh.com

La Catedral

¡Descubre el auténtico sabor del mar en el corazón de L'Eliana!

En nuestro restaurante, nos enorgullecemos de ofrecer una experiencia culinaria inolvidable, especializada en mariscos frescos y exquisitas paellas que conquistan hasta los paladares más exigentes. Cada plato es una celebración de la frescura y los sabores del océano, cuidadosamente preparados para resaltar su esencia natural. Para complementar esta experiencia gastronómica, contamos con una selecta carta de vinos que ha sido cuidadosamente elegida para armonizar a la perfección con nuestros platos, elevando cada bocado a nuevas alturas de placer. Ven y descubre por qué somos el destino preferido para los amantes de la buena cocina. ¡Te esperamos con los brazos abiertos para deleitar todos tus sentidos en una atmósfera acogedora y vibrante!

ADEMÁS ENCONTRARÁS

Menú diario de lunes a viernes

Gran variedad de tapas

2 amplias terrazas

RESERVAS 722 67 42 11

CARMEN ROMÁN

CORREDOR DE SEGUROS

Autorización D.G.S. VP-2008-002

*¡Os deseamos
unas felices fallas!*

www.seguroscroman.es

✉ carmen@seguroscroman.es

📷 [carmencromanseguros](#)

Telf: 962 75 86 50

C/ Olocau, nº 6
46183-L'Eliana - Valencia

C/ Lagares, 1
49600-Benavente - Zamora

KANOE ESTILISME

descubre nuestro salón de biopeluqueria en la Eliana para ofrecerte una experiencia de Belleza y Bienestar, un lugar para que conectes con el placer y el cuidado de tu cabello.

Nos diferenciamos principalmente por nuestra coloración orgánica Neo de Secretos del Agua, una nueva cultura de color que no daña el cabello, formulada con ingredientes saludables para el cabello, con pigmentos procedentes de plantas tintoreras, medicinales y arcilla.

Tu melena lucirá un color mucho más vivo, más brillante, saludable e hidratado.

Un color que nos une, un color que nos diferencia.

Teléfono : 962 74 38 00 · kanoestilisme@gmail.com

C. Gral. Pastor, 4, 46183 L'Eliana, Valencia

SIMAS

TURIA

Avda. Cervantes, 21A bajo
La Pobla de Vallbona 46185 (Valencia)

Nº COLEG. 1.815
RACV 0488
RACV 3412

613 04 34 34
613 04 34 35

Tus agentes inmobiliarios
de confianza

Servicios

- Mediación civil, mercantil y familiar
- Asesoramiento legal y jurídico
- Compra, venta y alquiler de inmuebles
- Gestión de financiación de hipotecas
- Tasación de inmuebles
- Certificados energéticos
- Cédulas de habitabilidad
- Seguros generales
- Tramitación de herencias

¡Vende rápido y al mejor precio!
Con SIMAS siempre más

¡¡ASESÓRATE GRATUITAMENTE!!

mont
calet

**CENTRO DE DÍA Y
SERVICIO DE AYUDA A DOMICILIO
EN L'ELIANA**

Calle Rosales nº10, L'Eliana

96 275 20 38

centrodia@montcalet.com

www.montcalet.com

- Asistencia médica y enfermería permanente
- Fisioterapia diaria y rehabilitación post-hospitalaria
- Unidad de memoria
- Gestión de ayudas públicas
- Servicio de transporte con rutas cortas y cómodas
- Cocina propia con dietas personalizadas
- Situado dentro del parque de L'Eliana

*Te ofrecemos
mejorar tu vida*

ELIAVET
Clínica veterinaria

Ahora abrimos 12 horas.

Estamos en:
Calle Marines, L'Eliana
(junto a Consum)

Ven a vernos de 09:00 a 21:00.
Y los sábados hasta las 14:00.

Urgencias: **652 52 05 67** // Citas: **96 274 41 66**
Web: **www.eliavet.com** // Email: **info@eliavet.com**

• Colegio Virgen del Carmen

Síguenos en:

Herboristería Herbasana

ALIMENTACIÓN ECOLÓGICA - ALIMENTACIÓN CELIACOS
SUPERALIMENTOS VEGANOS - COSMÉTICA NATURAL
HIERBAS - VERDURA ECOLÓGICA

c/ Mayor, 41 - L'Eliana
Tel. 96 274 11 94 / 605 844 493

CIVERA
DESDE 1967

50 Años
ofreciendo lo mejor
del Mar

Eliclima

CLIMATIZACION LÓGICA

SIST. DE CLIMATIZACION
AIRE ACONDICIONADO
FRIO INDUSTRIAL
SUELO RADIANTE
INSTALACIONES AUXILIARES

ENERGIAS RENOVABLES
AEROTERMIA
ENERGIA FOTOVOLTAICA
FOTOTERMIA
GEOTERMIA

Avda. Cortes Valencianas, 39 bajo – 46183 L'ELIANA (Valencia)
Tel. 962742222 – Info@eliclima.com

GENERALI

José Luis Andrés López
— Generali L'Eliana —

Avenida Cortes Valencianas, 8 Bajo
Teléfono: 650156542 - 961 039 365
Mail: jl.andres@generalimediadores.es

LOPEZ&ANTON
GRUPO INMOBILIARIO

Les desea

Felices Fiestas

c/ Major 31 46183 L'Elia (Valencia-Spain)

T.(+34) 961 641 573 - info@lopezanton.es

CLINICA DE FISIOTERAPIA

M.ª Carmen Velasco Carrasco

DIPLOMADA EN FISIOTERAPIA

NºCOLEGIADO 805

- Unidad Patología Vertebral
- Unidad Traumatológica
- Unidad Reumática
- Unidad Neurológica
- Unidad Respiratoria
- Unidad Vascular

TERAPIA MANUAL Y OSTEOPATÍA
ELECTROTERAPIA

c/ Las Nieves 15
46183 L'ELIANA (Valencia)

Tel. 96 274 38 75
Previa petición cita.

Manuel Álvarez

**Especialidad en Piscinas y Riegos por Aspersión
Tuberías y Accesorios P.V.C y Polietileno
PRODUCTOS PARA PISCINAS**

Teléfono y Fax: 96 274 23 94

C/ General Pastor, 20. 46183 L'Eliaana (VALENCIA)
depuradoresalvarez@gmail.com

- ARREGLOS IGLESIAS.
- GRAN VARIEDAD RAMOS DE NOVIA.
- DECORACION DE INTERIORES EN FLOR NATURAL, FLOR NATURAL PRESERVADA, SECOS Y TELA.
- GRAN SURTIDO ARTICULOS DE REGALO.
- PLANTAS NATURALES, ETC.

C/ Marqués de Cáceres, 38
46183 L'ELIANA (Valencia)

Teléfono 962 740 892
615 994 690
www.florsmaria.es

Pit Stop
TALLERES MULTIMARCA

Nacho Peñalver Martín

C/. Marqués Cáceres, 14
46183 La Eliana, Valencia
619 079 106

FARMACIA
EL MERCAT

Abrimos

Lunes a Viernes de 8:30h a 21:00h

Sábados de 8:30h a 14:00h

Carrer Valencia 47 – 46183 L'Elia (València) - ☎ 96 275 80 22 - 📞 638 521 926

www.farmaciadelmecat.es - 📷 farmaciaelmercat

PLAERDEMAVIDA restaurant

Cuina de mercat d'elaboració pròpia

Àmplia oferta de vins nacionals i internacionals

Menú de migdia i de cap de setmana

Menús per a grups

Tasts de vi per encàrrec

C/Benaguasil nº1 baix esquerra. 46183 L'Eliana. - 640 343 414 - www.plaerdemavida.es

THE CLIFFS

Official Irish pub

HORNO PASTERÍA

Especialidad en:
Pastas caseras
Magdalenas
Tartas

Calle Mayor, 14 - Teléfono 962 74 02 07
Sucursal: Valencia, 47 - 962 74 33 57
LA ELIANA (Valencia)

RB clinica odontológica

Rb clínica odontológica
c/valencia 33
46183 La Eliana, Valencia

Teléfonos: 96 1952037/ 691745132

rbclinicaodontologica@gmail.com

QUE BO
ASSABORIR
EL MILLOR DE
les Falles!

La teua tenda Consum a
l'Av. Diputació, 14
Tel. 962 750 150
www.consum.es

consum
que bo ser
diferent!

f t i

DEPURADORES V. MATA

PISCINAS Y FONTANERÍA EN GENERAL

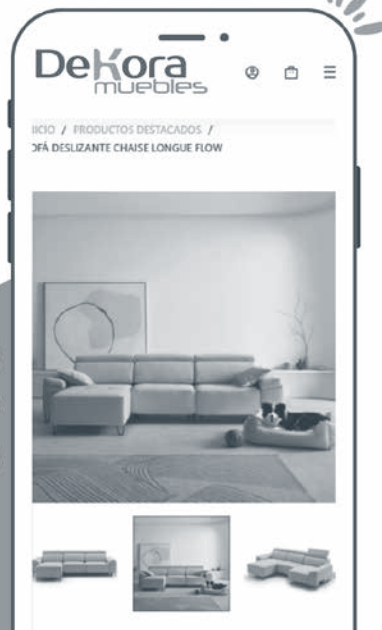
- DESCALCIFICADORES
- RIEGOS
- ÓSMOSIS
- ACCESOL
- CALEFACCIÓN
- SANITARIOS
- FONTANERÍA
- BOMBAS PRESIÓN
- BOMBAS PISCINA
- CALENTADORES
- PISCINAS

C/ General Pastor, 29 bajo - 46183 L'ELIANA (Valencia)
Tel. **96 202 95 66**

DeKora muebles

www.dekoramuebles.com

L'Eliana · Calle Valencia, 41 · 962 72 51 73

CRISTALERIA

PERSIANAS

**TOLDOS-VENTANALES-MAMPARAS
ARREGLO DE PERSIANAS**

ASENSI

**VIRGEN DEL PILAR 42
46180 BENAGUASIL**

TELEFONO 962730073- 680813978- 619390370

Dra. Victoria Luna

Medicina estética segura con ecografía facial

📞 672949418

📱 dra.victorialuna

📍 Clínica JandJ
C/Fco Alcaide 32
46183 L'Eliana (Valencia)

ELEVEN

BISTRO
RESTAURANTE

ELEVEN11BISTRO

608 863 479

AV. DE LA CONSTITUCIÓN Nº11

ELEVENBISTRO

**CENTRE ÒPTIC
L'ELIANA**

**Belén Valero Marco
OPTICO DIPLOMADO**

PROFESIONALES DEL CUIDADO DE TU VISIÓN
CON LENTES PROGRESIVAS VARILUX

VARILUX®
una lente osilor

C/ Marqués de Cáceres, 20
46183 L'Eliana - 961 656 902
centreopticleliana@hotmail.com

ELIACON CONSTRUCCIONES

Ricardo Alcácer

C/ Molino, 6- L'ELIANA
construccionese liacon@gmail.com

M.619 769 158

T. 962 741 091

35 AÑOS DE EXPERIENCIA EN LA CONSTRUCCIÓN

Reformas Integrales

Construcción y Promoción de VIVIENDA NUEVA

Construcción de Pérgolas en madera y obra

Construcción y Diseño de Piscinas

Bon Café

Cafetería

Auda. Alcalde Enrique Daries. 12
46183 - L'Elia - Valencia

Tel. 96 214 31 00

HELADERÍA BAR Torrent

Almuerzos, Comidas, Cenas
Aperitivos & Tapas

**HELADOS Y GRANIZADOS
ARTESANOS**

Plaza Pais Valencià, 16
46183 L'Elia (Valencia)
Tel. 96 274 01 10

landia

Cuina valenciana des de 1968

Virgen del Carmen, 2 (Junto a Iglesia)
L'Eliaana | Valencia | 96 202 64 34
www.restaurantelandia.com

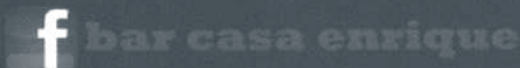
BAR CASA ENRIQUE

ENRIQUE LÓPEZ - CONCHI MELERO

C/Valencia, 49

Telf. 96 275 08 37

46183- L'Eliaana (Valencia)

+34 624 15 57 19

admin@centroclinicodelpie.es

www.centroclinicodelpie.es

C/ Valencia 33 Izq.
46183 L'Elia, Valencia

FISIOCONPABLO

LIC. PABLO IZQUIERDO

- EJERCICIO TERAPÉUTICO
- PRE / POST OPERATORIO
- PREVENCIÓN DE LESIONES
- TERAPIA MANUAL
- DOMICILIOS

+34 623 76 79 79

+34 624 15 57 19

fisioconpablo@outlook.com

@fisioconpablo

C/ Valencia 33, La Elia, Valencia

*** Género Estrella ***
Especialistas en:

- **Clóchinas**
- **Salazones**
- **Ostras**
- **Platos de elaboración casera**

Av. Cortes Valencianas, 27
46183 - La Eliana (Valencia)

Tel. 695 578 908

f Neotaberna La Salada

SERVICIOS DE SALUD

- Seguimiento farmaco-terapéutico
- Dermocosmética
- Prevención riesgo cardiovascular (análisis clínicos, toma de tensión)
- Deshabituación tabáquica
- Seguimiento y cuidado del diabético
- Dietista
- Nutrición y cuidado del deportista
- Análisis capilar
- Cuidados infantiles
- Embarazo, post-parto y lactancia
- Salud sexual
- Salud bucodental
- Perforación lóbulo

✉ maitetorres@redfarma.es

📍 Farmacia Torres Bartual

📞 601 377 557

📞 962 740 118

P.I. MAS DE TOUS. C/ BERLIN, 15. - 46185 LA POBLA DE VALLBONA (VALENCIA)

TEL. 962763142-FAX.962763185

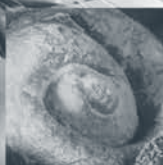
www.garcopanel.com//info@garcopanel.com

valenciana pastelera, s.l.

VAL PAST

Bollería artesana

Valenciana Pastelera
empezó como **negocio**
familiar en **1985**
dedicándose a la
fabricación y elaboración
de todo tipo de
bollería congelada.

Desde sus principios trabaja
para conseguir un único
propósito, ofrecerle al
profesional **un producto y**
un servicio de calidad.

Nuestros productos son el
resultado de las **técnicas**
más avanzadas, aunque
conservando siempre el
sabor más tradicional.
Trabajamos en todo
momento con **ingredientes**
de primera calidad,
asegurando el éxito posterior
de toda nuestra gama de
productos.

Valpast, siempre al
servicio del profesional.

VALENCIANA PASTELERA, S.L

C/ Moncabrer, 20
Pol. Ind. Cementeri Vell
46960 - Aldaya- Valencia
valpast@valpast.com
Teff: 961 51 77 63

DECORACIÓN
TODO - TEXTIL
 Gral. Pastor, 13 - Tel. 96 165 51 39 - Mov. 670 66 85 89 - L'ELIANA
 e-mail: todo-textil@hotmail.com

CORTINAS
TEJIDOS DE DISEÑO
CORTINAJES
PANEL JAPONÉS
ESTORES
PAQUETOS Y ENROLLABLES

VESTIMOS HOTELES, APARTAMENTOS
 Y HOGARES..... A SU MEDIDA

ROPA DE HOGAR
 COLCHAS - NÓRDICOS - SÁBANAS - TOALLAS - MANTELERÍAS

MUÑOZ GABARDA
 ABOGADOS

Profesionalidad y Cercanía que inspiran Confianza

Reclamación Gastos Hipotecarios y Cláusula Suelo
 Derecho Concursal y Ley de Segunda Oportunidad
 Derecho Civil
 Derecho Mercantil
 Derecho de la Contratación
 Derecho de la Propiedad
 Derecho de Familia y Sucesiones
 Reclamaciones de Seguros

Tlf. 625 533 148 hola@munozgabardaabogados.com

icay COLEGIO

Calle Mayor 13, bajo 46183 L'Eliana

Marco

Qualitat en alimentació
www.marcoalimentacion.com 962740122

Pons Asesores

Marilo Pons Busutil
Economista

C/ Mayor, 13 L'Ellana - Valencia
Telef. 960 647 434 - móvil 677 483 922
marilo.dpt@gmail.com

EL CELLER

(Edif. Pasarela)
C/ F. Armadas s/nº
La El'iana
Reservas 96.274.34.92

Sonia Ibañez

ESTILISTA

C/ Major 60, l'Eliana
T. 961656361 – M. 665 865 835

Automoción FÓRMULA JUANVI

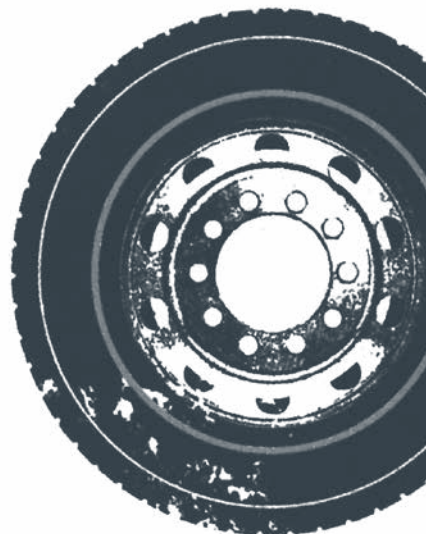
Servicio integral para su automóvil

C/ La Huerta, 2
46183 La Eliana (Valencia)

Telf. 96 006 12 38

info@automocionformulajuanvi.es

www.automocionformulajuanvi.es

MAXTER

eventos y producciones

CONCIERTOS SONIDO ILUMINACIÓN ESCENARIOS GRADAS CARPAS PASARELAS ESTRUCTURAS SILLAS Y MESAS
JAIMAS MICROFONÍA MESAS SONIDO DJ ANIMADORES HINCHABLES COMIDAS POPULARES DISCOMOVILES
ESPUMA ORQUESTAS DECORADOS WC CAMERINOS PERSONAL CONFERENCIAS AUDIOVISUAL PROYECTORES
PANTALLAS DE LED ORGANIZACIÓN EVENTOS ARTISTAS LINE ARRAY MAGOS STRIPPERS PRESENTACIONES
ESTUDIO DE GRABACIÓN MOQUETA ILUMINACIÓN EXTERIOR INSTALACION FIJA MEGAFONÍA COMIDAS GIGANTES

C/ Calderers, 34 (Pol. Ind. 3)
46120 Alboraya
VALENCIA

www.maxtereventos.es
maxterevent@gmail.com
678 523 582 - 961 108 159

DIRECCIÓN
Anselmo Barrón

COCINA MEDITERRÁNEA

COMEDORES PRIVADOS

Autovía de Ademuz, salida 16. Urb. Montesano
Apdo. Correos 26 - Tel. 962 74 00 56
46183 LA ELIANA (Valencia)

**TOLDOS
PERSIANES
MOSQUITERES**

**MOTORITZACIONS
APERTURES
PANYS**

C/VALENCIA 45, L'ELIANA
ferreteriavicent@gmail.com

 ferreteriavicent
 619 65 70 90

cuidar

les nostres tradicions
ens posa en peu.

 **caixa
popular**
Cuidem les persones.

Donde Estela
Cafeteria & Teteria - DESDE 2018

Tartas por encargo

Dirección: calle Olocau nº2 -- Telf.:622439647 -- @dondestela_reposteria

EL FANALET

RESTAURANTE-BAR

C/ Valencia, 12 - La Eliana - 607 87 79 11

DESCUBRE EL AUTÉNTICO SABOR DE LA
COCINA TRADICIONAL

KAABOO
Clínica

NUTRICIÓN

- Coaching nutricional
- Nutrición oncológica
- Enfermedades digestivas
- Síndrome metabólico
- Embarazo y lactancia
- Menopausia

MEDICINA ESTÉTICA

- Flacidez cutánea
- Rellenos faciales
- Arrugas de expresión
- Peeling químico
- Ginecoestética
- Mesoterapia
- Criolipólisis
- Diatérmia
- Musculpt

ESTÉTICA INTEGRAL

- Carbon peel
- Micropigmentación
- Fotorejuvenecimiento láser
- Eliminación de tatuajes
- Depilación láser diodo
- Presoterapia

ACTIVIDAD FÍSICA DIRIGIDA

- Entrenamiento personal
- Yoga adaptado-terapéutico

FISIOTERAPIA Y OSTEOPATÍA

- Rehabilitación de lesiones
- Recuperación suelo pélvico

📞 960 436 728
📞 623 339 057
✉ info@kaaboo.es
📷 kaabooclínica
📍 Marqués de Cáceres 50
46183 - L'Elia (Valencia)

Auto Sweden

Aben al Abbar, 8 - (junto Avda. del Puerto)
Valencia - 96 339 35 20

Avda. República Argentina, 111-117
Gandía - 96 287 05 00

ÍNDEX COMERCIAL

ALIMENTACIÓ

Aperitivos Rafa 20

Carnisseria Ramón Marco 8

Consum 42

Herbasana 33

Pescadería JM..... 17

Supermercat Marco..... 53

Tigernuts 7

Valplast 51

Vimar Fresh 27

ALTRES

Administración Lotería 13 19

Alton -2

Carmen Román 30

Caixa Popular 58

Eliavet 32

Eliclima 34

Grupo Titanic 19

L’Eliana Clinica Veterinaria 12

Nexuspro 24

Muñoz Gabarda. Abogados 52

AUTOMOCIÓ

Auto Sweden 60

Autos Sebastiá 22

Fórmula Juanvi 55

Pit Stop 37

CERVESSERIA-BAR-GELATERIA-CAFETERIA

Bar Casa Enrique 47

Bar el Mercat 5

Bar Torrent 46

Cafeteria Buen Café 46

D’Ara Taberna 26

Donestela 59

El Celler 54

El Fanalet 59

La Caseta 11

Landia 47

Llar del Jubilat 5

Nit i Dia 13

The Cliff 39

CONSTRUCCIÓ

Construcciones y reformas 24

Eliacon 45

Garcopanel 50

Ovaloweb 29

DEPURADORS

Depuradores Mata 42

Manuel Álvarez 36

FERRETERIA-FONTANERIA-CRISTALERIA

Ferreteria Vicent 57

FLORS

El Jardín de Chelo 18

Flores María 37

FORNS-PASTISSERIES

Horno las Nieves 40

Pastisseria Comes 15

GESTORIES-ASSESSORIES-IMMOBILIÀRIES

Assessoria Torrent 6

Assessoria Díaz Tous 16

Assessoria Roldan 9

Generali 34

López & Antón 35

Pons Asesores 54

Simas Turia.....	31
Villamed	21

MOBLES I DECORACIÓ

Dekora Muebles	43
----------------------	----

ÒPTIQUES

Centre Òptic L'Eliana	45
Mordick Ópticos	20

PERRUQUERIES-PERFUMERIES

Kanoe Estilisme	31
Peluquería Sandra Valladolid	29
Sonia Ibáñez.....	55

QUIOSC-REGALS-PAQUETERIA-PAPERERIA

La Rotonda	13
Papereria Gisan	14
Papereria Montaner	14
De libro en libro	10

RESTAURANTS

Civera	33
Eleven Bistro	44
La Salada	49
Plaerdemavida – El Baret	39
Restaurante Chino Long Teng	22
Restaurante La Catedral	28
Restaurante Santa Creu	57
Safraner	16

ROBA I MODA

Cliping	8
Otto&Mia	4
Pilar Valverde	17

Telas y Costuras	18
Todo Textil	52

SALUT I BELLESA

AlexscienceFit	6
Asisa	3
Centro Clínico del Pie+ Fisiocnabla.....	48
Clínica Devesa	23
Clínica Dra. Victoria Luna	44
Clínica Fisioterapia Mans i Fisio	36
Clínica Kaä Boo	60
Clínica RB	41
Dentilaser	9
Elianlab	25
Elix odontologia digital	26
Farmacia El Mercat	38
Farmacia Torres	50
Mont calet	32
Ribera Clínica Pasarela	15
Vericat Implantología Dental	-1

SERVICIS

Carrozas Sánchez	11
Club de Tenis Las Vegas	12
Cristalería Asensi	43
Cucho	25
Enrique Desco	3
Maxter Eventos y Producciones	56
Pirotecnia Hnos Caballer.....	4

